

ÚJ

KÖZNEVELÉS

2021. MÁJUS-JÚNIUS
77. ÉVF. 5-6. SZÁM

*Villányi
Attila*

kémia tanár,
a Nemzetközi
Kémiai Diákolimpia
felkészítő tanára

TUDOMÁNYOS
PÉLDAKÉPEK

OKTATÁSI
HIVATAL

A legjobb 8 év

Sami Mózes, 8. osztályos tanuló verse
ballagása alkalmából (2015)

Itt hagyjátok az általános iskolát,
lassan megkapjátok a diplomát.

A jó társaságban elszaladnak az évek,
a nagybetűs ÉLET már a tiétek.

Reggel felkelsz, az ágyad mellett
felcsendül egy óra.

Biztató szóként halkán szól egy nóta.

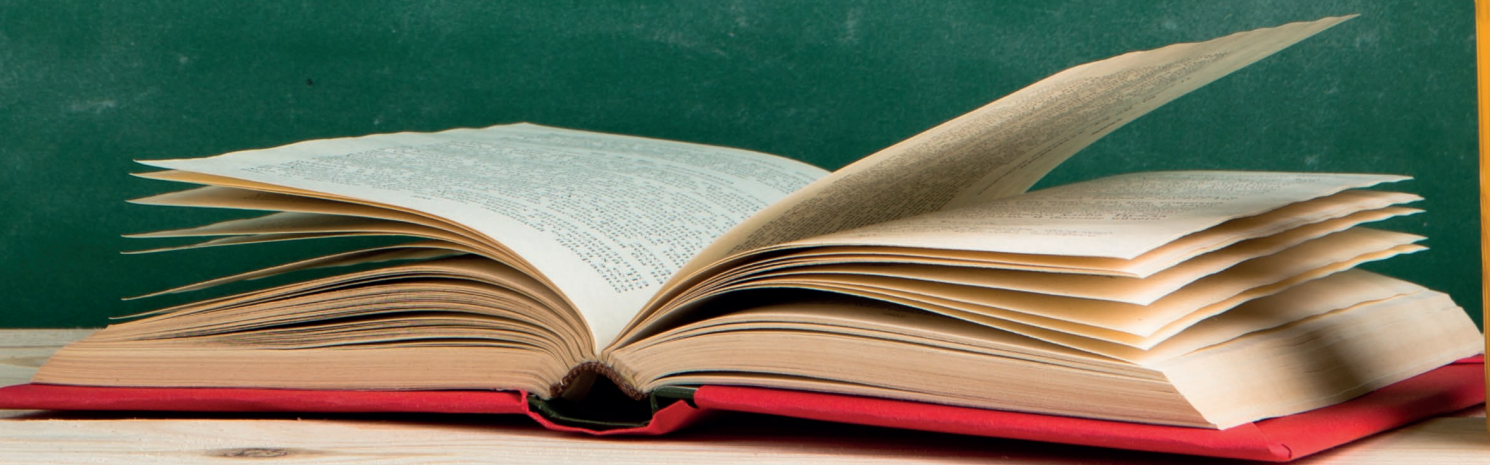
A tanárok titeket emlegetnek, mint jó diákokat,
az új iskolában vállra kapjátok a hátizsákokat.

Most itt állsz barátokkal körbevéve,

Mindenki arra gondol, ez volt a legjobb nyolc éve.

Véget ért az utolsó esztendő,

Mindenki boldog, nincs teendő.

Akikre büszkék vagyunk

Szöveg: **Indri Dániel Janisz** főszerkesztő | Fotó: Dömölky Dániel

Kétségtelen, hogy manapság még fontosabb, hogy megértsük a minket körülvevő világot. Az elektronika már a mindennapi életünk része lett, és ehhez elengedhetetlen, hogy lássuk a matematikai és fizikai összefüggéseket, de a mostani járvány arra is ráébresztett bennünket, hogy mekkora jelentősége van az iskolában tanultaknak, például azért, hogy tudjuk, mi a különbség a baktérium és a vírus okozta megbetegedések között, és hogyan fejtik ki hatásukat az oltások.

Hatalmas szerepe van ebben az alap- és középfokú iskolákban reál tárgyakat oktató pedagógusoknak. Szerencsére hazánkban nem kell szégyenkeznie, hiszen rendre érkeznek hírek a magyar diákok tudományos versenyeken elért jobbnál jobb helyezéseiről, de természetesen minden ilyen siker mögött egy-egy pedagógus áldozatos munkája áll. Példakép nem csupán Nobel-díjas tudósainkból lehet, hanem belőlük is. Gondoljunk csak bele, ha egy-egy meghatározó tanáregyéniség annak idején nem kelti fel *Karikó Katalin* érdeklődését a biológia és a kémia iránt, minden bizonnyal ma nem lehetnénk büszkék arra a felfedezésre, melyet az mRNS alapú vakcinák területén tett.

Címlapunkon *Villányi Attila* kémiatanár szerepel, aki rendszeresen készít fel középiskolásokat különféle versenyekre nem kevés sikerrel, és teszi mindezt nemcsak itthon, hanem a messzi Szaúd-Arábiában is. Egy másik természettudományos tárgy jeles képviselője, *Kmetykó András* matematikatanár a magyar és világviszonylatban is jelentőset alkotó két tudósról, *Pólya György* matematikusról, illetve *Czeizel Endre* genetikusról osztotta meg gondolatait lapunkkal: kitartó munkájának köszönhetően Pólyáról a közeljövőben – elsőként az országban – iskolát fognak elnevezni. Mindezek mellett bemutatkozik a Jaschik Álmos Művészeti Szakgimnázium és Technikum, beszámolunk *A tanulás jövője* elnevezésű, az ország legnagyobb, pedagógusoknak szóló tömeges nyílt online kurzusáról, továbbá megismerhetik a Református Tananyagfejlesztő Csoport papíralapú és digitális tanulási segédanyagait.

Van új a NAT alatt rovatunkban továbbra is az új Nemzeti alaptervnek megfelelően átdolgozott tankönyveket mutatjuk be. *Lélekbúvár* rovatunkban az érettségi vizsgák kapcsán vizsgálja *Lakatos Anett* iskolapszichológus, hogy miként lehet csökkenteni a diákokra nehezedő stresszt, illetve hogyan lehet ezekben a helyzetekben jól teljesíteni. *Oktatás-nevelés* rovatunkban mostantól az Arany János Kollégiumi Programban részt vevő iskolák jó gyakorlatait mutatjuk be. A nyári szünetre való tekintettel továbbá témakörök szerint csoportosítva ajánlunk könyveket Önöknek, a szakmai jellegű kiadványoktól kezdve egészen a szórakoztató olvasmányokig.

Megköszönve egész éves munkájukat, kellemes kikapcsolódást és jó pihenést kívánok!

Új Köznevelés magazin

Alapító: Emberi Erőforrások Minisztériuma

Kiadó: Oktatási Hivatal (OH)

Felelős kiadó: Brassói Sándor, az Oktatási Hivatal megbízott elnöke

Felelős szerkesztő: Kamp Alfréd fősztályvezető

Főszerkesztő: Indri Dániel Janisz

Szerkesztő: Karkó Ádám, Németh Gábor

Szerkesztőbizottsági tagok: Kaposi József, Ötvös Zoltán

Olvasószerkesztő: Gyimesné Szekeres Ágnes

Tördelőszerkesztő: Pattantyus Gergely

Hirdetés: kozneveles@oh.gov.hu

Cikkeket az alábbi e-mail-címre várunk:

kozneveles@oh.gov.hu

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.

SZERKESZTŐSÉG:

Cím: 1074 Budapest, Rákóczi út 70-72.

E-mail: kozneveles@oh.gov.hu

Honlap: folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles

Layout-tervek: Salt Communications Kft.

Címdal fotó: Indri Dániel Janisz

Fotók: Shutterstock.com

ISSN 2064-0625

Terjedelem: 3,5 ív

Tartalom

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Indri Dániel Janisz: Akikre büszkék vagyunk

AKTUÁLIS

- 3 Nem sikerülhetett volna a pedagógusok elkötelezettsége nélkül – interjú **dr. Maruzsa Zoltán** köznevelésért felelős államtitkárral
- 6 130 éves a Magyar Pedagógiai Társaság

OKTATÁS-NEVELÉS

VAN ÚJ A NAT ALATT

- 8 Megújuló tankönyvek az Oktatási Hivatal gondozásában
- 12 Jó gyakorlatok az Arany János Programokban (1. rész)

LÉLEKBÚVÁR

- 16 Rá kell kapcsolódnunk a diákok valóságára – interjú **Lakatos Anett** iskolapszichológussal
- 20 Vakáció és tanulás

A HÓNAP TÉMÁJA:

TUDOMÁNYOS PÉLDAKÉPEK

- 24 Nem csak délelőtt tanár a tanár – interjú **Villányi Attila** kémiatanárral
- 29 A legfontosabb feladat az érdeklődés felkeltése – interjú **Kmettykó András** matematikatanárral
- 32 Művészeti nevelés a Jaschik Álmos Művészeti Szakgimnázium és Technikumban
- 36 A tanulás jövője (MOOC) – beszámoló Magyarország legnagyobb, pedagógusoknak szóló tömeges nyílt online kurzusáról a Tempus Közalapítvány szervezésében
- 40 Fejlesztőmunka a Református Tananyagfejlesztő Csoport műhelyében

A MI VILÁGUNK

- 44 Könyvajánló pedagógusoknak
- 48 Kulturális ajánló
- 50 Évfordulók
- 54 Iránytű
- 56 Pályázatok

Nem sikerülhetett volna a pedagógusok elkötelezettsége nélkül

Interjú dr. Maruzsa Zoltán köznevelésért felelős államtitkárral

Ezekben a napokban kezdik meg a nyári szünetet a tanulók, miután újfert egy rendhagyó tanévet tudhatnak maguk mögött. A köznevelésért felelős államtitkárral az elmúlt másfél év oktatásügyi tapasztalatairól, a közép- és felsőfokú felvételi eljárásokról, az érettségikről, illetve az utóbbi időszak digitális fejlesztéseiről és a tervekről beszélgettünk.

Szöveg: **Indri Dániel Janisz** | Fotó: Botár Gergely

Már több mint egy éve, 2020 márciusa óta ismerjük a tantermen kívüli, digitális munkarend fogalmát, mellyel egyik napról a másikra kellett megbarátkoznia a pedagógusoknak, de elmondható, hogy sikeresen helytálltak. Összességében hogyan értékelné a köznevelés elmúlt egy évét?

A teljes köznevelést rendkívüli kihívás elé állította a koronavírus-járvány. Tavaly tavasszal gyakorlatilag napok alatt kellett átállítani egy másfél millió gyermeket, több mint 200 ezer pedagógust és egyéb dolgozót, 13 ezer feladatellátási helyet magába foglaló hatalmas rendszert egy merőben újszerű működésre. Ez nem sikerülhetett volna a pedagógusok elkötelezettsége, helytállása, valamint az elmúlt években végrehajtott fejlesztések – így többek között 100 ezer új digitális eszköz beszerzése, a Nemzeti Köznevelési Portálon közzétett okostankönyvek elkészítése, a KRÉTA rendszer részeként a Digitális Kollaborációs Tér kifejlesztése – nélkül. Azt nagyon jelentős eredménynek tekintem, hogy a megváltozott körülmények ellenére a magyar oktatási rendszer egy napra sem állt le.

Az oktatási tárca azt kérte a pedagógusoktól, hogy aki teheti, regisztráljon a koronavírus elleni oltásra, és minél előbb vegye azt fel. Mennyire volt hatékony a mozgósítás, a pedagógusok hány százaléka kapta meg ezidáig az oltást?

Európában egyedülálló siker az is, hogy a magyar oltási programban már áprilisban lehetővé tudtuk tenni a pe-

dagógusok, sőt minden iskolai dolgozó soron kívüli oltását, ennek keretében április 20-ig a köznevelésben dolgozó mintegy 220 ezer személy több mint 70 százaléka kérte és kapta meg az oltást. Értelemszerűen az azóta eltelt időszakban 80% fölé nőtt az átoltsóság mértéke a pedagógusok körében, és a sikeres vakcinabeszerezéseknek köszönhetően bárki, aki most dönt az oltás felvétele mellett, szinte azonnal megkaphatja az általa választott vakcinát. További optimizmusra ad okot, hogy a 16–18 év közöttiek többsége is be van oltva, sőt már a 12–15 évesek oltása is lehetséges. Mindez azt eredményezte, hogy a magyar iskolák jóval biztonságosabbá váltak, és a nyár is sokkal szabadabb lesz a diákok és a tanárok számára, mint sok más európai országban.

A kormány közzétette hazánk helyreállítási és alkalmazkodási tervét, melynek keretében kilenc területen, összesen 2511 milliárd forint vissza nem térítendő uniós forrásból valósulnak meg fejlesztések, melyeknek egyik legnagyobb kedvezményezettje a köznevelés. A köznevelés mely területein tervezi ezt az összeget felhasználni a kormányzat?

A köznevelés területén alapvetően a digitális oktatás fejlesztésére fókuszál a Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv. Az intézkedés az elmúlt

másfél év tapasztalataira építve azt célozza, hogy a pedagógusok sok száz éves pedagógiai hagyományainkat, történelmi gyökereinket megőrizve, ugyanakkor a legmodernebb pedagógiai módszerek és technológiák adta lehetőségeket felhasználva tudjanak versenyképes nevelést-oktatást nyújtani a jövő generációinak. Ennek fontos eleme lesz mind az infrastruktúra továbbfejlesztése és újabb, interaktív digitális tartalmak biztosítása, mind a pedagógusok felkészültségének fejlesztése és a digitális technológia adta oktatásmódszertani megoldások ösztönzése.

Az ideai érettségiket a járványhelyzetben is sikerült – a tavalyihoz hasonlóan – zökkenőmentesen lebonyolítani. Május 28-ig lehetett kérelmezni a póterettségét azon tanulóknak, akik önhibájukon kívül nem tudtak az eredeti időpontban megjelenni. Hányan kérelmezték ezt? Miként lehetett pótolni a vizsgát, illetve azt fel lehet-e használni a felsőoktatási felvételi eljárás során?

A tavalyi, bevált módszer szerint 112.000 érettségiző tudott írásban, teljes biztonságban érettségizni. Az írásbeliket követően az egész országban összesen 358 érettségiző kérte a szóbeli pótló vizsga lehetőségét, ők június 25-ig, a szóbeli vizsgaidőszak alatt teljesítik a vizsgát. A vizsga teljes értékű, tehát a felsőoktatási felvételi eljárásban való részvételre is alkalmas. Fontos hangsúlyozni, hogy ők nemcsak koronavírus-fertőzés vagy – többségüknél – karantén miatt élhetnek ezzel a lehetőséggel, hanem bármely más, önhibájukon kívüli ok is lehet a háttérben.

Van kimutatásuk arra vonatkozóan, hogy hányan léptek vissza az ideai érettségitől, illetve hányan voltak olyanok, akik a tavaly elhalasztott érettségi vizsgájukat szerették volna most bepótolni?

Végleges statisztikai adatok erre nézve még nem állnak rendelkezésre, de az már jól látható, hogy idén még a tavalyi, szintén viszonylag alacsony, 2 százalék körüli arányhoz képest is elenyésző számban vannak azok, akik nem mentek el vizsgázni, és nekik is rendelkezésre állt az előbb említett pótlási lehetőség, ha önhibájukon kívüli okból nem jelentek meg az írásbelin.

A tanév bizonyos eseményeit tavaly, illetve idén is online formában volt csak lehetőség megtartani. Hogyan zajlottak a témahetek? Mennyire nyújt alkalmas környezetet a digitális tér az ilyen és ehhez hasonló programok lebonyolítására?

A mögöttünk hagyott tanévben is a tanév rendjéről szóló rendelet szerinti témaheteket – a Fenntarthatósági Témahét, a PÉNZ7, a Digitális Témahét – rendezték meg. A tavasszal megvalósított események jórészt szintén az online térbe költöztek, azonban így is nagy számban vettek részt rajtuk a tanulók és a pedagógusok. Ugyanakkor a digitális oktatásban tapasztalt hatalmas előrelépés és a rengeteg innováció miatt a témahetek, különösen a Digitális Témahét is átgondolásra szorul annak érdekében, hogy új, ösztönző célokat tudjon megjeleníteni a köznevelés számára.

Korábban azt nyilatkozta, hogy kizárt, hogy digitálisan búcsúztassuk a tanévet, ami szerencsére be is igazolódott, a tanulók fokozatosan térhettek vissza az iskolákba, és a ballagásokat is meg lehetett tartani. Milyen visszajelzések érkeztek az iskoláktól, hogyan sikerült a visszatérést megszervezni?

Az év végi tradicionális iskolai események közül is kiemelkednek a ballagások, amelyeket az eredményes járványkezelésnek köszönhetően már jelenléti formában tudtak megvalósítani az iskolák, a visszajelzések alapján változatos módon szervezték meg az ünnepségeket az intézmények. Fontos megjegyezni, hogy az igazgatók nagy mozgásteret kaptak a vendégek létszámának, a betartandó egészségvédelmi előírásoknak a meghatározásában.

Változtak számottevően a tanulmányi átlagok a digitális munkarend idején?

Átfogó, lezárt adatokkal az elmúlt tanévre vonatkozóan rendelkezünk. Ezek azt mutatják, hogy a tanév végi bukások száma még alacsonyabb is volt, mint a korábbi esztendőkből, és ugyanez igaz volt a 2020. tavaszi elégtelen érettségi eredmények számára nézve is. Bizom benne, hogy az ideai eredmények is hasonlóan alakulnak, de ezekkel az adatokkal még nem rendelkezünk.

Az elmúlt időszak a köznevelésben is számos fejlesztést hozott, gondoljunk csak a KRÉTA vagy a Nemzeti Köznevelési Portál tökéletesítésére. Mit kell ezekről tudni, illetve milyen további fejlesztések vannak még tervben?

Amint azt már említettem, a Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervben jelentős forrásokat szánunk az intézmények digitális infrastruktúrájának és a pedagógusok felkészültségének további fejlesztésére. Emellett további fejlesztési tervek irányulnak az iskolai lemorzsolódás csökkentésére, a tanulási eredmények javítására, különösen a hátrányos helyzetű, illetve kevésbé támogató szociális háttérű gyermekek esetében. Változatlanul folynak az iskolai infrastrukturális fejlesztések, ebben a tanévben mintegy 900 helyszínen, 350 milliárd forint értékben voltak folyamatban beruházások.

Több mint 103 ezren jelentkeztek középfokú intézménybe, a nyolcadikosok közel 96%-a, 86 575 fő nyert felvételt valamely középfokú iskolába, az iskolák ennek megfelelően április végéig értesítették a tanulókat az eredményekről. Mit tehettek azok, akik nem nyertek felvételt egyetlen középiskolába sem?

Ezek a tanulók a rendkívüli felvételi eljárásban, a helyszabályok szerint tudnak felvételizni azon iskolákba, amelyek szabad férőhellyel rendelkeznek. Az intézményválasztás segítése céljából az Oktatási Hivatal felületén elérhető egy keresőfelület (<https://www.kir.hu/KIFIR2/TTJegyzekKereso/>), amelyben látható, hogy mely intézmények hirdettek meg további férőhelyeket, ahová várják a leendő középiskolások jelentkezését.

Tavaly év elején jelent meg a módosított Nemzeti alaptanterv, ennek megfelelően pedig folyamatosan készülnek az átdolgozott és új tankönyvek az Oktatási Hivatal gondozásában. Az 1., 5. és 9. évfolyamokon már tavaly szeptembertől az új szabályozók alapján zajlik az oktatás. Hogyan áll a mostani tankönyvfejlesztés?

Örömmel mondhatom, hogy a 2., 6. és 10. évfolyamos tankönyvek is határidőre elkészülnek. Ezek azok az évfolyamok, amelyek a felmenő rendszerben bevezetésre kerülő, megújított tantervi szabályozásnak megfelelően 2021. őszől már az új tankönyvekből tanulhatnak. Az állami tankönyvfejlesztéssel járó feladatokat az Oktatási Hivatal végzi, nagy hangsúlyt fektetve arra, hogy korszerű, gyakorlatorientált, a pedagógusok munkáját még hatékonyabban segítő tankönyvek álljanak a tanítók, tanárok és a gyerekek rendelkezésére.

Április végéig tudták leadni az iskolák igényeiket a 2021/2022. tanévi tankönyvjegyzék alapján. Milyen menetrendben fognak érkezni a tankönyvek az iskolákba?

A tankönyvigényeket az iskolák már leadták, június 15-ig pedig a pótrendelés is megtörtént. Ezt követően a Könyvtárellátó sokszorosítja a tankönyveket július végéig, amelyek augusztus folyamán érkeznek majd meg az intézményekbe. Fennakadás nincs, minden tankönyv ott lesz az iskolákban a tanévkezdésre.

Az adatokból látható, hogy az idei általános felsőoktatási felvételi eljárásba a tavalyi évhez képest több mint 11%-kal többen jelentkeztek. Mit lát, milyen tényezők állhatnak a növekedés hátterében?

Az jól látható, hogy a tavalyi évben egyszeri visszaesést okozott a jelentkezések számában az, hogy megváltoztak a felvételi szabályai, így például kötelezővé vált egy emelt szintű érettségi vizsga teljesítése. Ezt elkerülendő, sokan – akik korábban érettségiztek – inkább már a változást megelőző évben felvételiztek, idén csak annyi történik, hogy visszaáll a „szokásos” jelentkezői létszám. A felsőoktatási felvételi rendjének változása miatt azonban az érettségikén jóval többen tettek idén emelt szinten érettségi vizsgát.

A rendelkezésre álló adatok alapján lehet már következtetéseket levonni arra vonatkozóan, mennyire vált be a felsőoktatásba való jelentkezés feltételül szabott, legalább egy emelt szintű érettségi vizsga?

Az intézkedést azért vezette be a kormány, mert a felsőoktatási szakemberek egyértelműen bemutatták, hogy kisebb a lemorzsolódás az emelt szintű érettségivel bekerülő, ennek okán felkészültebb hallgatók körében. Ennek az intézkedésnek a hatásait több év távlatából lehet majd igazán mérni, ehhez most még túl kevés tapasztalat áll rendelkezésünkre, de optimisták lehetünk.

” Biztos vagyok benne, hogy a megismert digitális platformok, oktatási módszerek és eszközök a hagyományos, jelenléti oktatásban is megmaradnak és használni fogják őket. ”

Ugyan biztatóak a számok, de még korántsem vagyunk túl a koronavírus-járványon. Mit lát mégis, van olyan aspektusa a tantermen kívüli digitális munkarendnek, ami hosszú távon is beépülhet a magyar köznevelés rendszerébe?

Feltétlenül, hiszen néhány hónap alatt több évnyi módszertani innováció került be a köznevelésbe, a pedagógusok és a tanulók digitális képességei is ugrásszerűen fejlődtek. Biztos vagyok benne, hogy a megismert digitális platformok, oktatási módszerek és eszközök a hagyományos, jelenléti oktatásban is megmaradnak és használni fogják őket. Emellett vannak olyan speciális területek is, mint például a tartósan beteg gyermekek otthoni vagy akár gyógyintézeti oktatásával foglalkozó kórházpedagógia, amely számára új alternatívákat kínál az online kommunikációs csatornákon keresztül történő tanítás. Ennek szabályozási és működési kereteit éppen az idei évben, a megszerzett tapasztalatokra építve fektetjük le.

Ha ön most lenne középiskolás, hogyan élte volna meg az elmúlt másfél évet, illetve mit üzenne a most érettségizetteknek?

Én a középiskolás koromban közösségi, izgó-mozgó tanuló voltam, biztosan nagyon hiányzott volna az osztályom, az iskolai közösség, és a programok. Ezek egy része sajnos már nem pótolható, most viszont itt a hosszú nyár. Van, ami igenis pótolható, csak ki kell „szállni” a telefonból, és meg lehet szervezni az osztálytársakkal jó pár programot, iskolától függetlenül, „csak úgy”. A gyermekeimet is erre biztattam. Az érettségizők eredményeit még nem tudtuk megismerni és kielemezni, de így is nagyon büszke vagyok rájuk.

MAGYAR
PEDAGÓGIAI
TÁRSASÁG
130

130 éves a

Szöveg: **Trencsényi László**, a Magyar Pedagógiai Társaság elnöke

Heinrich Gusztáv

Kiss Árpád

Klamarik János

A Magyar Pedagógiai Társaság úgy emlékezik a 130 év előtti évre, mint jogelődje, a Magyar Paedagogiai Társaság létrehozásának esztendőjére. *Klamarik János, Heinrich Gusztáv, Fináczy Ernő, Kiss Áron* és a többiek olyan hőrszai a dualizmus időszakában meglódult polgári fejlődésnek, akik az eötvösi, treforti szellemiségben egy korszerű nevelésügy és modern neveléstudomány kialakításában kiemelkedő szerepet játszottak. A modern, polgári értelemben vett szakmai egyesület- és szaksajtóalapítás korszaka ez. Csak példaképp írom: ebben az esztendőben jött létre a Matematikai és Physicalai Társulat, és megjelent az *Irodalomtörténeti Közlemények* első száma is. Még a diákéletben is visszatükröződött ez a kedv: emlékeztetnék a Lónyay utcai Református Gimnáziumban működött *Balogh Ferenc* tanár úr – a Gittegyletet megörökítő *Molnár Ferenc* kedves tanára – felszólamlására diákegyesületek alapítása tárgyában, vagy a híres Markó utcába járó *Karinthy Fricike Naplójára*.

A Társaság tette a dolgát nehéz és könnyebb időkben. Akadémiai elven tartotta magát a „rendes tagok” 100-as létszámához, időközben tiszteletbeli taggá fogadta a hazánkba látogató *Maria Montessorit* és *Ovide Decroly-t* is. Jó kapcsolatokat ápolt a Gyermektanulmányi Társasággal (a reformpedagógus *Nagy László* ennek is, annak is fontos tagja volt), bár működésében elsősorban az egyetemi szféra, a szigorú tudományok világa volt meghatározó. Folyóirata a *Magyar Paedagogia* volt. Elismert egyesületként átvészelte a háborúkat, a vészidőszakot, 1945-ben várakozással készült az új világra. *Zibolen Endre, Faragó László* és *Vajda György Mihály* hármasban vállalták magukra a háború utáni világban a kapcsolatok újrendezését (az én nemzedékem még találkozhatott velük meglelt emberként). A berendezkedő új hatalom másként döntött: az állásos, 48-as centenáriumi ünnepek, a berekesztett IV. Nevelésügyi Kongresszus után „polgári csökevény” nyilvánította, majd betiltotta a pedagógusok tudományos egyesületét. Bár a parázs izzott a hamu alatt, s a legkiválóbb szakemberek többször folyamodtak az újraindításért – így például 1956-ban, a nevezetes „balatonfüredi konferencián” is –, de több mint másfél évtizedet kellett várni, míg a törekvések sikerrel jártak.

1967-ben Magyar Pedagógiai Társaság néven a szakszervezet „gyám-sága” mellett az Országgházban ünnepélyesen megalakult a „jogutód”. Elnökké a debreceni professzort, *Jausz Bélát* választották, de a társaság motorja haláláig *Kiss Árpád* volt. (*Simon Gyula* főtitkár munkássága volt még aktivitásban hozzá hasonló.) S a következő esztendőben mintegy varázsütésre alakultak a szakmai szakosztályok, s jöttek létre a megyei tagozatok. Tanügyi vezetők, jeles pedagógusok, felsőoktatási kiválóságok álltak mindenütt a szerveződés élére. A gazdasági és társadalmi reform ígéretével lázba hozott társadalmat izgatta a nevelésügy, a változások esélyeinek számbavételére, új pedagógiai tudások, új kultúra megismerésére egyre több pedagógus vállalkozott. Egy évtized alatt „felnőtté vált” a Társaság. Együttműködésben a háttérintézzettel szakmai folyóirata is lett: a *Pedagógiai Szemle* (tagdíjuk fejében megkapta a másfél ezres tagság is).

Így érkezett el az újabb társadalmi-politikai változás ideje. E próbatételt is kiállta a Társaság, erősítette a működés demokratikus vonásait, partneri kapcsolatokat épített a pluralista demokrácia viszonyai közepette újjászerveződő, megszerveződő pedagógusegyesületekkel. Némelyiknek (rajztanárok, felnőttoktatók, óvodapedagógusok, más tantárgypedagóg-

Magyar Pedagógiai Társaság

Trencsényi László és Ádám György

Stáféta-tábor

gusok egyesületei) valóságos inkubátorává vált. A rendszerváltozás utáni periódusban kiemelkedő szerepet töltött be elnökként a nemzetközi hírű *Ádám György* fiziológus akadémikus, az értelmiségi műhelyek, közösségek nagy pártfogója.

A nevelés ügye, s nyomában a nevelési folyamatokat tükröző, vizsgáló neveléstudományok sokat változtak az utóbbi időben. A családban és az óvodákban, iskolákban zajló pedagógiai tevékenységek mellett egyre nagyobb jelentőséget tulajdonítunk a szabadidő alrendszereinek, piaci szolgáltatásoknak, civil kezdeményezéseknek, a médiának, de az intézményrendszer úgymond nem-klasszikus elemei (gyermekvédelem, gyógypedagógia, konduktív pedagógia, prevenció, pályáorientáció stb.) is különös figyelmet kaptak. A rendszerváltás sodrában kialakultak a pedagógus-továbbképzés strukturái is, gazdagodott a sajtó is. Mindez a szervezetben is leképeződött. A hagyományos területi tagozatok aktivitása fogyatkozott, újabb és újabb területek műhelyei, közösségei, szerveződésesei kéredeztek a Magyar Pedagógiai Társaság védőszárnyai alá. Ilyen a hagyományos szakterületek mellett a szabadidő-pedagógia, a mozgálpedagógia (egy ciklusban a „közlekedéspedagógia” is), az interkulturális nevelés, a hagyományismeret, a játékpedagógia és a gyermekkultúra, továbbá a konduktív pedagógia, a gyermekérdekek, gyermeki jogok kérdése, a diszlexiaprevenció, a korai iskolaelhagyást megelőző tevékenység vagy éppen egy jellegzetes zenepedagógiai innováció, a Színes Húrok, vagy az iskolás gyerekek tanulását segítő nyugdíjas civilek.

Mintegy 1500 tagunk alkotja a Társaság törzsét, a szakmai szakosztályok, területi (megyei, regionális vagy éppen alakuló városi) tagozatok tagjai érdeklődésüknek és aktivitási lehetőségeiknek megfelelően szerveznek találkozásokat, üléseket (az utóbbi esztendőben a járvány miatt megtanulva az új találkozási platform, az online együttlét örömeit és gondjait), adnak ki kiadványokat, hirdetnek pályázatokat, vesznek részt a szakterület, a régió szakmai közéletében. A tevékenységeket koordináló elnökség szervezi a testületi üléseket, a nyáreleji Stáféta-táborokat (lassan 20 esztendeje tart ez a hagyomány – a pedagógusnemzedékek tapasztalatcseréjét szolgáló hosszú hétvége, Csillebértől Ajkán, Debrecenen, Kétegyházaán, Salgótarjánon, Balatonfűzfőn, Veszprémen, Orosházaán, Győrön át Taksonyig). Az őszi programoknak az Életen át tartó tanulás jelisége adja keretét, megannyi szerveződés „ajánlja be” ebben az időszakban programját. A társaságnak az utóbbi időben az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kara adja székhelyét, az erzsébetvárosi helyszín lehetőségeit, az önkormányzat vendéglátó kedvét kihasználva minden évben a kerületi művelődési központban mutatjuk be a mögöttünk álló év kiadványait. Hiszen megannyi támogató segítségével évente több fontos kötetet ad ki a társaság, részesei vagyunk a hazai *Korczak*-kultusz megteremtésének, fiatal kutatók munkáit segítettük nyilvánossághoz. Ebben az évben harmadik ízben jelenik meg *Évkönyvünk*. Az elektronikus média mellett az *Évkönyv* információit kínáljuk az érdeklődőknek és az elkövetkező évtizedeknek.

Megújuló tankönyvek az Oktatási Hivatal gondozásában

Összeállította: **Indri Dániel Janisz**

Az én ábécém 1. (OH-MIRO1TB/I)

A fejlesztésközpontú ábécéskönyv része egy anyanyelvi tankönyvcsaládnak, amely egységes koncepció alapján épül fel. Az előkészítő időszak – a kerettantervi elvárásoknak megfelelően – hosszabb lett. A könyv első oldalain lévő képességfejlesztő, játékos feladatok segítik oldani a gyerekek gátlásait, szorongását, megkönnyítik az átmenetet az óvodából az iskolába. Az előkészítő időszak további feladatai segítik a készségek, képességek játékos fejlesztését, felmérését, képei lehetőséget adnak a beszélgetésre. Előkészítik a betűtanítást a hangok megismerésének, leválasztásának és hangoztatásának segítségével. A könyv az előkészítő időszakban és a későbbiek során is megkülönböztetett figyelmet fordít a készségek fejlesztésére, a pontos hangoztatásra, a helyes artikuláció kialakítására, a szókincsbővítésre. Az új szövegek értékes irodalmi alkotások vagy azok részletei, illetve a magyar népköltészet alkotásai.

Gyöngybetűk 1. munkafüzet (OH-MIRO1TB1)

Az előkészítő időszak hosszabb lett. Ezek a feladatok az iskolai tanuláshoz szükséges pszichikus funkciók, alapvető képességek célirányos fejlesztését (pl. a figyelem tudatossága, tartóssága; feladattudat; differenciált látási és hallási megfigyelések; mozgáskoordináció; finommozgások) segítik. A munkafüzet a betűelemeket, illetve a kisbetűket, valamint azok kapcsolásának írásmintáit tartalmazza vonalrendszerbe helyezve. Mintát ad a gyerekeknek az írásmunkák gazdaságos és esztétikus elhelyezésének megtanulására (pontos vonalvezetés, margó mellett elkezdett írás, a betűelemek közötti egyenletes távolság stb.). Megalapozza az önellenőrzés és a hibajavítás helyes szokásait.

Az én matematikám 1. tankönyv és munkafüzet

(OH-MATO1TB és OH-MATO1MB)

A tanév eleji előkészítő időszak oldalai nyolc hétre elegendő feladatot tartalmaznak. Nagy hangsúlyt fektet a könyv arra, hogy építsen az óvodából hozott és egyéb informális tanulás, tapasztalás során szerzett ismeretekre. A tankönyv első részében főleg játékos tevékenységekkel – tárgyak rakosgatása, halmazok alkotása színre, formára, nagyságra –, válogatással rendszereznek a gyermekek. Rendkívül fontos szerepet kap a tanulók cselekvő részvétele, közreműködése, mert a képességek, kompetenciák leghatékonyabban a különböző tevékenységekkel fejleszthetők (pl.: Tapsolj annyit! Mérd meg fonallal!, Nyúlj bele bekötött szemmel!, Mondd a tulajdonságait!). A Mi nem illik a sorba?, a Kösd össze az összetartozókat! stb. típusú feladatok jól szolgálják a cselekvő tevékenységen át a tárgyak, dolgok azonos, illetve különböző tulajdonságainak megkülönböztetésével a halmazelmélet gyakorlati megalapozását. A gyermekek fokozatosan megtanulják szétválogatni, megkülönböztetni a meghatározó tulajdonságok alapján a halmazokra vonatkozó igaz, hamis állításokat. Különösen fontos szerepet kap a tanév eleji előkészítő részben a „csak hallással”, „csak tapintással”, vagyis más érzékszervek kizárásával a tárgyak felismerése. A szöveges feladatok algoritmus szerinti megoldása egyszerűsödött, csak a lényeges lépéseket tanítják az 1. évfolyamon. A fordított szövegezésű feladatok zöme kikerült a könyvből, mert ezt a kerettanterv szerint csak a 3. évfolyamtól kell tanítani. A kerettantervi megfeleléshez igazodva kikerült a könyvből a nyitott mondatok tanítása is.

Technika és tervezés 1.

(OH-TETO1TA)

Az átdolgozás során a tananyagot korszerűsítették, a tipográfiát frissítették, valamint új munkadarabokkal bővült a készítendő tárgyak listája. Az új kerettantervi igényeknek megfelelően készült egy új fejezet, *Zöld napok* címmel. Ez a fenntarthatóságot, a környezettudatosságot, a környezetvédelmi nevelést helyezi előtérbe. Született néhány önálló internetes kutatásra ösztönző feladat is, a digitális kompetencia fejlesztésére.

Történelemtankönyvek (5., 9.)

(OH-TOR05TA, OH-TOR05TB és
OH-TOR09TA, OH-TOR09TB)

Történelemből 4 tankönyv készült: két általános iskolai 5. osztályos és két középiskolai 9. osztályos. Valamennyiben érvényesül a tantervi szabályozás irányítóelve, hogy a magyar történelmet általában kontinuitásában, az európai, illetve egyetemes történelmet szigetszerűen tárgyalja. Fejezeteik és témáik teljes mértékben lefedik a kerettanterv témaköreit és témáit. A témakörök közötti kapcsolatot szűkszavú olvasmányok, illetve szövegek teremtik meg. Szakítanak azzal a hagyománnyal, hogy a magyar fejlődés mindig a nyugati archetípusok megkésett, gyengébb árnyképeként jelenik meg (mint Platón ideatanában). Az ókorból csak arra koncentrálnak, ami valóban civilizációs alap (pl. újdonságként jelenik meg a római jog néhány máig élő elvének bemutatása). Sok esetben igyekeznek a diákok számára az adott téma 21. századi hatásait, jelenlétét kidomborítani, hogy nagyobb legyen a téma legitimitása. A források, ábrák, adatsorok mind alkalmasak a műveltető, kompetenciaalapú oktatásra, és elősegítik a történelmi gondolkodás fejlesztését. Megvalósult a tanterv által végrehajtott tananyagcsökkentés – a kilencedikes tankönyvek 50-60 oldallal, az ötödikesek kb. 40-nel lettek rövidebbek.

Irodalom 5. (OH-MIR05TB)

A tankönyv írásakor nagyon fontos szempont volt a tanulhatóság és a taníthatóság elvének az érvényesítése. Szerzői azt a célt tűzték ki, hogy az 5. osztályos könyv az alsó tagozatos ismeretekre épüljön, ugyanakkor előkészítse a felső tagozat további évfolyamain a képességfejlesztő tevékenységet. Az ötödikes irodalomkönyv tananyaga törzsanyagból (80%) és ajánlott (kiegészítő) anyagból (20%) áll. A törzsanyag az érvényes kerettantervben feltüntetett irodalmi műveket dolgozza fel. Az ajánlott művek (a *Kuckó szemelvényei*) válogatásánál a felzárkóztatás és a tehetséggondozás, az egyéni képességek figyelembevételének a szempontjait is fontosnak tartottuk. A kiegészítő anyagok is szervesen illeszkednek a kerettantervben megjelenő tematikus egységekhez.

Fontos célként tűzte ki a könyv, hogy a gyerekek megértsék az egyes ember, a család és a nagyobb közösség, a nemzet kapcsolatát. Mindezzel együtt a tanulók jobban megismerhetik irodalmi értékeinket és kultúránkat is. Ezt nemcsak a *Család, otthon, nemzet* fejezetben, hanem a tankönyv minden fejezetében célul tűzték ki. A másik tematikus egység, a *Szülőföld, táj* című fejezet is a magyar tájhoz, a nemzethez való szoros kötődést hangsúlyozza. A magyar kánon részei, az 5. évfolyam klasszikus művei természetesen nem hiányozhatnak a könyvből: ilyen Petőfi Sándor *János vitéz* című elbeszélő költeménye és Molnár Ferenc *A Pál utcai fiúk* című regénye is. A kerettanterv lehetőséget ad arra, hogy ezeket a műveket a korábnál nagyobb óraszámban ismerhessék meg a gyerekek.

A nagyon sok rajz és fotó révén is rendkívül szép, esztétikus a könyv. Jó kézbe venni a kötetet, ugyanakkor az illusztrációk is segítik a megértést, hisz azokhoz nagyon sok kérdés is kapcsolódik. A sokféle és bőséges feladat lehetőséget nyújt a pedagógusnak arra, hogy a tanulók képességet figyelembe véve válogasson azokból. Ezáltal minden gyermek sikerélményhez juthat a differenciált feladatok elvégzése során. A munkaformákra kis ikonjelekkel javaslatot is tesz a könyv, a feladatok építenek a gyerekek kreativitására, további kutatásra ösztönöznek. A taneszköz gazdag szemelvényanyaga a tanulók olvasási kedvének felkeltését és ébren tartását biztosítja. A tankönyvbe választott irodalmi művek a különböző nevelési területek fejlesztését segítik. A fejezetek nyitó oldallal és a mottó szerepét betöltő idézettel kezdődnek. Az ezt követő bevezető szövegek segítik a részegységek feldolgozását; majd a fejezetek végén az összefoglalások magyarázó szövegei, a kérdések és a feladatok biztosítják az ismeretek szintetizálását, a rendszerezést. A könyv összefoglaló táblázatokkal, fogalomtárral, tartalomjegyzékkel és forrásjegyzékkel zárul.

Színes irodalom 9. (OH-MIRO9TB)

A tankönyv szorosan a kerettantervet követi, de a törzsanyagon kívül a kerettantervben található ajánlott irodalomhoz is segítséget ad: kifejtő, magyarázattal rávezető, kreativitást fejlesztő, vagy éppen az együttműködést, a kooperatív munkálkodást igénylő feladatokkal. A 2012-es *Kerettantervek* nem rögzítették a kötelező, minden középiskolás által elsajátítandó tananyag-tartalmat. Mivel ezt a 2020-as *Kerettanterv* megteszi, s ez a két könyv követi, ezért egy tananyaghoz igazodó, tanulható, kiszámítható érettségi épülhet rá.

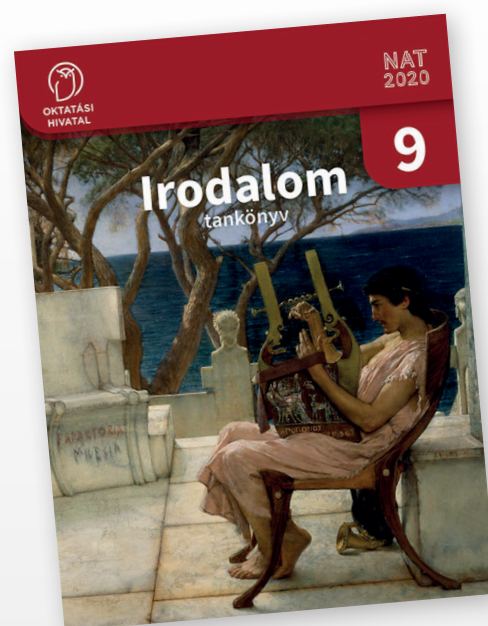
Mivel jelentős tananyagcsökkentés következett be, az órai munkára több idő jut. Az órai munkát segítik a feladatok, a képek, melyek tematikusan kötődnek a tananyaghoz, mintegy kibővítik azt, vagy más nézőpontot adnak a feldolgozandó anyag tárgyalásához. A könyvek szerkezete átlátható, a gyerekek által követhető. Ezt kell elmondani a szöveggyűjteményről is, mely „szoros fogásban” illeszkedik mindkét tankönyvhöz. A tananyagfejlesztők igyekeztek az alaptankönyvhöz illeszkedni (nyelv, stílus tekintetében egyaránt), így a szöveg is több helyen modernebb lett.

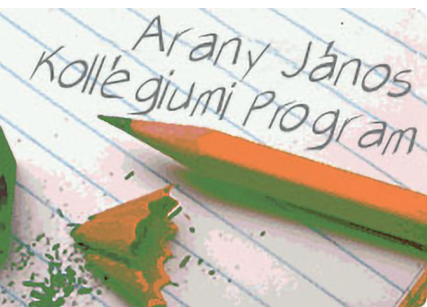
Irodalom 9. (OH-MIRO9TA)

Az *Irodalom 9.* című tankönyv a 2016-ban az OFI által közreadott, azonos című tankönyv átdolgozása. A megújult tankönyv a tantárgyi tananyag-tartalmak közvetítésén túl nagy hangsúlyt fektet az elvárt kulcskompetenciák fejlesztésére is: így a szövegértési, a szövegalkotási és az asszociatív készség fejlesztésére. Emellett történeti nézőpontból közvetíti a diákoknak az irodalom fejlődését és folytonos alakulását, segíti a kilencedikes korosztályban az egyén és a külvilág viszonyának megértését is. A bemutatott művek révén fejleszti a felhasználók kritikai gondolkodását, érzelmi intelligenciáját és kreativitását. Az általános, morális értékek elfogadására ösztönöz. A tankönyv gondolkodtatni szeretne, érvelni tanít, és a kínált szépirodalmi alkotások mögöttes, elvont üzeneteinek megértésére sarkall. Identitásképző szándéka van, miközben követi a kívánt nyelvi normákat is.

A megújult könyv követi a 2020-as NAT és KET-változásokat: ennek függvényében új, a régi tankönyvben nem szereplő tananyag-tartalmakat is közöl. Szövegelemzései részben megújultak, felvezető, és a tananyag feldolgozását, illetve elmélyítését szolgáló kérdései, feladatai teljesen kicserélődtek. Az egyes leckék végéről a kortárs modul kikerült, hogy a diákok figyelme az aktuális tananyaghoz szervesen nem kapcsolódó, modern kitekintések révén ne törjön meg. A mű mégis fő szempontként tekint az intertextualitás jelenségére: így teremt akaratlagos kapcsolatot szerzők, korok és alkotások között. A mű képanyaga és feladatai a művészeti ágak közötti (képzőművészet, építészet, zene) kapcsolatteremtés célját szolgálják. Tipográfiai jelölési rendszere jól látható módon különíti el a kötelező és az ajánlott tananyagot. Ez utóbbi tartalmak elsajátítására a meglévő óraszám 20%-a áll rendelkezésre.

A tankönyv maradéktalanul követi a megújult NAT és KET tananyagcsökkentő szándékát és törekvéseit: figyelembe veszi tehát a rendelkezésre álló óraszámok és a megtanítandó tananyag-tartalmak viszonyát. A könyv elsődleges célja – a fentiek mellett – a diákok olvasóvá nevelése, jelenlegi és majdani életük legvégsőbb kérdéseinek szépirodalmi műveken keresztül történő megválaszolhatósága örök élményének megmutatása.

Jó gyakorlatok az Arany János Programokban (1. rész)

Most induló sorozatunkban az Arany János Kollégiumi Programban és az Arany János Kollégiumi-Szakközépiskolai Programban részt vevő iskolák jó gyakorlatait mutatjuk be, melyek a köznevelés tágabb körének is adnak átvehető pedagógiai javaslatokat.

Egyéni fejlesztési tervek készítése teammunkában

Szolnok Városi Tehetséggondozó Szakkollégium

• <http://www.kollegium-szolnok.sulinet.hu/>

1 A jó gyakorlat tartalmának rövid összefoglalása:

- *Miért jó és hasznos egyéni fejlesztési tervet készíteni?*

Mert egyénre szabott fejlesztésre van szükség, és komplex módon közelítjük meg a kérdést. A legfontosabb az információgyűjtés a tanulóról. Az információgyűjtés területei: a tevékenységekben mutatott motiváltság és teljesítmény; erős oldalak, gyenge pontok; társas kapcsolatok; képességvizsgálatok; pszichológiai, pedagógiai vizsgálatok; a fiatalok önjellemzése, önértékelése; a szülők jellemzése a tanulóról.

2 A jó gyakorlat bemutatása:

- *Melyek a bemutatott jó gyakorlat céljai? (Pedagógiai, módszertani, oktatásszervezési, egyéb)*

Az Arany János Program célja a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók sikeres középfokú iskolai előrehaladásának komplex támogatása. Az Arany János Program további célja, hogy a célcsoport számára szakközépiskolai tanulmányaikhoz inkluzív pedagógiai környezetet, valamint a szociális és kulturális hátrányok kompenzálását, és ezeken keresztül a lemorzsolódás elkerülését biztosítsa az Arany János Programot megvalósító kollégiumokban. Az egyéni fejlesztési terv az Arany János Programban kiemelten fontos, hiszen a sikerkritérium a tanulók végzettséghez, illetve versenyképes szakmához juttatása.

- *A jó gyakorlat mennyiben szolgálja a tanulók, szülők egyenlő hozzáférését a minőségi neveléshez, oktatáshoz?*

Az egyéni fejlesztési terv alapján történik a tanulóval való foglalkozás, a változásokat félévenként, és – ami nagyon fontos – a tanulóval közösen szükséges értékelni. Az értékelést korrekciónak kell követnie; a módosításokat a szülő és a tanuló is aláírja. Az egyéni fejlesztési terv elkészítése előtt fontos, hogy információt gyűjtsünk a tanuló addigi teljesítményéről, érdeklődési területéről, a családi háttéréről, az egyéni célokról. Az egyéni fejlesztési terv megvalósításakor a bekövetkezett változásokat – akár pozitív, akár negatív – mindig rögzíteni kell.

- *A jó gyakorlat mennyiben szolgálja a sikeres inklúziót?*

A kollégiumok felelőssége különösen hangsúlyos az Arany János Programba való bekerülés és a pályaorientációval támogatott előrehaladás, a képző intézménnyel való tanári és szülői együttműködés megszervezése és megvalósítása, az inkluzív pedagógiai közeg megteremtése és a diákok lemorzsolódásának elkerülése érdekében.

- *A jó gyakorlat mennyiben alkalmas arra, hogy szolgálja az áttérést a tananyagközpontú módszertanról a tanulóközpontú pedagógiai eljárások alkalmazására?*

Az Arany János Programban a középfokon tanuló diákokat ellátó kollégiumok vállalnak felelősséget azért, hogy a program célcsoportjához tartozó gyermekeket nappali rendszerű iskolai oktatást végző osztályokban, államilag elismert végzettséghez

segítsék. Tanulónként egyénre szabott a pedagógiai támogatás.

- *A jó gyakorlat mennyiben alkalmas valamely kompetenciaterületen, műveltségterületen a kompetenciaalapú oktatás eszközrendszerének eredményes alkalmazására?*

A csoportvezetők egyik fő feladata a felzárkóztatás, amelyben segít a fejlesztőpedagógus és a motiválásban a pszichológus is. Az egyéni fejlesztési terveket félévenként módosítjuk, viszont negyedéves értékelésekkel jelzünk a tanulónak, szülőnek, hogy hol kell hatékonyabban beavatkoznunk.

Önismereti foglalkozásokkal, életmód- és életviteli foglalkozásokkal segítjük a tanulók szocializációját. Közösségépítő szerepe van a csoportfoglalkozásoknak, programhétvégéknek, kollégiumi rendezvényeknek. A képzési és projekthétvégéken több kompetenciaterületet is igyekszünk érinteni, hogy majd a munkába állást és az élet nehézségeivel való megküzdést segítsük.

- *Milyen hatások, eredmények várhatók a jó gyakorlat alkalmazásától?*

Hátrányok leküzdése, mentális problémák kezelése, szakmaszerzés, továbbtanulás, érettségi megszerzése.

- *Milyen jellemző körülmények esetén (a tanulócsoportok összetevői, az együttműködő partnerek összetétele, települési, térségi jellemzők, a szervezeti működés sajátosságai stb.) működőképes az ajánlott jó gyakorlat?*

Elsősorban inkluzív környezet szükséges, ahol mind az iskola, mind a kollégium nevelőtestülete együtt tud gondolkodni, és minden tevékenységükkel segíteni a tanulók fejlődését, megbízhatóságát, terhelhetőségét.

- *Mitől tekinthető újszerűnek, egyedinek a jó gyakorlat?*

Mind az iskola, mind a kollégium, mind a szülő közös érdeke, hogy a tanulók eredményesek legyenek. A hátrányos helyzetű tanuló közvetlen környezetétől nem tud olyan jellegű támogatásban részesülni, mint amit az egyéni fejlesztési terv nyújt.

- *Hogyan lehet ellenőrizni és értékelni a megvalósulás folyamán a jó gyakorlat működésének eredményességét?*

Elégedettségi mérésekkel kapunk visszajelzést, hogy mely területeken hatékony a munkánk, és hol kell még fejlesztenünk. Az intézkedési tervek megnevezik, hogy mivel tudjuk hatékonyabbá tenni a munkánkat.

A diákoknak biztosított különböző foglalkozásokat minden év végén értékeli a tanulók, és az itt kapott eredmények alapján hajtjuk végre a szükséges korrekciókat. A program és ezen belül az egyéni fejlesztési terv sikerességét mutatja az is, hogy évről évre nagyobb számban maradnak bent a tanulók a kollégiumban azért, hogy érettségi vizsgát tegyenek.

3 A jó gyakorlat eddigi hasznosulásának konkrét igazolása (pl. adatokkal):

A programban meghatározták, hogy a felvett tanulók 70%-a sikeresen teljesítse a középiskolát és végzettséghez, szakmához jussanak. Eddig minden tanévben sikerült ezt teljesíteni, sőt, volt olyan év, amikor a célcsoport több mint 90%-a zárt sikerrel.

4 A jó gyakorlat humánerőforrás-igénye:

A programban részt vevő tanulók sikeres előmenetele, szociális hátrányainak csökkentése, kulturális javakhoz való hozzáférése érdekében a támogató eszközrendszert és a szolgáltatásokat az intézmény nevelési programjában kell rögzíteni. Az anyagiak mellett biztosítani kell a humánerőforrást, ha szükséges, külsős szakemberek bevonásával. A Szolnok Városi Kollégiumnak például nincs saját pszichológusa, fejlesztőpedagógusa, ezt a két fontos pozíciót külsős szakemberek látják el. Az egyes tevékenységek és szolgáltatások bevezetése az intézmény pályázatában foglalt projekterv szerint történik. Az évek során kialakult a 9. évfolyamon a kettős csoportvezetés is. A feladatok megfelelő ellátása, hogy minden tanulóra megfelelő időt lehessen fordítani, mindenképpen indokolta ezt. A két csoportvezetés rendszerben általában egy nő és egy férfi pedagógus dolgozik a csoport élén.

5 A jó gyakorlat eszközigénye:

- családlátogatás kérdőív
- tanulói interjú kérdőív
- pszichológiai, fejlesztőpedagógiai egyéni és csoportos felmérés kérdőív
- alapkompenciák mérésének kérdőívei
- EFT rögzítése, félévenkénti korrekciója feljegyzés
- osztályfőnöki jellemzés
- általános iskolától jellemzés

6 A jó gyakorlat átvételéhez a jó gyakorlat gazdaintézményétől nyújtott támogatás bemutatása:

helyszíni tapasztalatszerzés lehetősége, hospitálás lehetősége, az adaptációs folyamat során nyújtott mentorálás lehetősége, vezetői és/vagy pedagógusfelkészítés lehetősége, dokumentumok átadásának lehetősége stb.

MOBIL„ÓZ”Z OKOSAN

Karacs Ferenc Kollégium

• <https://karacskollegium.hu/>

1 A jó gyakorlat tartalmának rövid összefoglalása:

A jó gyakorlat megtanítja a diákokat a mobiltelefon (mint első számú IKT-eszköz) hasznos használatára a tantárgyi integráción keresztül. Csoportokban dolgozva az individualizált felhasználás sztereotípiájának tompítása.

Részletes leírás:

A játékot 2-3 fős csapatok részvételével játsszák. A moderátor (játékvezető) egy Facebook-profilhoz létre, amelyről indítható a játék posztolása. A létrehozott profilról a játékvezető(k) a bejelentkező csapatoknak külön Facebook-csoportokat hoz létre – minden csoportnak külön-külön. Az egyedi csoportokba fogják a csapattagok a megoldásokat beküldeni. A jelentkezők a saját okostelefonjukkal vesznek részt a játékban a Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája (DOS) által létrehozott WIFI-hálózatot használva.

A feladványok közzététele és a megoldások leadásának határideje meghatározott, időpontjait a játékvezető(k) határozza(ák) meg. A csapattagoknak kooperatívan kell dolgozni, közös gondolkodással vagy részfeladatok kiosztásával.

A játék 4 fordulóból áll. Egy forduló hétfőtől csütörtökig tart. A naponta közreadott feladatokat időre kell megoldaniuk a diákoknak. Legkésőbb másnap, a következő feladat közzététele előtt ki kell hirdetni a részeredményeket. A pénteki (dél körül) eredményhirdetésben megjelenik a csapatonként azon a héten szerzett összpontszám. Fordulónként kiesik a leggyengébb pontszámú csapat (ha több egyformán legkisebb pontú csapat van, akkor több is kieshet), a bennmaradt csapatok a következő hétfőn azonos eséllyel 0 ponttól startolnak. Az utolsó fordulóban (FINISH-ben) minden pontnak nagy jelentősége van, hiszen az ott kialakuló sorrend dönti el, kik érnek el dobogós helyezést.

A cél az, hogy minden fordulóban legyen minden műveltségi területről (tantárgyból) kérdés, és lehetőleg valósuljon meg a tantárgyi integráció is. Példa: a moderátor feltölt egy szöveget, ami a földrajz tantárgyhoz kapcsolódik, és ezt jó helyesírással kell visszaküldeni a csoportba a feladatra adott idő lejártáig. Minden feladat után pontot kap a győztes vagy jó megoldást adó csapat, csapatok.

A motiváció több eszközzel valósul meg. A sokszínű feladattípusok lehetőséget adnak minden diáknak, hogy az ő „erőssége” is előtérbe kerüljön. Az igyekezett

(szorgalom) közvetlen visszacsatolásban részesül: leg hamarabb posztolt megoldás (csak az összes feladatra vonatkozó megoldás beküldése esetén érvényesíthető) estén a csapat a szerzett pontjait „gyorsasági pluszpontokkal” (+50%) növelheti meg. A bennmaradó csapatok minden új fordulóban „tiszta lappal” indulhatnak – ezáltal az újrakezdés esélyét is megélhetik. A játék végén a helyezések alapján jutalmazhatók a diákok.

2 A jó gyakorlat bemutatása:

- *Melyek a bemutatott jó gyakorlat céljai? (Pedagógiai, módszertani, oktatásszervezési, egyéb)*

Pedagógiai cél: figyelem fenntartásának javítása, időbeosztás, pontos, precíz munkavégzés kialakítása, motiváció kialakítása, lifelong learning, médiatudatosság kialakítása, felfedező tanulás.

Oktatási cél: figyelemfelkeltés, előzetes ismeretek, új ismeretek szerzése, feladat- és problémamegoldás, rendszerezés (fogalomalkotás, következtetés).

Didaktikai cél: motiválás: a tanulási kedv felébresztése, a tanulók belső aktivitásának kialakítása, a tananyag tanulhatóvá tétele, differenciálás (egyéni képességek, készségek figyelembevételével), pozitív, negatív megerősítés.

Oktatásszervezési cél: csoportmunka (kommunikáció, kooperáció kialakítása), mozaiktanulás (elosztott tananyag közös feldolgozása) és csoportkutatás (részfeladatok közös feldolgozása).

Nevelési cél: médiatudatosságra nevelés, felelősségvállalás másokért, társas kultúra fejlesztése.

- *A jó gyakorlat mennyiben szolgálja a sikeres inklúziót?*

Az inkluzív iskolában – a comeniusi és ratkei elvek alapján – mindenkinek mindent meg szabad tanulnia. A mobiltelefon és az ezzel egybefüggő világháló a DOS-nak köszönhetően a teljes WIFI-lefedettség biztosításával, korlátlan lehetőségek tárházával biztosítja az oktatási esélyegyenlőséget.

- *A jó gyakorlat mennyiben alkalmas arra, hogy szolgálja az áttérést a tananyagközpontú módszertanról a tanulóközpontú pedagógiai eljárások alkalmazására?*

A jó gyakorlat teljes mértékben tanulóközpontú, hiszen az okostelefon mint oktatási eszköz a diákok kedvenc használati eszköze.

- *A jó gyakorlat mennyiben alkalmas valamely kompetenciaterületen, műveltségterületen a kompetenciaalapú oktatás eszközrendszerének eredményes alkalmazására?*

Kompetenciaterületek, melyeken a jó gyakorlat eredményesen alkalmazható: szövegértés-szövegalkotás, matematikai logikai kompetencia, idegen nyelvi kompetenciák, szociális, életviteli és környezeti kompetenciák, infokommunikációs technológiák.

■ *Milyen hatások, eredmények várhatók a jó gyakorlat alkalmazásától?*

A jó gyakorlat alkalmazásának hatásai: legfontosabb, hogy hasznosan leköti a tanulók figyelmét, hiszen egy Arany János Programot működtető kollégiumban az egyik legnagyobb kihívás, hogy olyan szabadidős programokat szervezzünk, melyek nem a tanulók bezártságérzetét erősítik, és hosszú távon, játékosan lekötik a figyelmüket. A tanulók közötti interakció (melynek drasztikus csökkenéséért paradox módon az okostelefon a felelős) erősödni fog. Játékosan szereznek hasznos ismereteket. Kialakítja a belső motivációt.

■ *Milyen jellemző körülmények esetén (a tanulócsoportok összetevői, az együttműködő partnerek összetétele, települési, térségi jellemzők, a szervezeti működés sajátosságai stb.) működőképes az ajánlott jó gyakorlat?*

A jó gyakorlat minden jellemző körülmény esetén működőképes, az intézménynek teljes Wi-Fi-lefedettséggel kell rendelkeznie, és a tanulók döntő többsége rendelkezik okostelefonnal.

■ *Mitől tekinthető újszerűnek, egyedinek a jó gyakorlat?*

A jó gyakorlat egyedi és újszerű, mert megvalósítja a „bring your own device” („Hozd a saját eszközödet!”) trendet.

■ *Hogyan lehet ellenőrizni és értékelni a megvalósulás folyamán a jó gyakorlat működésének eredményességét?*

A Facebook-csoportba becsatlakozók és a játékra jelentkezők számából lehet lemérni.

3 A jó gyakorlat eddigi hasznosulásának konkrét igazolása:

10 csapat jelentkezett a játékba, és a kollégisták többsége nyomon követi az eseményeket.

4 A jó gyakorlat humánerőforrás-igénye:

- 1 fő moderátor (játékvezető)
- szakos kollégák (akik összeállítják és folyamatosan bővítik a kérdéseket, feladatokat a különböző területeken)

5 A jó gyakorlat eszközigénye:

- Wi-Fi-hálózat
- laptop
- okostelefonok (bring your own device)

6 A jó gyakorlat átvételéhez a jó gyakorlat gazdaintézményétől nyújtott támogatás bemutatása:

A játék részletes leírása, hospitálási lehetőség, a különböző tantárgyak, műveltségi területek feladatainak, kérdéseinek átvétele. Egy közös tudástár létrehozása, ahol minden részt vevő intézmény megosztja a kidolgozott kérdéseit, feladatait.

Rá kell kapcsolódnunk a diákok valóságára

Az érettségi meghatározó pont a diákok életében, fontos szerepe van a pályaválasztásban. A vizsga sokaknak különlegesen stresszes szituáció, amelyet már második éve nehezítenek a járvány miatti speciális körülmények. **Lakatos Anett** iskolapszichológust kérdeztük arról, hogyan lehet segíteni a szorongáson, támogatni a felkészülést és enyhíteni a gyerekekre nehezedő elvárások miatti stresszt.

Szöveg: **Németh Gábor**

Az érettségi alapvetően stresszes helyzet a gyerekeknek, a mostani körülmények között pedig különösen. Miként lehet leküzdeni a vizsgadrukkot, megbirkózni az elvárásokkal, szembenézni a kihívásokkal?

Az érettségi különös fordulópont a tinédzserek életében. Kilencedik osztály óta erre készülnek, az évek során több órán is elhangzik, mennyire fontos, hogy az éppen tanult anyagrészt jól átnézzék, hiszen elképzelhető, hogy visszaköszön majd a nagy megmérettetés során. Gyakran kapnak olyan üzeneteket, amik kifejezetten arra utalnak, ha nem sikerül megfelelően teljesíteniük, az az egész életüket negatív irányba befolyásolhatja. Ezek alapján nem meglepő, hogy az ilyen üzenetekre érzékenyebbeknél megjelenhet a szorongás, a félelem attól, hogy „nem lesz belőlük senki”, ha nem hozzák az elvárt szintet. Felmerül a kérdés, hogy mi lehet az elvárt szint? Úgy gondolom, ha a vizsgadrukk okozta ártalomcsökkentésről beszélünk, itt érdemes belevágni. Az évek során közös felelősségünk, hogy elősegítsük a reális célkitűzést, hogy levezessük, egy-egy előttük álló feladatnak mi az értelme, hogyan építhetik be a későbbi életükbe, miben erősödnek, ha elvégzik. Ez az értelemadás mintaként szolgál, hogy később – a mi segítségünk nélkül – ők maguk is automatikusan megvizsgálják, milyen haszonnal jár a felmerülő kihívásokkal való szembenézés. Ertelemtulajdonítás híján a helyzet sokkal megterhelőbbé válik, nehezebb megtalálni a motivációt, így az erőforrások mozgósítása is nehezkesebb lehet.

Természetesen léteznek olyan technikák, amelyekkel enyhíthető az akut stressz, amit a vizsgahelyzet okoz, viszont ezek inkább szolgálnak elsősegélyként, mint hathatós megoldásként. Hasznos lehet, ha a vizsga előtt tudatosan elkezdünk légzőtechnikákat gyakorolni, amik a paraszimpatikus idegrendszer aktivációja által megnyugtathatnak minket. Személy szerint a testedzést tartom az egyik legjobb módszernek a feszültség levezetésére, amit az egyén önmaga alkalmazhat. *Urbán Róbert*, az ELTE tanára is kutatta munkatársaival ezt a témát, őket idézve a fizikai aktivitás összetett és több síkon megvalósuló jótékony hatásai által növeli a személyiség pszichológiai erőforrásait. Próbálkozhatunk jógával, meditációval, pozitív átkeretezéssel, amely során egy automatikus negatív gondolatot úgy fogalmazzunk át, hogy abban megmutatkozzon a helyzet haszna is. Ez nem a tipikus „gondolkodj pozitívan” negatív érzéseket elnyomó technikájával valósul meg, hanem józan belátáson alapuló, önreflektív módon. Jó, ha élünk a társas támogatás adta lehetőségekkel, és átbeszéljük a szintén vizsga előtt álló barátainkkal a félelmeinket, aggodalmainkat. Végül pedig érdemes olyan fiziológiai sajátosságoknak is figyelmet szentelni, mint a kipihentség, a megfelelő táplálkozás és folyadékbevitel, hiszen ezek is hozzájárulhatnak a kamasz általános pszichológiai jóllétéhez a számonkérés előtt.

Mi a legnagyobb kihívás az érettségire való felkészülésben, változtatott-e ezen a járványhelyzet?

Hogy erre a kérdésre hitelesen tudjak felelni, végeztem egy távolról sem reprezentatív közvélemény-kutatást a hozzám járó érettségiző diákok körében. Úgy gondoltam, érdekes adalék lehet, ha a szakmai feltételezést megfűszerezi némi személyes tapasztalat, amit ők szívesen megosztottak velem. A legnagyobb kihívásként a következőket jelölték meg: idő, a feladatok meglepetésszerűsége, fegyelmezettség, szóbeli megnyilvánulás. Kezdjük rögtön az idővel. A fő jellemzője, hogy soincs belőle elég, pláne ha fontos próbatétel előtt áll az ember. A járványhelyzet – a beszámolóik alapján – úgy változtatott ezen, hogy bár úgy tűnt, több idő marad az egyéni felkészülésre, hiszen sem iskolán kívüli programok, sem az utazással töltött idő nem vonta el őket a feladatoktól, mégis illuzórikus volt e hatás, hiszen keretek híján parttalanná vált a percek, órák múlása, és gyakran azon kapták magukat, hogy ismét eltelt egy nap. Ebből a szempontból hasznos az iskola által nyújtott szigorúbb keretrendszer, ami rákényszerít, hogy foglalkozunk a kérdéssel. Ehhez kapcsolnám a fegyelmezettség témakörét, hiszen egy otthon tanuló tinédzser számára minden, ami körülveszi őt, potenciális inger lehet, ami eltereli a figyelmét a tanulásról.

A feladatok meglepetésszerűsége kivédhetetlen stresszforrás, hiszen évről évre változik, hogy könnyebbnek vagy nehezebbnek értékeljük a feladatlapok nehézségét. A szóbeli vizsgáktól való félelem általánosnak bizonyult, nemcsak a hosszú tételek bemagolása miatt, hanem az abból fakadó pánik miatt is, vajon korrekt kérdéseket kapnak-e, sikerül-e jó benyomást tenniük, illetve mi lesz, ha egy-egy elakadás esetén butának gondolják őket a jelenlévő tanárok, esetleg egyenesen csalódnak bennük, amiért kiderül, hiába magyarázták az anyagot éveken át, nem sikerült elsajátítaniuk. Ezek után nem ért meglepetésként, hogy a többség örült, amiért a járvány miatt elmaradtak a szóbeli érettségik, mindazonáltal ijesztőnek értékelték, hogy így egy javítási lehetőségről is le kell mondaniuk.

Természetesen ezeket a félelmeket kívülállóként könnyű lehet cáfolni, legyinteni a fontosságukat illetően, de érdemes észben tartanunk, hogy jelen helyzetben ez a diákok realitása, hogy segíthessük őket, erre kell rákapcsolódnunk, hogy jobban megérthessük, mitől félnek valójában, mi az, amire szükségük lenne.

Milyen testi tüneteket okoz a szorongás, stressz? Milyen következményei lehetnek az iskolai szorongásnak?

Szeretjük együtt használni ezt a két kifejezést, mégis, azt javaslom, nézzük meg, mi a különbség közöttük. *Selye János* definíciója szerint a stressz a szervezet nem specifikus reakciója minden olyan ingerre, amely kibillentí az eredeti állapotából, és alkalmazkodásra kényszeríti. Az oka legtöbbször azonosítható. A szorongásnak ritkán tudjuk megállapítani a gyökerét, csupán érezzük, hogy valami nem jó, tartósan félünk, aggódunk. Azért is tartom lényegesnek, hogy jobban megvizsgáljuk ezt a kérdést, mert hajlamosak vagyunk a stresszt egyoldalúan negatív jelenségként látni, holott a helyzet jóval árnyaltabb. Valóban, az úgynevezett distressz béníthat meg minket, emeli az egészségügyi kockázati tényezőket, ám az eustressz estében a problémát még megoldhatónak érzékeljük, így a stresszreakció segít, hogy a megoldásra koncentráljuk erőtartalékainkat. Az iskolai szorongás esetében valószínűsíthetően már nem az eustressz uralja a pályát, sokkal inkább a tartósan megváltoztathatatlanul ítélt körülmények által kialakuló distressz.

Az iskolában tapasztalt szorongás járhat testi tünetekkel, mint a fáradtság, izommerevség, alvási nehézségek, légszomj, hasfájás, hasmenés vagy fejfájás, és olyan pszichés megnyilvánulásokban is tetten érhető, mint a fokozott nyugtalanság, ingerlékenység, türelmetlenség. Káros következménye lehet, hogy a szociális kapcsolatok egyre inkább beszűkülnek; a kamasz visszahúzódóbb, elzárkózóbb lesz, a tanulmányi eredménye – ha csak nem kompenzál kiemelkedően – romolhat. Súlyosabb esetben a testi tünetek krónikussá válhatnak, az érzelmi megterhelésből fakadó bajok pedig pszichés zavarokhoz vezethetnek. ▶

Hogyan tud segíteni az iskolapszichológus, milyen technikákkal készítheti fel a diákokat az érettségire? Léteznek-e egyéni, illetve csoportterápiák a szorongás és az iskolai stressz kezelésével, valamint kifejezetten a vizsgadrukk legyőzésével kapcsolatban?

Pszichológusként az énerősítés mellett ártalomcsökkentést is végzünk. Az egyéni foglalkozások teret adhatnak a felgyülemlett feszültség levezetésének, ugyanakkor feltérképezhetjük azokat az eddig talán rejtve maradt erőforrásokat, amikből meríthet egy tanuló az őt próbára tevő időszakban. A csoportos forma több szempontból is érdekes és hasznos módszer lehet. A csoport mindig többet tud hozzánk tenni, hiszen egy mindenkit érintő problémát sokan sokféle aspektusból látnak, többféleképpen közelítenek meg. Kezdetben összeírhatjuk azokat a témákat, amik a vizsgahelyzettel kapcsolatban relevánsak számukra, és hétről hétre kibonthatjuk őket. A tematikus alkalmak elején hasznos lehet egy ventilációs kör, amikor mindenki elmondja, épp hol áll a felkészülésben, majd kifejtethetjük, hogy a heti téma hogyan dolgozik bennünk jelenleg, utána játékos szituációkon és feladatokon keresztül áttérhetünk a megküzdés lehetőségeihez, amikhez mindenki hozzáadhatja a neki legjobban bevált stratégiáját, mindannyiunk okulására.

Hogyan tudja segíteni a szülő a gyermekét a megnövekedett stressz kezelésében?

Talán ez nem mindig nyilvánvaló, de a felnőttek és a kamaszok valóságérzékelése egészen eltérő mintázatot mutat. Az, amit mi természetesnek veszünk, számukra közel sem az, hiszen épp abban az életkorban vannak, amikor még minden újdonság, minden ingert, ami éri őket, elhelyeznek egy korábban kialakított kategóriában, és szüntelenül értelmeznek számunkra akár jelentéktelennek tűnő eseményeket is a saját, formálható lelkiviláguk kontextusában. Ez a különbség lehet az egyik oka annak, hogy azok az üzenetek, amikkel egy szülő jót akar, tettekre akarja sarkallni a gyermekét, motiválná, hogy minél inkább bontakoztassa ki a benne rejlő lehetőségeket – Arany János gondolatait segítségül hívva a szemléltetéshez – „nagyot koppannak” a megértés falán, azután elhallgatnak. Logikátlan, nem igaz? A szülő jót akar, a gyerek szomjazza a jó szót, és mégis értetlen elégedetlenséggel állunk egymással szemben.

Nézzük meg egy gyakori példán keresztül, mire gondolok. Vegyük azt a mondatot, ami így szól: „Mi mindent megteremtünk számodra, neked csak tanulnod kell.” Tapasztalataim szerint, ezt hallva a gyerekek zsebében kinyílik az a képzeletbeli bicska, holott akár örülhetnének is, hogy a szüleik megteremtik nekik a feltételeket egy jó színvonalú élethez, amihez már csak nekik kell hozzátenni a maguk részét, hogy tökéletes legyen. Félreértés ne essék, örülnek is, csupán az okoz fogalmi zavart, hogy fájó pont a problémák leegyszerűsítése. Egy tinédzsernek nem csupán a tanulás okoz stresszt, hanem az is, hogy épp formálódik az identitása, kételyek gyötrik, viharos érzelmeket él át, miközben barátságok és párkapcsolatok által tanulja magát, igyekszik elhelyezni magát az őt körülvevő világban, már szívesen kipróbálná magát, de még nagymértékben függ a szülőktől, akikkel számos fronton vívhat a saját függetlenségi törekvéseiért. Nincs tökéletes recept arra, hogyan segítsünk leküzdeni a stresszt, de sokat segít, ha az élethelyzetüket képesek vagyunk komplexen szemlélni, megértéssel közelíteni az apró-cseprőnek tűnő feszültségekhez is. Biztosítsuk a feltétlen szeretetünkről akkor is, sőt épp akkor, ha kudarcot él át, mutassuk meg neki, hogyan fejlődhet általa, ajánljuk fel a segítségünket és ajándékozunk meg olyan rugalmas gondolkodásmóddal, ami az egész életen át tartó fejlődést és tanulást helyezi a középpontba.

Hogyan befolyásolhatja az otthoni háttér a teljesítményt? Milyen összefüggés lehet a családi háttér és az iskolai eredmények között?

Az oktatásszociológia egyik alaptézise, hogy összefüggés figyelhető meg a családi háttér és a gyerekek iskolai teljesítménye között. Korábbi kutatások azt bizonyítják, hogy az anya iskolázottsága gyakorol nagyobb hatást arra, hogyan teljesít a csemete, későbbi kutatások pedig arra engednek következtetni, hogy a szülők végzettségének van némi predesztináló ereje azt illetően, hogyan ala-

kulnak a gyerekek jegyei és továbbtanulási szándékai. Emellett fontos a megfelelő tanulási környezet biztosítása, az alapszükségletek (fiziológiai szükségletek, biztonság, szociológiai szükségletek) kielégítése és a harmóniára törekvő családi légkör. Természetesen ezek nem feltétlenül állnak fenn folyamatosan, épp ezért teszem hozzá, milyen nagy szerepe van a család rezilienciájának a kamaszok életében. Ha egy család képes egységként megbirkózni az őt érő nehézségekkel, mintát ad a gyermeknek is abban, ő maga hogyan küzdhet meg egy támogató rendszer tagjaként a saját kihívásaival.

Az érettségi meghatározó pontja, előszobája a pályaválasztásnak. Hogyan befolyásolhatja a gyerekek pályaválasztással kapcsolatos döntéseit a járvány, adhat-e új szempontokat, perspektívákat?

Nehéz kérdés, de érdekes eljátszani a gondolattal, vajon van-e meghatározó szerepe. Gondolhatunk arra, hogy sajnos a járvány miatt több gyermek szüleinek a megélhetése is veszélybe kerülhetett elbocsátások, bezárások miatt. Ez a létbizonytalanság talán sarkallhatott arra tanulókat, hogy olyan pályát válasszanak, amelyen ilyen különleges helyzetben is megmaradhatnak, amit úgy értékelnek, hogy stabil és biztos jövedelmet adhat számukra. Egyes források szerint a jövőben számíthatunk még hasonló helyzetekre, ami hallatán elképzelhető, hogy többen fontolták meg az egészségügyi tanulmányok opcióját.

Bevett gyakorlat a próbaérettségik és az érettségihez hasonló szituációk gyakorlása, amelyekkel talán enyhíteni lehet a stresszt. Ugyan idén is a legtöbb tárgyból elmaradnak a szóbeli érettségik, azonban a jövőre nézve, hogyan lehet rutinossá tenni a tanulókat abban, hogy folyamatosan nagyobb hallgatóság előtt beszéljenek?

Úgy gondolom, a helyzet ennél összetettebb. Mielőtt kialakítanánk egy stratégiát, hasznos lenne megvizsgálni egy empirikus kutatás segítségével, hogy mennyiben segíti a gyerekeket a próbaérettségi a későbbi teljesítésben. Nem zárom ki, hogy van pozitív hozadéka, hiszen ennek a segítségével értékelni tudják a saját tudásukat, látják a fejlesztendő területeket, és szokják a vizsgahelyzettel járó feszültséget. Én arra lennék kíváncsi, van-e esetleg olyan pont, amikor már kontraproduktív válik ezen próbák ismétlése, amikor már estleg többet árt, mint használ az önbecsülésnek, a felkészülésben. Úgy gondolom, ezt befolyásolhatja az is, milyen formában kapnak visszajelzést ezek eredményeiről, mennyi idő telik el két próba között, és a köztes időben hogyan segítünk kiküszöbölni a típushibákat.

A szóbeli részre való felkészülésben segítenek a szóbeli feleletek tapasztalatai. Célszerű lehetne bevezetni az iskolai gyakorlatba egy olyan órát vagy kurzust, ami a tanulásmódszertan és effektív kommunikáció mellett az előadástechnikára fókuszál, és négy éven keresztül gyakoroltatja a gyerekekkel különféle feladatokon keresztül a hatékony önkifejezést, a magabiztos érvelést és a kritikai gondolkodást. A szóbeliben talán az sem könnyű, hogy egy jól betanult tételsort mondanak el a diákok. Felmerülhet bennük a félelem, hogy mi lesz, ha elfelejtik a harmadik oldal tizedik sorának a második felét, a tanár pedig pont abba kérdez bele. Valóban, mi történik akkor? Ideális esetben a diák képes támpontot kérni a tanártól, majd az összefüggést meglátva, válaszolni a kérdésre saját kútfőből. Ehhez fejlett kérdezéstechnika és magabiztos előadásmód szükséges, olyan, évek alatt kiépült önbizalom, ami a stabil tudás mellett segít érvényesíteni önmagukat, és aminek segítségével hangot tudnak adni a kételynek, tudnak segítséget kérni, és ami egyszerűen emberivé teszi számukra a rettegett érettségit, a szituációt, aminek ismeretlenségétől elemien szorongunk, amely szorongás háttérben fő tényező lehet a fent említett képességek gyakorlásának a hiánya.

Vakáció és tanulás

Szöveg: **Martin Jánosné**, magyar-történelem szakos tanár

„Június volt, s ujjongtunk, nincs tovább”

(Ady Endre)

Hatalmas felszabadultság önti el az iskolás gyerekeket, amikor vége a tanévnek, s a táblára felkerül a VAKÁCIÓ felirat. Nincs házi feladat, nincs felelés, dolgozat, nincs szülői beszámoltatás, nincs korai felkelés, feszült reggeli készülődés, s végre itt a nagy semmittevés!

A szülők is sóhajtanak egy nagyot, hisz nem kell „le-kézni” a gyerekekkel, nincsenek büntetések, konfliktusok, rossz hangulatú esték. A szülő is úgy érzi, kevesebb a feladat a nyári szünet idején.

Nagy különbség van az iskolák között abban, hogy mennyire szorongatják meg a diákokat májusban, a jegylezárás előtti sorsdöntő feleltetésekkel, de mindenütt érzik pedagógusok, szülők, hogy bizony elfáradt a gyermek. Ráfér a lazítás mind a sikeres tanulóra, mind a nehezen haladóra.

Pszichológusok szerint a nyár a feltöltődés időszaka legyen. Az agynak is szüksége van rendeződésre, a lélek meg szabaduljon meg a napi számonkérés nyomásától, a stressztől! *Szelle Németh Elvira* pszichológus szerint, ha a nyári szünet alatt is tanul a gyerek, a körforgás, a feladatok, a kötelességek és az ezzel járó feszültség fokozatosan vezeti be a gyerekeket a felnőttek túlhajszolt, feladatokkal teli világába, s elvesztik azt a képességet, hogy lazulni tudjanak, képesek legyenek feltöltődni.

Sok szülő és pedagógus viszont tart attól, hogy a hosszú szünet alatt a gyerek sokat felejt, tanulás nélkül nem fejlődik. Vannak pedagógusok, akik feladatokat adnak, kötelező házi olvasmányokról olvasónaplót várnak el. Mások azt tanácsolják a szülőknek, hogy az iskolakezdés előtt két héttel kezdjék meg az ismétléssel foglalkozást, mert eredményesebb lesz az évkezdés az új tanévben. Valóban, a rövid távú emlékezet meghozza az év eleji jó jegyet, s a kisdíák önbizalommal indulhat neki az új tanévnek, de mindannyian tudjuk, hogy az előző tanévben megszerzett tudás beépülésére, rendszerbe rögzülésére ez a rövid idő nem alkalmas.

Mi a teendő? A gyermeknek szüksége van az önfeledt nyári kikapcsolódásra, a pihenésre. Egyébként a tankönyvekkel való foglalkozással szembeni ellenállása eleve haszontalanná teszi az efféle próbálkozásokat.

A vakáció alatt nincs tankönyv, nincs iskola – de van tanulás. A tanulás ugyanis nem egyenlő a tanórai munkával. A gyerek tevékeny, mindig csinál valamit (s a felnőttek felelőssége, hogy az jó dolog legyen), s a tevékenységek során rengeteget tanul, tapasztal, megtapasztalja az iskolában tanultak gyakorlati hasznát a kisdíák. Nagy jelentősége van, ha észreveszi, hogy

az iskolai tanulás nemcsak kötelesség, hanem gyakorlati haszna van. A tanulási motiváció kaphat tápot ezzel.

A családi tennivalókba vonjuk be őket úgy, hogy úgy érezzék, rájuk merünk bízni fontos dolgokat. A vásárláshoz írja gyermekünk a listát, nézze meg, miből mennyit kell venni, olvassa vissza, mit írt már fel, s máris gyakorolta az írást, az olvasást, a mértékegységeket. A sütés, főzés is olyan tevékenység, amibe nagyon szívesen bekapcsolódnak, ha türelemmel lehetőséget kapnak. De közben mennyi minden előkerül a tananyagból, fizikai, kémiai folyamatok, s mindig az értelmesebb olvasás, pl. a recept felolvasása, s végigvinni a munka menetét. Gyarapodik a szókincsük, a kéz ügyességük, az együttműködési készségük, gazdagodik kapcsolatuk szülőjükkel. Észre sem veszik, hogy ők tanultak valamit.

Indirekt módon, s főleg játékosan kell a gyermek szüneti fejlődését biztosítani. A lényeg, hogy olyan elfoglaltsággal töltsse az idejét, amihez kedve van. *Vekerdy Tamás*, ismert gyermekpszichológus tanácsa, hogy fontos, hogy a szünet alatt a gyerek igényei érvényesüljenek, de a napnak legyen valamilyen rendszere. A nap egységekre legyen bontva: reggeli, ebéd, vacsora, játék- és pihenőidő. Csinálja mindezt a saját ritmusában. A szünet elején a család közösen alakítsa ki, hogyan teljen a vakáció, mi minden férhet bele.

Sok olyan dolgot tehetnek ilyenkor a gyerekek, amit év közben nem. Nagyon hasznos, ha sokat vannak **a szabadban**, ha felfedezhetik a természetet. A kirándulások jó alkalmak a környezetórán, biológia-, földrajzórán tanultak rögzítésére, bővítésére. A látottakon kívül felidézhetők más hasonló növények, állatok, azok életmódja, akár versenyezhetnek a szülők is, ki tud több érdekességet mondani a látottakkal kapcsolatban. Hagyjuk gyermekünket mesélni; a lényeglátás, a kifejezőkészség fejlődésének jó alkalmak ezek. Sok gyermek az iskolában azért nem tud jól teljesíteni, mert szinte megijed a saját hangjától, nem képes magabiztosan előadni, amit tulajdonképpen tud. Alkotásnak számít, ha a kirándulásokról olyan napló készül, amibe bele lehet ragasztani, préselni leveleket, virágokat, lerajzolni bogarakat, beválogatni a gyermek által készített fotókat, eltenni a belépőjegyeket stb. Engedjük szabadon a fantáziáját, s dicsérjük meg az ötleteit. Földrajzórán nagy hasznát veszi, ha a kirándulás helyszínéről tájékozódik, térképet rajzol, s bejelöli, hol járt.

Az utazási időt lerövidíti a szójáték, amit sokféleképpen lehet játszani, első betűvel, utolsó betűvel, de akár

a szótagolást is becsempészhetjük, ha a szótag a következő szó kezdője.

Ha van mód rá, próbáljon ki a gyermek olyan **sportot**, amivel még nem találkozott. Az olvasás mindenek az alapja, keressen rá a neten a sportág bajnokaira, szabályaira, aztán foglalja össze nekünk. Számos fizikai törvény is szóba kerülhet egy-egy sportág megismerésekor. Szó nincs tantárgyról, szó nincs iskoláról, s talán jobban ragad minden ismeret, mint a tanórán.

A családban is tanulhatnak különböző mozgásos **játékokat**: futó-, fogó- és labdajátékokat. Felfrissülnek a szabadban, ügyesedik a mozgásuk, megtanulnak térben tájékozódni, irányt változtatni. A figyelem, a szem-kéz koordináció is fejlődik a labdajátékoknál, a mondókákkal kísért labdapattogatással. Hatásos energialevezető!

A szülőknek gond a kisgyermek felügyeletének megszervezése, hisz nincs annyi munkahelyi szabadságuk. Lehet megoldás a nagymama, s még **a táborok** gazdag kínálata, ha van elég anyagi erő. Általában az aktív, tematikus táborok a népszerűek. A nyelvi, sport-, kézműves táborok a fejlesztő foglalkozások mellett játékos programokat kínálnak, vagyis a tanulás mellett a szórakozás, a nyaralás a fő. A legtöbb ilyen típusú tábort vízparton működtetik, de vannak olyan szaktáborok is, amik – akár a napközis táborok – egész napos foglalkozást, felügyeletet adnak, de az éjszakát a gyermek otthon tölti.

A napközis táborok sem csak gyerekmegőrzők, hanem színes programokat nyújtanak. A gyerek a szünidejét persze nem töltheti végig táborokban, nem tökéletes kikapcsolódás a megszabott rend, sorakozás, általában tanárok diktálta időrendben élni a nyarat. A túlságosan ingergazdag, pergő élet nem teszi lehetővé az idegek ellazulását.

A szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek számára szaktáborokban tölteni az időt nem adatik meg; ott a szülőnek azzal kell megküzdnie, hogy gyermekének ne semmittevés, unalommal teljenek a napok. Ők általában a tévé előtt, netes levelezéssel, videójátékozással ütik el az időt, ami negatívan hat a személyiségre. Azt el kell fogadni, hogy **a digitális technika** mennyire fontos, s hogy gyermekeink ezzel élnek napjaikat. Az üres „punnyadásnál” mindenképpen jobb, ha az ügyességi, reflexfejlesztő játékokon kívül a letölthető játékos, oktató feladatokra is rákapnak, amik a szókincsbővítésen túl például földrajzi és történelmi ismereteket is kívánnak.

Az olvasás a leghasznosabb időtöltés, de nem csodálkozhatunk, ha a gyermeknek iskolai feladatnak számít a kötelező házi olvasmányon átrágnia magát napi oldalpenzumokkal – s még olvasónaplót is írjon... Nem lesz kedve hozzá, s az ilyen feladattól nem kap kedvet az olvasáshoz. Olyan művet adjunk a kezébe, ami rövidebb terjedelmű, s aminek a témája érdekli a gyereket. A könyvesboltban válassza ki ő, s a könyvtárban is az ő választása legyen a döntő, bár az ajánlásra érdemes figyelni. Most a kortárs irodalom nyújt érdekes olvasnivalókat, a mai gyerekeknek szóló problémákról, mai nyelvezettel. Az olvasottakról valós érdeklődéssel kérdezzük meg gyermekünket, a szövegértési, fogalmazási, kommunikációs készség fejlődik általa. A szülővel való kapcsolat is erősödik a közös téma megbeszélése során.

Az olvasóvá neveléshez élményt adó olvasmányok lehetnek a következők:

- Lázár Ervin: *Szegény Dzsoni és Árnika*, illetve *Berzsián és Dideki*;
- Békés Pál: *A kétbalkezes varázsló*; *Doktor Minorka Vidor nagy napja*;
- Szijj Ferenc: *Szuromberek királyfi*;
- Varró Dániel: *Túl a Maszat-hegyen*;
- Louis Sachar: *Bradley, az osztály réme* (fiúknak);
- Louis Sachar: *Laura titkos társasága* (lányoknak);
- Louis Sachar: *Stanley, a szerencsefia* (szülőknek is);
- Linda Sue Park: *Min mester inasa*.

Nagyobbaknak:

- J. Wilson: *Micsoda anya!*
- Lois Lowry: *Az emlékek óra*
- Louis Sachar *Stanley*-je, Nöstlingertől a *Cseregyerek*, Anne Fine *A kilencedik felhőn*-je, Parktól a *Min mester inasa*, Darvasi *Trapiti*-je, Lázár Ervin *Szegény Dzsoni*-ja vagy *A legkisebb boszorkány* (kis)kamaszok és felnőttek számára is érdekes könyvek lehetnek.

4–6. osztályosoknak

- Lányoknak: Louis Sachar: *Laura titkos társasága*, Christina Nöstlinger: *Cseregyerek*, Katherine Paterson: *A nagy Gily Hopkins*, Felix Salten: *Bambi*
- Fiúknak: Louis Sachar: *David nem hagyja magát*, Christopher Paul Curtis: *Bud vagyok, uram!*, Frank Cottrell Boyce: *Milliók*

A kis elsősöknek még fontosabb, hogy naponta olvassanak. Év végére már tudnak olvasni, vagyis összeolvasni, de még csak kisebb egységekre tud a kisdíák koncent-

rálni, s minél többet olvas, annál nagyobb egységeket fogad be, annál több szót lát egyszerre. Ezt gyakorlással lehet fejleszteni, s ha a szünetben nem olvas, vissza lehet az olvasási tudása. A kisgyerek örömmel olvas mindent, ami a szeme elé kerül. Az utcán a feliratokat, a termékeken levő ismertetések stb. A rövid történetek olvasása ennél hasznosabb, mert a tartalommondás, az egyes szereplőkről történő beszélgetés fejleszti a gondolkodást, a kreativitást. Olvasáskor kisebb szakaszok után érdemes megállni, s beszélgetéssel feldolgozni az olvasott részt. Az olvasástechnikai nehézségek csak folytonos gyakorlással javíthatók, de a dicséret és a szülői érdeklődés is lelkesíti a kisgyereket. A magabiztos olvasás a tanulási sikerek alapja, ezért az olvasásra fordított idő a legjobb befektetés. Még a felső tagozatos tanulók szövegértési tudása sem ad okot elégedettségre, ezért a szüneti szórakozások közé fel kell venni az olvasást. Arra viszont ügyeljünk, hogy szórakozás, és ne kényszer legyen az olvasás. Sokat számít, ha szülői példa is erősíti az olvasás megszeretését. Ha a gyermek az ismeretterjesztő irodalom felé fordul, támogatnunk kell ebben. A neten való böngészés, írás is készségfejlesztésnek számít, csak a tartalomra kell figyelni. Az egész család elismerése övezi, ha ő olvassa el az időjárás-jelentést a kirándulás előtt. Neki való magazint is adhatunk a kezébe, s beszámolhat az őt érdeklő hírekről.

Az értő olvasás fejlődése, a szókinccs gyarapodás a legnagyobb eredmény.

Az alkotás, valami újnak a létrehozása nagyon lelkesítő a korosztály számára. **Rajzolás, festés, gyurmázás** együtt a gyerekekkel lehetőség a kreativitás fejlesztésére, de a gyermek megismerésére is. Az önkifejezéshez adjunk meg minden lehetőséget, hadd válasszon ő az eszközökből, anyagokból, színekből, s mondja el, miért lett olyan színű a Nap, amilyenre festette. Hagyni kell a fantáziát szárnyalni!

Jó alkalom erre még a sok érdekes **társasjáték**, ami közös családi programnak kiváló, a szülőknek is szórakozás. A társasjáték az együttlét, az összetartozás élményét adja. A régiak: sakk, malom, kártyajátékok, dobókockás játékok: hihetetlenül fejlesztik a logikát, a kombinatív készséget, a kreativitást. Megtanítanak türelmesnek lenni, növelik az egymáshoz alkalmazkodás képességét, a kudarc-tűrő képességét, s megtanítják, hogy a szabályokat be kell tartani. Számos webáruházban életkor és fejlesztési terület szerint válogathatunk a társasjátékok között, s megtudhatjuk, melyek a legsikeresebbek. Ilyenek például: Würfelkönig, Mit főzzünk?, Torres, Altiplano, Karula-Haba kincske-reső társasjáték stb.

A társasjáték kiválasztásánál fontos tudnunk, hogy gyermekünk személyisége milyen területen fejlesztendő, s mi okoz neki örömet. A szerepjátékok közben a kapcsolati viselkedésnormákat sajátíthatja el, a konstrukciós játékok során fejlődik logikus gondolkodásuk, kreativitásuk. Vannak versenyszellemű és teljesítményelvű játékok, amiket csak fokozatosan lehet bevinni a személyiségfejlesztésbe, de meg kell tanulni a kudarc elviselését is. A kisgyerekeknek örömteli, feszültségmentes játékot nyújtunk.

A legtöbb szülő és pedagógus **az idegennyelv-tanulás** során megszerzett ismeretek megfakulásától félti a tanulókat a hosszú nyári szünet alatt. E területen is a játékoság lehet az a módszer, ami a szüneti tanulást segítheti. Sőt a szünet alatt a legideálisabb az idegen nyelvek gyakorlása. Ezáltal:

- a tanult nyelv használatára nevelünk;
- megszilárdul a megszerzett tudás;
- könnyebb lesz a szeptemberi iskolakezdés.

Hogyan lehet mindezt játékosan?

A nyelviskolák különféle **nyelvi táborokat** ajánlanak, ahol a nyelvtanulás sportprogram, vagy kulturális élmények keretében folyik, s így gyakorlati tudást lehet szerezni akár vízparti táborban is.

Részt vehet a gyermek **cserediákprogramban**, ahol idegen nyelvi környezetben rákényszerül a nyelvhasználatra, belátja a nyelvtanulás szükségességét. Miközben erős motivációt szerez erre, barátságokat köt, s a barátság ápolása további ösztönzést ad a nyelv gyakorlására.

Beszerezhetők könnyített nyelvezetű, gyerekeknek szánt **idegen nyelvű könyvek**, amik segítségével bővül a szókinccs, árnyaltabban tudja majd kifejezni magát. Itt is erős a motivációs hatás. Az egyik legnagyobb kiadó minden korosztály számára kínál könnyített olvasmányokat (például a Spotról, a kiskutyáról szóló sorozat, amely angol gyerekek számára készült, de jól használhatják a magyar kisgyerekek is). Nagyobb könyvesboltokban kaphatóak, de a rajzfilmek is megtalálhatók a világhálón, illetve számos, szülőknek ötletet adó honlapot találhatunk az interneten.

Van lehetőség **idegen nyelvű filmek**, mesék nézésére is. Az eredeti nyelven megnézett film önbizalomnövelő hatását is kiemelhetjük.

Beszerezhetők **idegen nyelvű társasjátékok** is. A közös játék során észre sem veszik majd a gyerekek, hogy egymást tanítják és fejlesztik. A nyelvi tudás fenntartására szükség van, de tegyük ezt játékos módszerekkel!

Összefoglalva

Ha attól tartunk, hogy az év során megszerzett tudás a szünet alatt megfakul, elkopik, gondoljuk át, miként gazdagodhat tudásunkban, képességben a gyermek, anélkül, hogy a tankönyv, iskola téma előjönne. A gyerekek mindig tanul valamit a környezetétől. A felnőttek példája a legtartósabb tudásanyag! Rajtunk múlik, hogy milyen örömteli tevékenységekkel kínáljuk meg, ami a hasznára válik. Szeptember közeledtével pedig ráhangolhatjuk az iskolára, hisz a barátok miatt is már sokan készülnek lelkiileg, s ha ismételni szeretne, biztassuk, segítsük ebben. Nagyobb önbizalommal tudja majd az új tanévet megkezdeni.

A HÓNAP TÉMÁJA

Tudományos példaképek

Nem csak délelőtt tanár a tanár

Interjú Villányi Attila kémiatanárral

Villányi Attila kémia–biológia szakos tanár több mint 30 éve tanít az ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnáziumában. 1994-ben biológia, majd 1995 óta kémia vezetőtanár a gimnáziumban. Diákjainak nemzetközi versenyeredményei alapján egy szaúd-arábiai tehetséggondozó alapítvány vezetői felfigyeltek munkásságára, így 2011 óta többször járt Szaúd-Arábiában is, középiskolásokat felkészíteni a Nemzetközi Kémiai Diákolimpiára. Életpályájáról, a hivatástudatról, a kémiaversenyekről és az azokra való felkészítésről, a lehetőségek kihasználásáról kérdeztük, illetve arról, hogyan került a szaúdi kémiaoktatásba, s hogy kik voltak számára azok a meghatározó tanáregyéniségek, akik a pedagóguspálya választására ösztönözték.

Szöveg: **Karkó Ádám** | Fotó: Indri Dániel Janisz

Több mint 30 éve tanít az Apáczai Csere János Gyakorló Gimnáziumban, s folyamatosan kerülnek ki a keze alól a versenyeken sikereket elérő diákok, ilyen a Nemzetközi Kémiai Diákolimpia vagy a Nemzetközi Junior Természettudományi Olimpia. Milyen eredményekkel büszkélkedhet ezen versenyek esetén? Hogyan kell elképzelni egy-egy ilyen versenyre való felkészítést, adott esetben a verseny helyszínére történő utazás megszervezését?

Fiatalként, amikor jómagam is versenyekre jártam, valahogy mindig úgy adódott, hogy éppen nem kerültem be az utolsó fordulóba. Ilyen volt a biológia OKTV is, ahol abban az évben valamilyen oknál fogva 22–23 embert hívtak csak be, de én pont a 24. voltam. Úgy érzem, ennek a kompenzálásaként kell segítenem azokat a gyerekeket, akik versenyezni akarnak. Sosem kényszerítettem egyik diákomat sem a versenyre, ilyenformán nekem az összes elért eredmény fontos, ami a diákjaimhoz kötődik. Ez inkább az ő sikerük. Hogy hogyan érem el ezt a sikert náluk, nagyjából olyan kérdés, mintha egy színészt megkérdeznénk arról, hogyan is kell eljátszani egy adott szerepet, amire nincs helyes válasz, csak csinálni kell. Néha természetesen elgondolkoztam rajta, mi is a titka, hogy ilyen jó eredmények születnek, és azt állapítottam meg, hogy különösen akkor, amikor sok diákom kerül a verseny döntőjébe, akkor egymással vetélkedve és egyszerűsrimind egymást segítve is érnek el kiváló eredményeket.

Rám az alma materemben való tanítás során, a Szilágyi Erzsébet Gimnáziumban figyeltek fel a kémiai tehetséggondozásban jártas szakemberek, amikor az alapvetően nyelvi beállítottságú iskolából az egyik évben öt gyerek jutott a kémia OKTV döntőjébe, amelyre sem azelőtt, sem azóta nem volt példa. Ez az öt diák egymást segítette és provokálta is egyszerre, annak érdekében, hogy jobban teljesítsenek. Az Apáczai jó hírű iskola,

de így is nagyon sokat kell dolgoznunk, hogy olyan gyerekek kerüljenek tagozatunkra, akik kimondottan a kémia iránt érdeklődnek.

Sok versenyre készítettem már fel a diákjaimat – például OKTV-re, Irinyi János Középiskolai Kémiaversenyre –, de konkrétan a Nemzetközi Kémiai Diákolimpiára Magyarországon diákokat nem készíték fel. A saját diákjaimat a tanórákon, szakkörökön felkészítem arra, hogy a verseny válogató két hetében megállják a helyüket, és sikeresen bekerüljenek a csapatba.

2004 óta rendezik meg a Nemzetközi Junior Természettudományi Olimpiát. A versenyt az indonézek indították el, amivel az volt a céljuk, hogy a saját gyerekeiket buzdítsák a természettudományi tárgyak iránt való érdeklődésre. Ennek a versenynek a felkészítőjét és válogatóját az Apáczaiiban végezzük fizika és biológia szakos kollégáimmal. Kezdetben a kiutazásunkat kizárólag a Richter Gedeon Gyógyszergyár finanszírozta, bár ez a támogatás azóta is tart, de kiegészült más szponzorokkal, és az utóbbi években a Nemzeti Tehetség Program is támogat bennünket. A saját és más iskolákból érkező diákokat egy júniustól novemberig tartó időszakban készítjük fel, és közülük választjuk ki a legjobb hat főt, akikkel a versenyre pedig decemberben utazunk.

2011 óta Szaúd-Arábiába is jár felkészíteni a középiskolás diákokat a Nemzetközi Kémiai Diákolimpiára. Hogyan jött a lehetőség? Milyen tapasztalatokat szerzett a kinti oktatásról?

Szaúd-Arábia a 2008-as, Budapesten tartott Nemzetközi Kémiai Diákolimpián vett részt először. Ekkor a versenyre felkészítő szaúdi alapítvány képviselője meghívta *Magyarfalvi Gábort*, az ELTE oktatóját és az egész hazai olimpiai felkészítőnek a szervezőjét,

hogy készítse fel a szaúdi csapatot az olimpiára. Kollégámnak azonban azzal kellett szembesülnie, hogy nem tudja betartani az előírt kéthetes felkészítési intervallumot, hiszen azok a gyerekek még a hetedikes tananyagot sem tudják, nemhogy olimpiai szintű feladatokat oldjanak meg. Szükség volt tehát valakire, aki összeköti a középiskolai és az olimpiai anyagot, merthogy náluk a középiskolai tananyag kémiából nagyon alapszintű.

Az *Ötösöm lesz kémiából* című példatáramnak 2000-ben készült egy angol nyelvű kiadása, illetve akkor már évek óta jártam ki diákokkal az olimpiára, és sok diákom szerzett érmet, így rám is felfigyeltek. A szaúdiak meg akartak hívni egy egész évre, de ezt családi okok miatt nem tudtam volna vállalni. Azóta évente kétszer-háromszor járok ki egy-két hétre. Az oktatás angolul zajlik, de nem egyszerű, ugyanis a gyerekek többsége kezdetben nem tudott angolul, így mindig volt ott egy arabul beszélő tanár, aki angolról fordította nekik az elmondottakat, majd visszafordította a gyerekek kérdéseit. Az volt az érdekesség, hogy mivel nem lehetnek egy teremben a fiúk és a lányok, így az órákon csak fiúk ültek, a lányok pedig egy másik emeleten, kivétítőn néztek engem, csupán a hangjukat hallottuk, ha kérdeztek.

Az utóbbi egy évben online tartottuk az órákat. Azt tapasztaltam a kulturális különbségek kapcsán, hogy a lányokat sajnos nem tanítják meg logikusan gondolkodni. A tanulás nekik elsősorban csak magolást jelent. Versenyt is például abból rendeznek a gyerekeknek, hogy ki tudja hibátlanul felmondani a Korán teljes szövegét. Azt, hogy a logikus gondolkodásuk hiánya nem „genetikus”, vagyis csak nevelés kérdése, az bizonyítja, hogy nekünk sikerült néhány lánydiákot is eljuttatni az olimpiára, sőt érmet is szereztek.

Több évtizede tagja az általános iskolai korosztály számára meghirdetett Hevesy György Országos Kémiaverseny versenybizottságának és az országos döntő zsűrijének, de az Irinyi János Országos Kémiaverseny és a kémia OKTV döntőjére is szép számmal készített fel diákokat. Ön szerint mi inspirálja leginkább azokat, akik elindulnak ezeken a versenyen?

Óriási dolog, hogy vannak olyan tanárok, akik az egész életüket felteszik arra, hogy gyerekeket indítsanak ezeken a versenyeken. Ma még kevésbé lehet a heti egy-két órás kémiatanítással jó eredményt elérni. A tananyag most már annyira felszínes, hogy szükséges a külön tanári segítség a kiváló versenyeredmények eléréséhez.

Mit gondol a kémiaórákon való kísérletezésről? Miért fontos a diákoknak kísérlet útján bemutatni a kémia mint tantárgy gyakorlati értelmezését és elemzését? Közelebb engedni őket az ismeretekhez?

Azzal, hogy kísérletezünk, felkeltjük a gyerekek érdeklődését, mert robban és színes, amit csinálunk. A tapasztalatom ugyanakkor az, hogy a kísérletezést a gyerekek ugyan élvezik, de a következő órára már nem biztos, hogy emlékeznek arra, hogy valójában milyen kémiai folyamat is történt. Azt mondják, hogy egy prelegáló óra nem olyan hatékony, mint az interaktív, amin

a diák is tevőlegesen részt vesz, illetve hogy például csoportmunkában dolgozik. Ezzel teljesen egyetértek, de ahhoz, hogy ilyen kísérletező órák és laborvizsgálatok legyenek, heti 4-5 órára lenne szükség, mert ez teszi igazán hatékonyvá tanítást, a heti 1 órába sajnos ezek nem férnek bele. Azok a tagozatos diákok, akik elegendő heti óraszámban tanulják a tantárgyat és akarnak is tanulni, el tudják érni az érettségien a 90-100%-os teljesítményt is, amellyel bármelyik szakirányú egyetemre felvételt nyerhetnek. Arra is van elég idő, hogy az elméleti tudás megerősítése mellett olyan laborgyakorlatokat is elvégezzenek, amiket majd az egyetemen is hasznosítani tudnak.

Tehát a kísérletnek mindenképpen van helye az oktatásban, de ez nem helyettesítheti az elméleti összefüggések szakszerű magyarázatát. Kétségtelen, hogy a gyerekek egy részét lehet motiválni a kísérletekkel, de a hatékonyságot pusztán ezek a tanári demonstrációs kísérletek nem fogják javítani.

Korábban részt vett a jelenlegi kémia kétszintű érettségi vizsga követelményeinek és a vizsga modelljének kialakításában. Vannak esetleg olyan témakörök vagy feladattípusok az érettségiben, melyek népszerűbbek, vagy olyanok, melyek nehézséget jelentenek a diákok számára?

Leginkább a nem népszerűt tudnám mondani. Az érettségi azért van, hogy befejezzük a gimnáziumot, és felvegyenek az egyetemre. Az érettségi tananyagának célja, hogy felmérje, mi az, amit sikerült tényleg megtanulni, másrészt pedig ellenőrizze, hogy megvannak-e azok a kompetenciák, amelyek szükségesek az egyetemi tanulmányokhoz. Természetesen vannak olyan témakörök, amelyeket a gyerekek nem igazán szeretnek. Ezek többségében a kémiai egyensúllyal kapcsolatosak, amiket ma már csak a fakultáción lehet megtanulni.

Ha valaki kémia-biológia szakterülettel foglalkozna tovább, az Apáczai miként tudja felkészíteni a diákot egy magas kvalitású – akár hazai, akár nemzetközi – egyetemre való bejutásra?

A gimnáziumunkban természettudományi és biológia tagozat is van. Négy- és hatévfolyamos képzési rendszerben dolgozunk. A négyévfolyamos képzésben működnek a már említett tagozatok, a hatévfolyamos pedig egy általános képzés, aminek az utolsó két évében fakultációval segítjük a továbbtanulni vágyókat. Évente közel negyven gyerek érettségizik kémiából az iskolánkban, a legjobb eredményeket általában a természettudományi tagozat éri el, többségében mind ötössel zárják az érettségi vizsgát, a zömük 80–90 pont feletti eredményt ér el. *Neuwirth Gábor* összesítésében az Apáczai kémiából magasan az első helyen áll, ebből a tárgyból a Fazekas gimnázium előtt vagyunk.

Mire intené tanárkollégiát, mire figyeljenek a kémia tanítása során?

Azt gondolom, hogy nemcsak a kémiatanárnak, hanem bármilyen tanárnak el kell fogadnia, hogy ez nem egy

olyan munka, ami reggel nyolckor elkezdődik, azután délután kettőkor befejeződik, majd másnap reggel kezdődik újra. Ez egy olyan munka, ahol a délelőtt nem elég mindenre, hiszen a gyerekek versenyfelkészítése mindenképp délutánra marad, a versenyek általában hétvégén vannak, ahova érdemes tanárként a diákkal tartani. Tehát a tanárság hivatás, ennek következtében pedig ne menjen valaki azért tanárnak, mert hosszú a nyári szünet és délután nem kell foglalkozni semmivel, mert délelőtt vannak az órák. Az sem jó, ha valaki bizonytalan a szakmai tudásában, mert a gyerekek hamar észreveszik, hogy bizonytalan a tudása, és az a tanár-diák kapcsolat rovására megy.

2004-ben Rátz Tanár Úr Életműdíjat kapott. Véleménye szerint a Nemzetközi Kémiai Diákolimpiákra való sikeres felkészítéseknek köszönheti a díjat?

A Rátz Tanár Úr Életműdíjat a Richter Gedeon Gyógyszergyár alapította, ahol 1997 óta engem már jól ismernek. Az Életműdíjat megelőzte a Richter Gedeon Alapítvány Magyar Kémiaoktatásért-díja, amit 2000-ben kaptam meg. A Kémikusok Egyesületében is sokat tevékenykedem, illetve annak idején a tanári szakosztálynak is vezetőségi tagja voltam, lehetséges, hogy ők támogattak és terjesztettek fel. Nagyon megtisztelve éreztem magam, de kicsit furcsa volt egyedüli

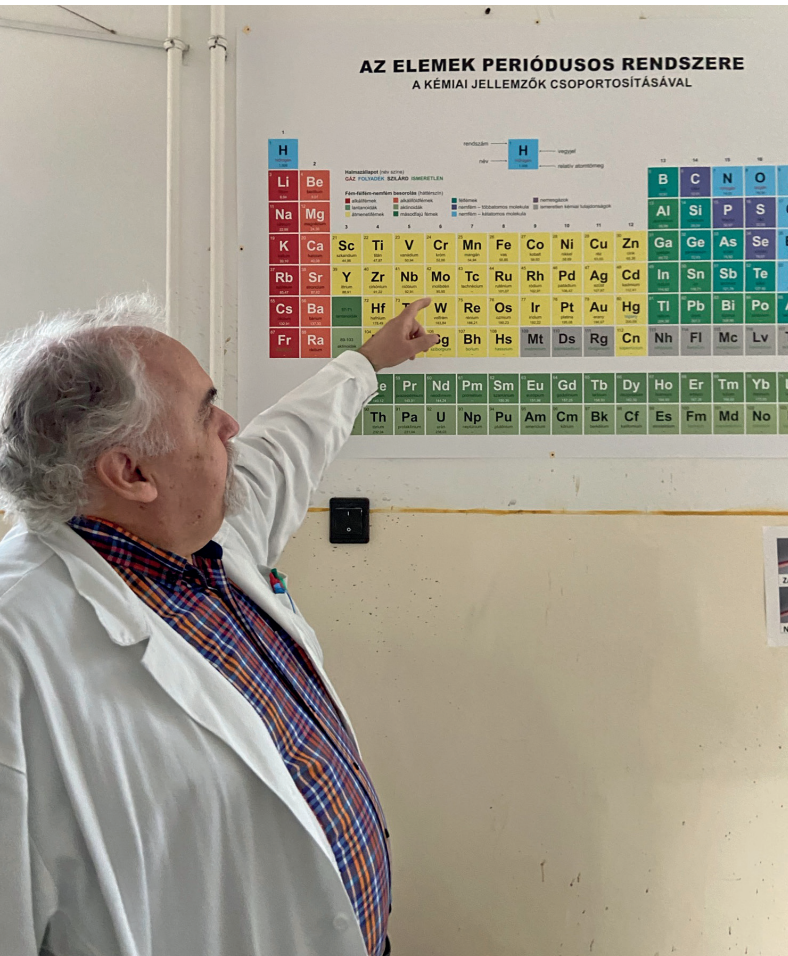
” Az egyetlen volt egy professzorom, Nyilasi János, aki zseniális tanári demonstrációs kísérleteket mutatott be az előadásain, ami már akkor is rendhagyó volt. ”

40 évesként ott ülni a sok 60–70 éves professzor között. Amire különösen büszke vagyok, az a MOL Mester-M Díja, amelyre a végzett diákjaim – akik már egyetemisták – ajánlottak engem, így 2010-ben ennek a díjnak is tulajdonosa lettem.

Volt-e olyan tanáregyéniség, aki befolyásolta Önt a pedagógushivatás választásában?

Természetesen volt. Aki a leginkább inspirált, egy orosz tanár volt. *Novák Évának* hívták, mindössze egy évig tanított a gimnáziumban, utána sajnos csak rosszabbnál rosszabb orosz tanárokat kaptunk. Nem tudom elmondani pontosan, de a szigora és a követ-

kezetessége volt az, ami igazán megfogott. Kezdetben természetesen nagyon féltünk tőle – sőt utáltuk is –, de nem sokkal később nagyon megkedveltük. Tanáregyéniségnek mindenképp őt mondanám, de volt az általános iskolában egy kémiatanárom, akitől megtanulhattam a kémia alapjait, és aki megszerettette velem a tárgyat. Ő volt *Gere Gézáné*, annak a *Gere Géza* professzor úrnak a felesége, aki az ELTE Állatrendszertani és Ökológiai Tanszékén dolgozott akkoriban. A harmadik pedig egy félzseni matematikatanár, akihez általános iskolában a Kis Matematikusok Baráti Körére jártam, *Almási Béla* tanár úr. Volt még egy szenzációs matematikatanárom, negyedik gimnazista évemben, *Solti Lajosné Gitta néni*, akitől megtanulhattam, hogyan kell iskolai órarendet készíteni (azóta – rövid megszakításokkal – én készítettem az órarendet a mostani iskolámban, de így volt ez a korábbi iskolámban is). Sajnos nem sikerült teljesíteni a neki tett ígéretemet, miszerint a biológia–kémia szak után elvégzem a matematika szakot is. Majd az egyetemen volt egy professzorom, *Nyilasi János*, aki zseniális tanári demonstrációs kísérleteket mutatott be az előadásain, ami már akkor is rendhagyó volt, hiszen az egyetemen a folyamatos beszéden kívül aligha lehet mást hallani, ő viszont mindig kísérletezett. Úgy tudom, hogy ez manapság sem változott, kevesen kísérleteznek az egyetemi előadásaikon.

Mennyiben alakította át az Ön életét a pandémia? Kémiatanárként milyen megoldásokkal lehetett egy – főként kísérletekre alapuló – tantárgyat szemléletesen tanítani a digitális munkarend során?

Nagyon átalakította, de szerencsésnek érzem magam ebben. Van egy érettségi előkészítő tanfolyamom. Szerencsés véletlen vagy talán a sors keze, hogy egy egykori diákom – aki most már állatorvos és több céget vezet – felkeresett engem a pandémia előtti nyáron, 2019-ben, hogy a tanfolyamomnak az összes előadását és összes példamegoldó-foglalkozását vegyük föl videóra. Így semmi gondot nem okozott a járvány kezdetén az átállás az online tanításra. A hallgatók visszajelzése alapján kvázi jobb is volt a digitális munkarendben tanulni, ugyanis amit nem értettek, azt újra meg újra visszajátszhatták. Az iskolai online oktatás sem okozott gondot, az egyetlen problémám az volt, hogy nem kaptam azonnali visszajelzést, nem láttam a gyerekek szemét, amiből azonnal megtudhatom, tényleg értik-e, amit magyarázok.

Sajnos a tagozatosaimnak nem tudtam online kísérleteket bemutatni. Az interneten található filmek soha nem olyanok, mint amilyeneket én tudok élőben bemutatni. Most májustól újra járhatunk iskolába, ezért ebben az egy hónapban mutatom be nekik azokat a kísérleteket, amelyeket a digitális munkarend során nem volt lehetőségünk együtt megvizsgálni.

” Sosem kényszerítettem egyik diákomat sem a versenyre, ilyenformán nekem az összes elért eredmény fontos, ami a diákjaimhoz kötődik. Ez inkább az ő sikerük. Hogy hogyan érem el ezt a sikert náluk, nagyjából olyan kérdés, mintha egy színészt megkérdeznénk arról, hogyan is kell eljátszani egy adott szerepet, amire nincs helyes válasz, csak csinálni kell. ”

A legfontosabb feladat az érdeklődés felkeltése

Interjú Kmetykó András matematikatanárral

Magyarország történelme – szerencsére – nem szűkölködik matematikus, fizikus géniuszokban, elég csak Bolyai Farkasra és Jánosra, Fényi Gyulára, Neumann Jánosra, Kármán Tódorra, Teller Edére, vagy a beszélgetésben többször említett Pólya Györgyre és Szegő Gáborra gondolnunk. A tudós tanárok jelenlétének és tudományáguk népszerűsítésének fontos szerepe van az oktatásban, a pedagógusokra és a diákokra egyaránt nagy hatást tehetnek. Matematikai géniuszokról, a pedagógusok szerepéről, tehetséggondozásról és a hamarosan Pólya György nevét felvevő iskola vállalásairól kérdeztük **Kmetykó András** matematikatanárt.

Szöveg: **Németh Gábor**

Pedagógusként, matematikatanárként kezdett el tudománynépszerűsítéssel, nagy hatású tudós tanárok emlékezetének gondozásával foglalkozni. Mi ösztönözte önt erre?

Olyan tudósokkal találkoztam fiatalkoromban, akik tanítással is foglalkoztak, és azt gondoltam, hogy meg kell ismertetni ezt a világot minél több pedagógussal, ugyanis hat a tanári énjükre, szemléletformáló lehet, ha tudós tanárral találkoznak. Ehhez hozzátartozik, hogy tanulmányoztam a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium múltját, ahol a tudós tanárok kiemelkedő szerepet játszottak abban, hogy az iskola világhírűvé váljon a diákjai által. Két Nobel-díjasunk, *Wigner Jenő* és *Harsányi János*, továbbá *Neumann János* is az ő diákjuk volt. Neumann Jánosnak, aki érettségi előtt már az akkori tudósoknak beszélgetőpartnere volt és tudósjelöltként néztek rá, matematikából az írásbeli érettségije négyes lett. Ez csak egy érdekesség, de fontos hallani ilyen esetekről, mert jó irányba változtathatja a matematikához való viszonyát a tanulóknak.

Békéscsabán 2006 óta Pólya György és Szegő Gábor világhírű magyar matematikusokra emlékezve szervez konferenciákat. Miért éppen az ő alakjuk áll az emlékezés középpontjában?

Nem az elejétől fogva volt a középpontban Pólya és Szegő. Két nagyon-nagyon szimpatikus szakemberrel kezdtem ennek a konferenciasorozatnak a szervezését: *Pálmay Lóránt* és *dr. Vancsó Ödön* tanár urakkal, akik az ELTE-n tanítottak. Velük szerveztük meg ezeket a konferenciákat, amelyeknek címe *A matematikaoktatás jelene és jövője* volt. Kicsit tágabban értelmeztük a továbbképzést, mint ahogy általában szokták, ugyanis

” Pólya György (...) egyrészt a huszadik századi, világhírűvé vált matematikusgenerációnak egyik tagja, másrészt mint tanár is évtizedeken keresztül foglalkozott a tehetségekkel és kevésbé tehetségesekkel. ”

azokon nemcsak a matematika, a matematikatörténet és a matematika-módszertan szerepelt, hanem a pedagógia, a pszichológia, a szociológia és a genetika is megjelent a témák között. Fontos kiemelni, hogy a konferenciákat középiskolai matematikatanárom, *Koós Géza* emlékének szenteltem. Neki köszönhetem, hogy matematikatanár lettem, ő a tanári példaképem. 2015-ben, Pólya György és Szegő Gábor halálának 30. évfordulóján volt egy emlékkonferencia 17 előadóval, ahol nagy hatású beszédet tartott az MTA akkori elnöke, *Lovász László* professzor úr is.

Magyarország történelme nem szűkölködik matematikus géniuszokban. Mit gondol, milyen tényezők állhatnak annak a hátterében, hogy ilyen nagy számban adott országunk megkerülhetetlen jelentőségű matematikusokat és fizikusokat a világnak?

Talán Pólya György a legilletékesebb, aki erre válaszolni tudna, ezért tőle szeretnék idézni. 1967-ben, amikor 80 éves volt, neki is feltették ugyanezt a kérdést, és így

„A tanítás céljáról régimódi felfogást vallok: először és elsősorban **GONDOLKODNI** kell tanítanunk!”

Pólya György

hangzott az ő válasza: „Az egyik tényező a Matematikai lapok közreműködésével az Eötvös-émlékverseny. Rendeztek más országokban is matematikai versenyeket, de az Eötvös-verseny vonzásával egyiké sem ért fel. A jutalom összege ugyan kicsi volt, de az erkölcsi dicsőség annál nagyobb. A Matematikai lapok pedig – amit néhány középiskolai tanár adott ki önfeláldozóan – előkészítették a pályázókat a versenyfeladatokra, s ez a páratlan együttműködés naggyá fejlesztette a magyar matematikát. A másik tényező, amit ilyenkor emlegetni szoktam: Fejér Lipót személyisége. Mi mindannyian az ő tanítványai vagyunk. Még ma is fölvilványoz, ha eszembe jut: milyen érdekfeszítően, fordulatosan és humorosan tudott előadni...”¹

Azért Pólya György az illetékes, mert egyrészt a huszadik századi, világhírűvé vált matematikusgenerációnak egyik tagja, másrészt mint tanár is évtizedeken keresztül foglalkozott a tehetségekkel és kevésbé tehetségekkel. Pólya György tehát kétszeresen világhírű: mint matematikus és mint matematikatanár.

A matematikai géniuszok kérdését Czeizel Endre genetikus is behatóan vizsgálta. Hogyan került kapcsolatba Czeizel professzorral, és hogyan vált ő is a békéscsabai konferenciák egyik állandó résztvevőjévé?

1975-ben láttam a televízióban Czeizel professzor urat, akinek akkor indultak a nagyszerű sorozatai,

¹ Kerényi Mária (1978): *Életrajz helyett*. Gondolat Kiadó, Budapest

Az öröklődés titkai, Az élet él és élni akar, a Ki viszi át a szerelmet? Az első előadás után az fogalmazódott meg számomra, hogy amit ő ad az országnak, az egy egészen új út. Összevonta a tudományt és a művészeteket, átszötte velük az előadásait. Nagyon szerettem volna találkozni vele, de erre sokáig nem volt lehetőség, míg nem 2000-ben meghívtam őt Békéscsabára egy olyan előadás megtartására, amely a matematika és a genetika kapcsolatáról szólt. Ennek nagyon nagy sikere volt, és innentől kezdve haláláig teltházas előadásai voltak Békéscsabán. Közel ötven felejthetetlen előadást tartott itt a világhírű tudós. Ezek között szó volt zenéről, zeneszerzőkről, géniuszokról, illetve a sport és a genetika kapcsolatáról is. Úgy fogalmazott, hogy „a lényeg az, hogy a sportgéniuszokat ugyanolyan csodálatos természeti és társadalmi tüneményeknek tartom, mint a szellemi géniuszokat”. Nagyon fontosnak tartotta a fiatalokkal való találkozásokat, többször tartott nekik előadást Békéscsabán. Czeizel professzor úr nagyon szerette az irodalmat. Vannak olyan matematikusok, akik az irodalomnak, a zenének a barátai. Ilyen volt például a kiemelkedő egyéniség, Fejér Lipót is, akinek *Ady Endre* a barátja volt. Czeizel professzor úr a tudós szemével, a genetikus szemével vizsgálta a különböző alkotó személyiségeket. *Matematikusok, gének, rejtélyek* című könyvében több száz matematikatörténeti érdekesség szerepel; ezeket az érdekességeket be lehet építeni a matematikaórákba, mert közelebb hozzák a diákokat a tantárgyhoz.

2016-ban szervezett konferenciát az egy évvel korábban elhunyt genetikus emlékére. Milyen módon őrzi még munkásságának és szellemiségének emlékét?

Czeizel professzor úr, ahogy már említettem, különös figyelmet fordított a fiatalokra és a tehetségekre, ezért ezen a konferencián bejelentettük, hogy indítunk egy olyan versenyt az ő tiszteletére, amilyen tudásunk szerint még nem volt Magyarországon. A verseny neve Czeizel Endre Genetikai Feladatmegoldó Verseny lett, szakmai vezetője pedig *Dr. Szabad János* professzor úr, aki mindent megtett azért, hogy ez a verseny sikeres legyen. A biológia iránt érdeklődő diákoknak rendezzük ezt a megmérettetést, a versennyel így az ő emléke előtt tisztelgünk.

A tehetség felismerése és gondozása a köznevelés egyik fontos feladata. Tanári és tudományszervezői tapasztalata alapján a mai világban miben látja a tehetségazonosítás és -gondozás lehetőségeit?

Pólya György *A problémamegoldás iskolája* című könyvében úgy fogalmaz, hogy összesen az emberek csupán egy százalékanak lesz élete során szorosabb kapcsolata a matematikával. Az ő felfedezésük mindennél fontosabb, hiszen ha ők tévesen választják meg a hivatásukat, a tehetségük veszendőbe megy, pedig a modern társadalomnak szüksége van rájuk. A pedagógus legelemibb feladata, hogy felkeltse az érdeklődésüket a matematika iránt, ez a legfontosabb, amit ezért az egy százaléknak megtehetünk. *Kovács Gábor*, aki a Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziumá-

ban tanít matematikát, és *dr. Balogh László*, a Magyar Tehetséggondozó Társaság elnöke írtak egy könyvet, amelyben megtalálható az a számomra nagyon szimpatikus gondolat, miszerint a tehetséggondozás legfőbb terepe a tanóra. Ezt érdemes kiemelni, mert sokak számára nem egyértelmű. Erre az erős alapra, a tanórán szerzett érdeklődés hatására jöhetnek a már tanítási óra utáni tehetséggondozó tevékenységek. Czeizel professzor szerint is a pedagógus a legfontosabb tényező a tehetség kibontakozásában.

Gyakran azonosítják a tehetséget úgy a matematikában, hogy az a tehetséges diák, aki jól szerepel a matematikaversenyen. Én azt tapasztaltam, nem minden tehetséges gyerek szerepel eredményesen a versenyeken. Van, akire nem a gyors gondolkodás, hanem az elmélyült, hosszú töprengéssel járó munka jellemző. Vannak olyan nagy eredményt elért tudósok, akik nem bizonyítottak versenyeken. Nem szabad háttérbe helyezni azokat a diákokat, akik nem indulnak ilyen megméretéseken, mert lehet, hogy éppen annyira tehetségesek vagy még nagyobb tehetséggel rendelkeznek, mint azok, akik elérték valamilyen helyezést. Érdemes azt is megjegyezni, hogy a matematika az a terület, ahol korán kibontakozhat az érdeklődés. Ugyanakkor vannak kivételek, akiknél ez később jelenik meg. Pólya György először jogra jelentkezett, majd miután azt otthagyta, magyar–latin szakos tanári oklevelet szerzett, de 20 évesen fordult csak igazán a matematika felé. Hasonló volt a helyzet *Szegő Gábor* és *Fejér Lipót* esetében is. Mind a három tudós életében jött egy pedagógus, aki fölkelte az érdeklődést, és utána elképesztő sebességgel fejlődtek, Fejér Lipót húsz évesen már olyat alkotott, amire a világ is fölfigyelt.

Összefoglalva, soha nem mondhatjuk azt, hogy egy diákban nincs tehetség, mert nem tudjuk, hogy ha van benne, az mikor és kinek vagy minek hatására jön elő. És nagyon-nagyon figyelni kell a versenyeken kevésbé jól szereplő diákokra is, ha érdekli őket a matematika, mert közülük lehet olyan is, aki aztán világhírűvé válik.

Iskolát neveznek el Pólya Györgyről Tatabányán, s ez a névválasztás mellett egy pedagógiai szemléletet is jelent. Hogyan jön létre ez az intézmény, milyen célkitűzések és vállalások fogalmazódtak meg a folyamat során?

Amikor a nyugdíjas korhoz kezdtem közelíteni, föl tettem azt a kérdést, hogy hogyan tudnám Pólya Györgynek is meghálálni azt a sok szakmai segítséget, amit a könyvei által kaptam. Megnéztem, van-e Pólya Györgyről elnevezett iskola, és döbbenet láttam, hogy nincs. Ekkor úgy döntöttem, keresek egy olyan iskolát, amely szívesen fölvenné Pólya György nevét. Ez hosszabb folyamat volt; olyan iskolát kerestem, amelynek nevében nincs személynév, mert ha egy személynévet egy másik személynévvel akarunk kicserélni, az belső békétlenséget hoz. Emellett azt is szerettem volna, hogy ne csak egy egyszerű névfelvétel történjen, hanem a tantestület ismerje meg Pólya Györgyöt, az embert, a tudóst és a tanárt. Tatabányán találtam is egy ilyen iskolát, amiért mindenekelőtt *Krutilla Katalin* igazgató asszonynak tartozom köszönettel, akivel egy félórás

Czeizel Endre és Kmetykó András (fotó: Such Tamás)

telefonbeszélgetés után már azt éreztem, hogy hamarosan megszülethet az első Pólya Györgyről elnevezett iskola. Az igazgató asszony és munkatársai döntése értelmében a Sárberki Általános Iskola szeptember elsejétől a Pólya György Általános Iskola nevet viseli.

Hogyan tud megjelenni Pólya György szemlélete, hozzáállása az oktatásban?

Ha egy iskola csak fölveszi a nevét egy tudósnak, költőnek vagy festőnek, és ott véget ér a történet, akkor ezzel többet ártunk, mint használunk. Mára több mint huszonöt országosan ismert és elismert szakember ajánlotta föl a szakmai segítségét, amellyel támogatná az intézményt. A szakemberek elmondják elképzeléseiket az iskola jövőjéről, mindenkinek meghallgatják a véleményét, és őszintén válaszolnak a felmerülő kérdésekre. Arra kérjük a pedagógusokat, hogy csak azt vegyék át Pólya Györgytől, amivel azonosulni tudnak, mert csak ez hozhat gyümölcsöt. Nagyon fontos, hogy ez egy hosszabb folyamat legyen, tehát nem az a cél, hogy mindent és gyorsan átültessünk az iskola életébe, hanem az – amit egyébként Pólya György könyvében lehet olvasni a matematika tanításával kapcsolatban –, hogy a terjedelmes leckék sietős megbeszélése helyett koncentráljunk néhány lényeges feladat nyugodt és alapos taglalására. Tehát a Pólya György által megfogalmazott matematikatanuláshoz, -tanításhoz kapcsolódó nézeteit, véleményét nem gyorsított eljárásban akarjuk a tantestületnek átadni. Ha Pólya György gondolatai előtérbe kerülnek a mindennapok oktatásában, akkor ennek hihetetlenül nagy hatása lehet az egész magyar matematikaoktatásra.

Művészet és nevelés a Jaschik Álmos Művészeti Szakgimnázium és Technikumban

Aki a négysávos Soroksári úton közeledik Budapest központja felé, Budapest IX. kerületében, a Soroksári út és az Illatos út kereszteződésében megpillantja a közel 110 éve – egy fővárosi iskolaépítési program keretében – épült impozáns saroképületet, mely 1993 óta – önkormányzati rendelet által – műemléképület. Ebben az épületben működik a Jaschik Álmos Művészeti Szakgimnázium és Technikum, melynek pedagógusai, művésztanárai hitvallásuknak tekintik a névadó, Jaschik Álmos (1885–1950) grafikus, könyv-, díszlet- és jelmeztervező, animációs filmes szakember, iskolaalapító és pedagógus sokoldalúságát, pedagógiai elveit továbbörökíteni, továbbá a névadó legfőbb célkitűzéseit megtartani, melyek között szerepel az igényesség fejlesztése, az ízlés alakítása a tárgy-kultúra és a szélesebb értelemben vett vizuális kultúra területén. Látogatásunk során **Kárpáti-Kladiva Krisztina** tanügyi igazgatóhelyettesel beszélgettünk az iskola jelenéről, jövőjéről, az intézményben folyó művészi, szakmai munkáról.

Szöveg: Indri Dániel Janisz

Milyen múlttal rendelkezik ez az épület?

Ebben a monumentális épületben 1913-tól elemi iskola működött; a két bejárat felirata tanúskodik arról, hogy külön épületrészben tanultak a fiúk és a lányok, az alagsorban pedig óvodások kaptak helyet. A II. világháború után közvetlenül fiúkollégiummá alakították az épületet, de volt itt polgári leányiskola is. A XX. század második felében szakiskolaként, szakközépiskolaként és – egyik szárnyában – óvodaként működött, majd a nagy múltú Dekorátor Iskola tanulóit is befogadta az intézmény. Ezzel indult el a tulajdonképpeni művészeti nevelés.

Milyen művészeti képzést kapnak jelenleg az itt tanuló diákok?

Több éve szakgimnáziumi és ettől a tanévtől kezdődően technikus képzést is folytatunk, nem csupán 9–13. évfolyamig, hanem a kétéves nappali és esti felnőttoktatásban is tanulhatnak nálunk a kreatív, a képző- és iparművészetek, illetve a média-design szakmák iránt érdeklődők. *Herbert Read* angol íróval együtt valljuk, hogy „A művészetben kifejeződik a legbelső emberi lényeg. Érzékennyé tesz, és megtanít a harmóniára, egyfajta belső iránytűvé válik.” Ezzel a hitvallással igyekszünk nevelni az itt tanuló diákokat.

Mely szakmák mestereivé válhatnak az itt tanulók?

Gazdag tárházát kínáljuk a művészeti képzésnek. Mind az általános iskolát végzettek, mind az érettségivel már rendelkezők választhatnak a képzőművészeti, az iparművészeti és a média-design szakmák közül. Képző- és iparművészeti munkatárs – **festő, szobrász, kerámiaműves, üvegműves** szakmáink diákjai a szakma múltjával, elméleti tudásanyagával ismerkednek meg, és a gyakorlatorientált képzéssel vagy a felsőoktatásban folytatják művészi pályájukat, vagy vállalkozást indítva kamatoztathatják tudásukat, ötletességüket, a szép, az esztétikum iránti érzéküket, örömet szerezve a megrendelőknek.

Rendkívül népszerű napjainkban a **művészeti grafikus, a mozgókép- és animációtervező, illetve a művészeti fotográfus** képzésünk. A művészeti grafikusaink a képzés során elsajátítják a komplex tervezőgrafikai munkálatokat: emblémák, szimbólumok, piktogramok, különböző kiadványok, hirdetések, plakátok grafikai tervezését, cégarculatok, termékarculatok, reklámkampányok, csomagolástervezési feladatok, illusztrációk, szakillusztrációk, infografikai munkák, online és mozgóképes megjelenések grafikai tervezésének munkafázisait. Számítógépes grafikai tervezést, sokszorosító grafikai eljárásokat is tanulnak: Photoshop, Illustrator, InDesign programokat, illetve a képgrafika eljárásaiban – linómetszés, papírmetszés, szitanyomás, hidegtűtechnika alkalmazásában – is jártassá válnak.

A mozgókép- és animációtervezőink különböző mozgóképi technikákkal (hagyományos vagy digitális 2D és 3D animációval, videótechnikával) ismerkednek meg az 5, illetve 2 év alatt, hogy később filmes stábok munkájába tudjanak bekapcsolódni, játékefejlesztők, vagy utómunka-stúdió munkatársai lehessenek; vizuális előkészítő és tervező, gyártástervező, animációs rajzoló, bábkészítő, bábanimátor, 3D modellező és animátor, segédoperatőr, számítógépes utómunkákat és vizuáliseffekt-készítő feladatokat egyaránt képesek legyenek elvégezni.

A művészeti és médiafotográfusainkat arra képezzük, hogy olyan kreatív gondolkodású fotográfussá, designerré váljanak, akik képesek magas színvonalon, a kortárs trendeknek és piaci elvárásoknak megfelelő alkalmazott és autonóm fotográfiai, mozgóképi, valamint multimédiális munkát végezni.

Hogyan őrzik az egykori Dekorátor Iskola hagyományait?

Ettől a tanévtől kezdődően, a szakképzés legújabb alakítása révén a dekorátor képzésünk a technikus kreatív vizuális ágazatba tartozó képzéssé vált, melyre kreatív, rajzolni, tervezni, berendezni szerető diákokat várunk, akik képesek megtanulni számítógépes programokat. Jó térlátású, színérzékű fiatalokat fogadtunk, hisz a dekorátor kirakatokat, kereskedelmi, kiállítási belső és külső tereket rendez, árut mutat be, dekorációkat, installációkat, display-t, feliratokat készít. Diákjaink megtanulják a látványterveket szabad kézzel, illetve számítógépes programokkal készíteni, megismerik a szakma történetét, a felhasználható alapanyagokat, a nemzetközi és hazai irányzatokat, vezető stílusokat. Gyakorlatorientált képzésre törekszünk, igyekszünk a tanműhelyünket az igényeknek megfelelő színvonalúvá alakítani. Ezen a szakon tanítványaink tanulmányi eredményük függvényében ösztöndíjban részesülnek.

Legfőbb célunk itt is, mint minden szakon, felkészíteni diákjainkat a kor elvárásaira; tudjanak vállalkozást indítani, kapcsolatrendszert kiépíteni, a művészvilágban helyet találni. Kiállításokat szervezünk, bepillanthatnak grafikai, dekorátor stúdiók, nyomdák napi munkájába, szakmai portfóliójukba a piacon és a kiállító terekben is színvonalasnak számító munkákat várunk.

Milyen felvételi eljárásnak kell az ide kerülő fiataloknak megfelelniük?

A 9. évfolyamra jelentkező 8. osztályos diákok az általános iskolában szerzett pontszámukat a központi mate-

matika, magyar nyelvi írásbelin szerzett pontszámmal egészítik ki, majd nálunk motivációs beszélgetésen és rajzfelvételin vesznek részt.

Ez utóbbi három részből áll:

Az első rész: a rajzteremben beállított asztal és a rajta elhelyezett tárgyak látvány utáni, fekete-fehér, A/3-as (negyedíves) méretű rajzának elkészítését jelenti 120 perc alatt.

A második részben hasonló beállítás tanulmányrajzát kérjük *színes* feladatként, szabadon választott technikával, de a kerámiaműves és szobrász specializációt megjelölt felvételizőknek lehetőségük van a színes feladat helyett kisméretű plasztikát készíteni 60 perc alatt.

Kíváncsiak vagyunk a diák személyiségére is, éppen ezért az otthon készített munkákat is megnézzük, és azok elkészítési folyamatáról, az inspirációról, az alkalmazott technikáról érdeklődünk, miközben igyekszünk megtudni, milyen motivációval rendelkezik a felvételiző.

A felnőttek az otthon vagy korábbi tanulmányaik alatt készített munkáikat mutatják be, természetesen a motivációs beszélgetés sem marad el. Az utóbbi időben a felnőttek esetében az online felvételt preferáljuk.

Milyen lehetőségei adódnak a tehetséges diákoknak kreativitásuk megmutatására?

Felkaroljuk a tehetségeket, kiállításainkon – külső és saját galériánkban – rendszeres lehetőséget teremtünk az alkotások megmutatására, neves országos és nemzetközi versenyekre készítjük fel diákjainkat; ott vagyunk a WorldSkills ifjú szakemberek bajnok-

ságán, az Oktatási Hivatal művészeti versenyein: az Országos Festészetversenyen, Rajzversenyen, Mintázásversenyen. Szép eredményekkel büszkélkedhetünk egyéb országos, regionális és fővárosi, kerületi versenyeken is. Mi is szívesen vállalunk országos versenyszervezést, tavaly az Országos Festészetverseny szervezői voltunk, a jövő tanévben az Országos Mintázásversenynek adunk helyet.

Befogadó iskola vagyunk, több részképeség-zavaros diákot tanítunk integráltan, bízva a művészet személyiségfejlesztő, készségfejlesztő erejében. Büszkén mondhatjuk, hogy több sajátos nevelési igényű diákot sikerült az ország képző- és iparművészeti egyetemire vagy egyéb művészeti felsőoktatási intézményébe felkészítenünk.

Mit kell tudni a tanári, oktatói közösségről?

Elhivatott, a személyiségfejlesztést támogató, empatikus közismereti és művésztanárok nevelik, oktatják a fiatalokat és a kevésbé fiatalokat. Művésztanáraink közül többen a mai napig alkotnak, jelen vannak a művészvilágban. Igazi mester és tanítvány kapcsolat tud létrejönni

diák és tanár között; ezt a kapcsolati hálót hivatott megmutatni a *Mesterek és tanítványok* kiállításorozatunk, melyen a tanár és a diák is megmutathatja alkotását a nagyközönségnek. Tanáraink elhivatottságát tükrözi, hogy önerőből például fotólabort, fotóműhelyt alakítottak ki. Több tanárunk egykor itt tanult, erős kötődés alakult ki az intézmény iránt. A közismereti tantárgyakat tanító tanáraink irodalmi kávéházat, sportrendezvényeket, kirándulásokat, drámapedagógiai programokat szerveznek, a tantestület egésze szívesen segíti a különböző projektnapok megvalósulását az iskolai Diákönkormányzattal karöltve, amiket igyekszünk Témahetekhez, művészeti évfordulókhöz kötni.

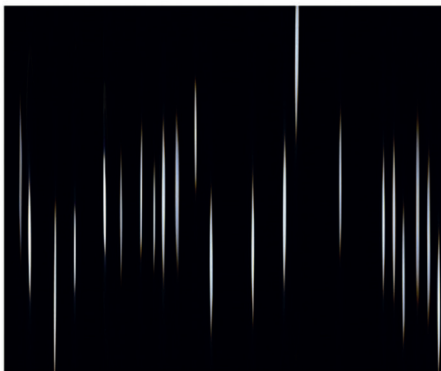
Rendelkeznek-e külföldi kapcsolatrendszerrel?

Törekszünk arra, hogy diákjaink világot lássanak, kitekinthessenek, tapasztalatot szerezzenek, éppen ezért rendszeresen pályázunk: a Leonardo da Vinci program, a Határtalanul Program és az Erasmus-pályázatok segítségével több diák utazhatott már el Európa különböző országaiba. Jártak tanítványaink Észtországban, Szerbiában, Szlovákiában, Spanyolországban, 2022-ben Barcelonába, majd 2023-ban Portugáliába szeretnénk eljuttatni a legkiválóbbakat. Természetesen mi is szívesen fogadunk külföldi diákokat, legutóbb észt kerámiaművesek töltöttek nálunk néhány hetet, és próbálták ki a mi szakmai tanáraink segítségével a kerámia-készítés legkülönfélébb eljárásait, munkafázisait.

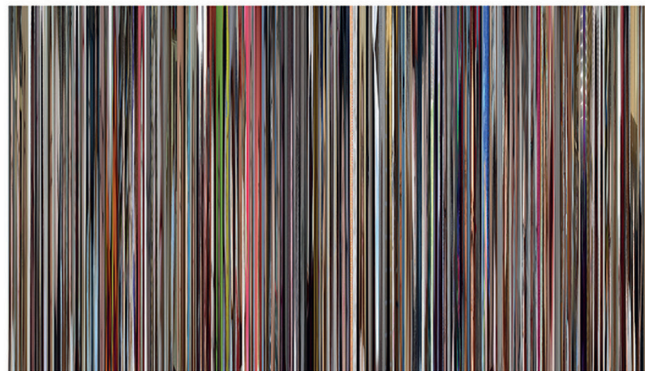
Milyen célokat szeretnének a jövőben megvalósítani?

Szeretnénk továbbfejleszteni, korszerűsíteni a műhelyeinket, az eszközparkunkat, hogy lépést tudjunk tartani a kor elvárásaival. Minél több jól működő stúdiót, vállalkozást szeretnénk megmutatni diákjainknak, hogy lássák a perspektívát, nyitottak, bátrak legyenek. Továbbra is kreatív, kiváló esztétikai érzékkel rendelkező diákokat szeretnénk beiskolázni, akik élvezik a rendkívül sok színes programot, amit kínálunk nekik.

Különdíjasok:

Benkovics Virág: 010101110100111001010110
Dr. Szász János vándorserteg

Benkovics Virág: Száz portré Bálintról
Magyar Fotóművészek Szövetségének különdíja

A tanulás jövője – Gyakorlatias, aktuális és jól használható tudás

Több mint 1700 regisztrált résztvevővel indult el Magyarország legnagyobb, pedagógusoknak szóló tömeges nyílt online kurzusa a Tempus Közalapítvány szervezésében. *A tanulás jövője MOOC* résztvevői azonnal hasznosítható tudást szereztek a játékosításról, a leghasznosabb digitális platformokról és a pedagógusok közötti együttműködések hasznosságáról – a kurzust pedig több mint 500 fő el is végezte.

Szöveg: **Farkas Bertalan Péter**, tudásmenedzsment csoportvezető (Tempus Közalapítvány) és **Györgyi-Ambró Kristóf** projektkoordinátor, Tudásmenedzsment csoport (Tempus Közalapítvány)

Mi A tanulás jövője?

A tanulás jövője kezdeményezés a mindennapi pedagógiai gyakorlat digitális eszközökkel való támogatásáról és a tanárok együttműködő tanulásáról szól. *A tanulás jövőjében* a pedagógusok más szakmabeliekkel és szektorközi partnerekkel működnek együtt, miközben tanulnak egymástól, és közösen reflektálnak a saját gyakorlatukra. A Tempus Közalapítványnál úgy gondolják, hogy a pedagógiát nem a digitális eszközök, hanem a pedagógusok gondolkodása, szemléletformálása teheti eredményesebbé, az osztályterem sikerességének záloga pedig – bármit is tekintünk jelenleg, a pandémia időszakában osztályteremnek – maga a pedagógus. Ezért az online tartalmak (tananyagok, online kurzusok, kommunikációs esatornák) is minden esetben azt közvetítik, hogy **hogyan és milyen pedagógiai célokra tudják jól használni a technológiai eszközöket a pedagógusok**.

A tanulás jövője online kurzusok koncepcióját 2018-ban alkották meg a közalapítványnál. A **Digitális Módszertár (digitalismodszertar.tka.hu)** éves felhívásának, a **Digitális Tér (digitalispedagogus.hu)** kezdeményezésnek és a közalapítvány egyéb, pedagógusoknak szóló képzéseinek, projektjeinek köszönhetően széles körben érik el az ország kiemelkedő, innovatív pedagógusait. *A tanulás jövője MOOC* mostanra kifejezetten az **online pedagógiai módszerek és eszközök alkalmazását, kipróbálását helyezi a fókuszba**. A kurzuson kiemelkedő facilitátorok adják át tudásukat a résztvevőknek, akik az online tananyag elsajátítása mellett önálló és csoportos tevékenységekben is részt vehetnek. Mindkét feladat sikerességét az online terek előnyeit kihasználó eszközökkel és módszerekkel biztosítják. *A tanulás jövője MOOC* minden év tavaszán jelentkezik, 2021-ben a 3. nyílt kurzust zárták sikeresen.

Kik és miért vesznek részt a kurzusban?

A tanulás jövője MOOC elsősorban pedagógusoknak szól, akik nagyjából fele-fele arányban érkeznek az általános és középiskolákból. Emellett az oktatási-képzési szakma számos

A Tempus Közalapítvány

Az idén 25 éves Tempus Közalapítvány az Innovációs és Technológiai Minisztérium felügyelete alatt működő közhasznú szervezet, amely az általa kezelt programokon keresztül a legnagyobb mértékű mobilitást bonyolítja le Magyarországon. Célja a közös európai értékek képviselése és közvetítése az oktatás, képzés területén, valamint a magyar oktatási-képzési rendszer megismertetése és érdekeinek képviselése nemzetközi környezetben.

A közalapítvány Tudásmenedzsment csoportja sokrétű szakmai tevékenységgel támogatja az európai uniós oktatási célkitűzések magyarországi értelmezését, a hazai oktatási környezetbe való beágyazódását és megvalósulását. Tevékenységük a szektorközi együttműködés előmozdításának jegyében olyan kiemelt témák mentén szerveződik, mint a digitális oktatás, a tanári együttműködések, a korai iskolaelhagyás vagy az egész életen át tartó tanulás.

További információ: www.tka.hu

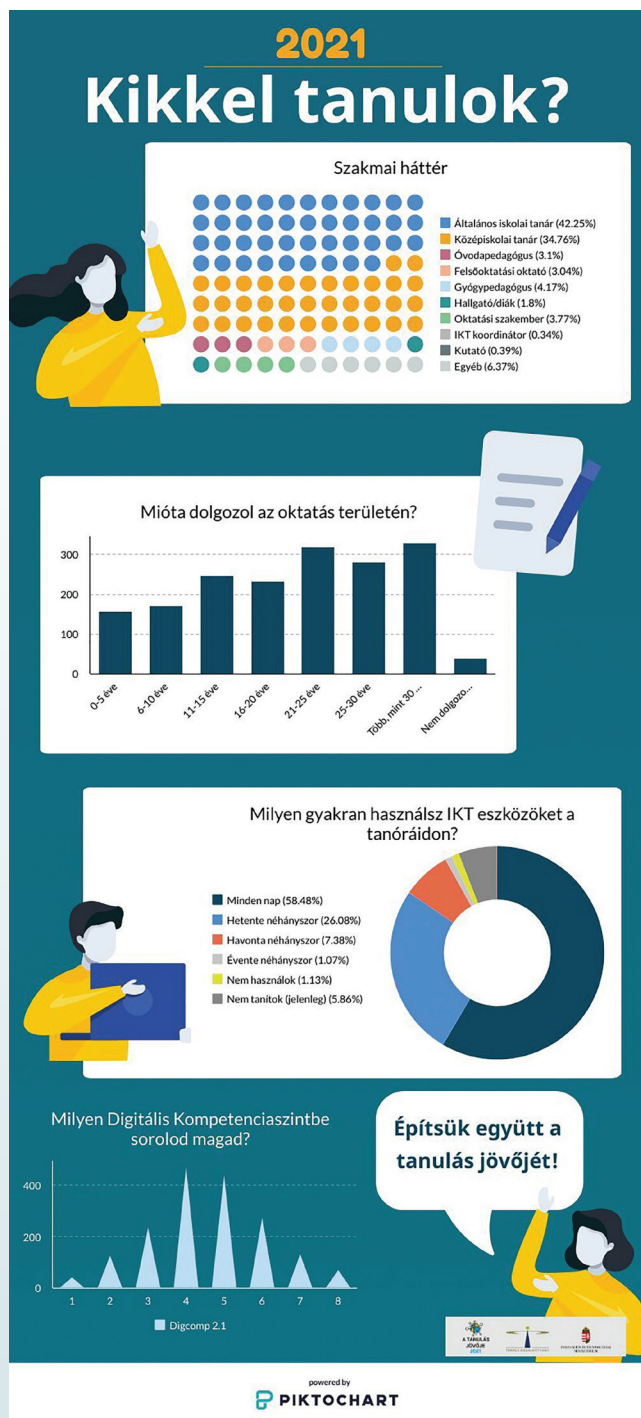
Tömeges nyílt online kurzus (MOOC)

A Massive Open Online Course, rövidítve MOOC tömeges nyílt online kurzust jelent. Olyan webes kurzusokat sorolunk ide, amelyek korlátlan részvételt és online hozzáférést biztosítanak az interneten keresztül egy egyetemi előadáshoz vagy egyéb képzéshez – alapesetben ingyenesen.

szereplője megjelenik a regisztráltak között: egyre nagyobb számban vannak jelen óvodapedagógusok, gyógypedagógusok, egyetemi oktatók, felnőttképző intézmények oktatói és egyéb oktatási szakemberek, mivel **a tananyag és a résztvevői ötletek jelentős része jól használható más intézménytípusokban és korosztályokkal is.** *A tanulás jövője MOOC* egyre több határon túli magyart vonz (a résztvevők kb. 5%-a határon túli, elsősorban romániai magyar pedagógus), de minden évben több mint 10 országból vannak résztvevők, szinte minden kontinensről.

A tanulás jövője MOOC 2021. évi kurzus résztvevőinek jellemzői:

A kurzus résztvevői az alábbi motiváló tényezőket jelölték meg a jelentkezésükkel kapcsolatban (N=421 fő):

- Személyes érdeklődés és kíváncsiság
- Szakmai fejlődés iránti elkötelezettség
- Diákjaim kedvéért
- Digitális munkarend (távoktatás)

A tömeges nyílt online kurzusokra általában jellemző, hogy **a résztvevők belső motivációja, elköteleződése igen magas**, míg a külső motivációs tényezők szerepe alacsonyabb. Ezt a Tempus Közalapítvány 2021. évi felmérése is igazolja, hiszen az intézményi szintű elvárás, a kurzus teljesítéséért járó részvételi igazolás vagy a pedagógusminősítési eljárásban történő előrelépés motiválta a résztvevőket a legkevésbé.

A tömeges nyílt online kurzusok másik fontos jellemzője a viszonylag magas arányú lemorzsolódás: a nemzetközi irodalomban a 10%-os teljesítési arány már elfogadhatónak számít. A fenti válaszok alapján azonban **A tanulás jövője MOOC közössége sok szempontból elkötelezettebb és kitartóbb, mint a hasonló kurzusok résztvevői általában, így a lemorzsolódási arány is jelentősen alacsonyabb.** Ezt az idei év rendkívül magas teljesítési aránya is igazolja: a Tempus Közalapítvány nyílt online kurzusát még sosem végezték el olyan sokan (sem abszolút, sem relatív értelemben), mint 2021-ben.

A lemorzsolódás ugyan kulcskérdés minden online kurzusban, de a végzettséget (azaz részvételi igazolást) végül nem szerző résztvevők is rendkívül sokat tanulhatnak. A tananyagvideók, podcastok (auditív, azaz hangalapú tananyagok), a fórumokban vagy a közösségépítő tevékenységekben való részvétel számukra is hozzáadott értéket jelenthet. A projekt- és partnerkereső oldal, a Digitális Módszertár inkubátoroldal vagy a közösségi térkép mind azt a célt szolgálják, hogy ők is profitáljanak a kurzusból, és **A tanulás jövője MOOC szervezői azokat a résztvevőket is örömmel látják, akik csak „nézelődni, csipegetni” jönnek a tartalmakból.**

Online kurzusok

Az online kurzus egyre népszerűbb képzési forma világszerte. A képzések tananyagai és a feladatok egy online keretrendszerben összeállítva érhetőek el. A kurzusok sikeres elvégzéséhez általában teljesíteni kell bizonyos követelményeket, ugyanúgy, mint egy hagyományos képzési forma esetén, például vizsgamunkákat kell készíteni, kvízeket kitölteni vagy bizonyos mennyiségű tananyagot bizonyítottan elsajátítani.

További információ a Tempus Közalapítvány által szervezett, pedagógusoknak szóló online kurzusokról: www.tka.hu > Képzések > Pedagógus-továbbképzések

Milyen értékek és elvek mentén fejlesztik a kurzust?

Tanároktól – tanároknak:

A Tempus Közalapítványnál előzetes igényfelmérések, a kurzusra adott visszajelzések, a Digitális Módszertár tartalmi alapján, szakértőkkel konzultálva és a pedagógiai irodalmat vizsgálva tervezik meg évről évre, hogy milyen jellegű tartalmaknak és mely témák mentén kell az adott kurzusba kerülniük. Mivel gyakorló pedagógusokkal végeznek igényfelméréseket, majd ezt követően magát a tananyagot gyakorló pedagógusok építik fel, ez garanciát ad arra, hogy gyakorlatias, aktuális és jól használható tudással gazdagodjanak a résztvevők.

Innováció:

A digitális oktatással kapcsolatos témából is adódik, hogy nemcsak a tananyag, hanem magának a kurzusnak is innovatívnak kell lennie. Emiatt évről évre facilitátorok, szakértők és a résztvevők visszajelzései alapján fejlesztik tovább az online továbbképzést. Ilyen innováció például a Digitális Módszertár inkubátor, amelyben a résztvevők tanácsokat, javaslatokat kérhetnek ötleteik fejlesztéséhez; vagy a tananyag hanganyagként való rögzítése is, melynek köszönhetően a teljes tartalom meghallgatható a beépített lejátszókkal. Ezáltal **nemcsak a pedagógusok, hanem a tanárképzést és a tanártovábbképzést folytató intézmények számára is értékes tapasztalat tudnak nyújtani.**

Együttműködés:

Legyen szó tananyagokról, tevékenységekről, visszajelzésekről, kurrens pedagógiai kérdések megvitatásáról vagy a résztvevők közti tudásmegosztásról, a kurzusban nagyon fontos szerepet kap az együttműködés. A Tempus Közalapítvány együttműködik például tanárképző intézményekkel, azért, hogy a lehető leginnovatívabb tartalmakkal és szolgáltatásokkal jelent-

kezhesen évről évre. Idén például az ELTE PPK *Tanárleszek! műhely* tagjait kérték fel közösségszervezésre és a kurzusban közzétett tudás és ötletek megszerezésére egy gondolattérkép segítségével (<https://tinyurl.com/atjgyujtemeny>).

A kurzus tervezésében és megvalósításában a facilitátorok is együttműködnek, a saját moduljaik mellett a kurzus egészének kialakításában is, idén pedig az egyes modulokat tanárpárok készítették el.

A tanulás jövője MOOC felépítése

A *tanulás jövője MOOC* egy 20 órás pedagógus-továbbképzés, melyben a kalkulált óraszám jelentős hányada kifejezetten a résztvevői együttműködést, a tudás és az ötletek megosztását, közös kidolgozását jelenti, és az alábbi felépítést követi:

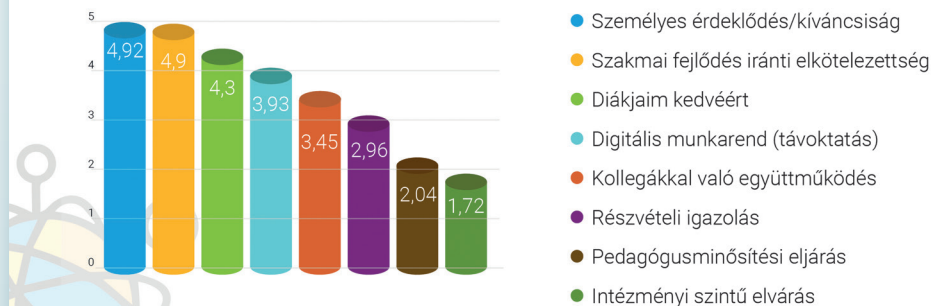
Bevezető szakasz (1–2 hét)

A résztvevők az online térrel ismerkednek, fórumokat hozhatnak létre, elkészítik profiljukat, és felkészülnek az online tanulásra. Erre a résztvevők nagy részének szüksége van, mivel az online tanulás és az LMS-ek (tanulásmenedzsment-rendszerek) használata nem egyértelmű, és tanácsokat, gyakorlást igényel a legtöbb pedagógustól.

Érdeemes tanárpárokat vagy tanulóközösségeket kialakítani, így a lemorzsolódási arány lényegesen alacsonyabb lehet. Fontos része a bevezető modulnak a bemutatkozó fórum és a résztvevői térkép is, melyek segítségével a pedagógusok megismerhetik egymást, vagy felfedezhetik, hogy a környekükön vagy akár az intézményükből ki vesz részt a kurzuson.

Ha a résztvevők elvégezték a bevezető modulokat, megismerték a felületet és megosztották ötleteiket, továbbléphetnek a tananyagmodulokra. Bár nem kizárólag itt működnek együtt a résztvevők és osztanak meg tudást, de a tudásmegosztásnak jelentős hányada ezekben a hetekben történik.

A KURZUS ELVÉGZÉSÉBEN MEKKORA SZEREPE VOLT AZ ALÁBBI TÉNYEZŐKNEK? (ÁTLAG*)

*Átlag 1-5-ig terjedő skálán értendő.

Tananyagmodulok

A kurzus idén 3 fő téma köré szerveződött: Az együttműködő tanulás és tanítás, Online mérés, értékelés, Játékosítás. A különböző digitális kompetenciaszintű résztvevőknek a modulokban kezdő és haladó szinten is biztosítanak tananyagokat, feladatokat. Nagyon sok online eszközt mutatnak be, azonban a fókusz azon van, hogy **hogyan és milyen pedagógiai célokra tudják a pedagógusok jól használni a bemutatott technológiai eszközöket, online alkalmazásokat.** A tananyagmodulokhoz oktatóvideók és hanganyagok is tartoznak, amelyek elérhetők *A tanulás jövője* YouTube-csatornán (https://www.youtube.com/channel/UC17k4kRwGOW-DK_9_HCkx7w) is, ahol témák szerint rendezett lejátszási listákban nyilvánosan megtekinthetők. A három tananyagmodul elvégzésére összesen három hét állt rendelkezésre, illetve két extra hét a beadandó feladatok leadására.

Lezáró szakasz

A lezáró szakasz célja, hogy a résztvevők visszatérjenek a kurzusban megosztott és saját maguk által létrehozott tartalmakra, és reflektáljanak a saját tanulásukra. A résztvevőket arra is bátorítják, hogy a kurzus alatt (vagy attól függetlenül) készült **ötleteiket osszák meg a Tempus Közalapítvány Digitális Módszertár nevű ötletgyűjteményében** is, ahol egy jól kereshető, egész évben ingyenesen elérhető adatbázisban böngészhetnek a pedagógusok.

A kurzust a tervek szerint jövőre is megtartják. Amennyiben érdeklődik a téma iránt, vagy szeretné megismerni a Tempus Közalapítvány egyéb, tanároknak szóló kezdeményezéseit, kövesse *A tanulás jövője* Facebook-oldalt (<https://www.facebook.com/Atanulasjovoje/>), és iratkozzon fel a Tempus Közalapítvány hírlevelére (<https://tka.hu/hirlevel/>)!

Részletek a facilitátorok visszajelzéseiből

„A kurzus a résztvevők egy részének újrafelfedezés is. Van, aki már használt egy-egy alkalmazást, de felfedezett olyan aspektusát, amire korábban kevesebb figyelmet fordított (pl.: szöfelhők interaktívra tétele), vagy új módszertani ötletekkel gazdagodott a modulban az alkalmazás kapcsán, ami megtetszett neki. A visszajelzésekben olvastam, hogy voltak, kik kedvet kaptak az eTwinning programhoz. Ennek (is) nagyon örültem.” (Kiss Mónika)

„Minden nagyon érdekelte a résztvevőket, hálások voltak a már ismert felületekért is, mert újabb ötleteket szereztek az alkalmazásukra, vagy újra eszükbe juttattuk azok jóságát, és külön örültek minden számukra új tartalomnak is. A szöveges visszajelzésben az answergarden, mojiipop, mentimeter és a biteable lehetőségeit emlegették legtöbbször.” (Nagy Noémi)

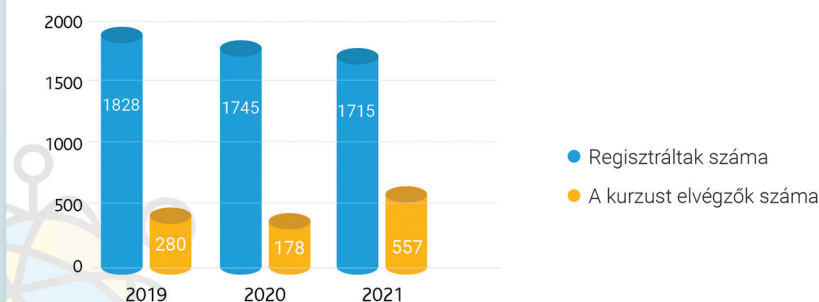
„A résztvevők azt érezhették, hogy az itt tanultakat rögtön be is tudják vinni a mindennapi tanítási gyakorlatukba. Többen írták, hogy bátorságot merítettek a modulból és így már van merszük kipróbálni olyan eszközöket is, amiktől eddig idegenkedtek.” (Novák Károly)

„Egy egyszerű módszertani javaslat és egy infografika révén több kolléga kedvét sikerült meghozni ahhoz, hogy a diákjaikkal állítsanak össze dolgozatot. A visszajelzések alapján hasznosak az összehasonlító táblázatok és az interaktív eszközválasztó segédlet.” (Horváthné Gyurisán Szabina)

„Nyitott, kreatív pedagógusok vettek idén is részt a kurzuson. Továbbra is az a tapasztalatom, hogy az 'egyszerű és nagyszerű' megoldások a leginkább népszerűek.” (Éder Márta)

„Többen megemlézték, hogy az elméleti részben sikerült végre átlátniuk, hogy miről is szól a gamification... sok volt a kezdő, de aki már gyakorlatban is alkalmazza ezt a módszert, azok is kaptak valami újat a visszajelzések alapján. Nagyon sokan jelezték, hogy inspirálódtak egy-egy ötlet kapcsán, vagy egy már ismert alkalmazást új szemszögből ismertek meg.” (Dénesné Szak Andrea)

A REGISZTRÁLTAK ÉS A KURZUST TÉNYLEGESEN ELVÉGZŐK ADATAI

Fejlesztőmunka a Református Tananyagfejlesztő Csoport műhelyében

A Református Tananyagfejlesztő Csoport évek óta sikeresen készíti hagyományos, papíralapú kiadványait, illetve fejleszt hiánypótló digitális tartalmakat, melyeket nem csak református iskolában tanító pedagógusok és diákok használhatnak könnyűszerrel. Az elmúlt évek innovációiról, a kiadványokról, a digitális tartalmakat kínáló Református Tananyagtárról, a pedagógusok szemléletformálásáról, illetve a jövőbeli tervekről **Pompör Zoltán** szakmai vezető, **Farkas Judit** projektmenedzsert és szerkesztőt, valamint **Szalai-Németh Natália** digitális koordinátort kérdeztük.

Szöveg: **Indri Dániel Janisz**

A Református Tananyagfejlesztő Csoport több mint négy évvel ezelőtt kezdte meg működését. Milyen ötlet indította el a munkát, és milyen keretek között működnek?

Pompör Zoltán: A református intézmények hagyományosan élen járnak az innovációban, a több száz éves kollégiumainkban folyó nevelő-tanító vagy éppen tudományos kutatómunka mindig kiérlelte azokat az újításokat, amelyek az egész magyar oktatási rendszer számára is példaértékűek és hasznosíthatóak lehetnek. Az elmúlt évtizedekben örömtelien megnövekedett a református fenntartásban működő köznevelési intézmények száma, s időről időre szükségessé vált az itt folyó pedagógiai munka támogatása nemcsak szakmai szolgáltatásokkal (erről a Református Pedagógiai Intézet gondoskodik), hanem taneszközökkel is.

Ez a gondolat talált utat magának 2016 végén, amikor a magyar kormány 1 milliárd forintot különí-

tett el a Magyarországi Református Egyház számára egyházi tananyagfejlesztés céljára. A 2017 áprilisában elindult határozott idejű projekt nemrég lépett negyedik évébe, ez alatt számos hazai és nemzetközi kapcsolatot építettünk ki és erősítettünk meg annak érdekében, hogy alapelveinknek megfelelően a közismereti tárgyak tanításához keresztyén szellemiségű, komplex szemléletű, a református pedagógiai hagyományokban gyökerező, de 21. századi elveknek is megfelelő tartalmakkal támogassuk iskoláinkat.

Hogyan tudják segíteni a pedagógusok munkáját, milyen fejlesztéseik vannak?

P. Z.: Kezdetektől arra törekedtünk, hogy a hagyományos, papíralapú kiadványok mellett – korunkban egyre nagyobb szerepet kapó – digitális tartalmakat is készítsünk. Olyan segédanyag-csomagokban gondolkodunk, amelyek segítségével a pedagógusok a kerettantervben előírt követelményeket kiegészítve, a református sajátosságokat hangsúlyozva tudnak értéket közvetíteni. A munka kezdetén helyzetelemzésben tártuk fel az igényeket, az elmúlt évek fejlesztései ezekre az igényekre adtak minőségi választ. Legyen szó ajánlott olvasmány közös feldolgozását segítő taneszközökről vagy gamifikált keretrendszerről, ugyanazokat az elveket követjük: olyan gazdag „terített asztalt” kínálunk, amelyről válogatva a pedagógus a tanulók igényeihez tudja igazítani a Református Tananyagtáron (<http://reftantar.hu>) megtalálható tartalmakat.

Milyen jellegű kiadványok találhatóak meg a kínálatukban?

Farkas Judit: Az alapelveinknek megfelelően kötetekkel is igyekszünk a világ teljességére, összetettségére, a jelenségek közötti összefüggésekre felhívni a diákok figyelmét, sok esetben a tantárgyi, tanórai kereteken is túlmutatva.

Kiemelt céljaink a szövegértés és szövegalkotás fejlesztése, az olvasás megszerettetése, amelyek a kiadványainkban (<https://reftantar.hu/konyvek/>) is visszaköszönnek. Nagyon fontosnak gondoljuk azt is, hogy a magas szakmai színvonal mellett esztétikailag is igényes dolgokat fejlesszünk, a nyomtatott anyagokat jó

legyen kézbe venni, szívesen forgassák őket a gyerekek és a szülők, pedagógusok is.

A diákok életkori sajátosságait, szükségleteit is figyelembe vesszük, így az 5–6. osztályosoknak és a fiatalabbaknak elsősorban papíralapú kiadványokat, míg az idősebbeknek inkább digitális lehetőségeket kínálunk, így az óvoda-iskola közötti átmeneti időszak támogatásától az érettségire való felkészülésig minden iskolafokon tanuló számára tudunk segédanyagokat ajánlani. A legtöbb kiadványunk az alsó tagozatos diákok és az őket tanító pedagógusok számára készült, például irodalmi szöveggyűjtemények, *Lackfi János* humoros, gyereklelkű meséi a lélek gyümölcséről (*Jóság néni csokija*) vagy bibliai történetek négy nyelven (*Történetek a Bibliából*). A felsősöknek református írók regényeihez készítettünk szövegértést támogató munkafüzeteket, Magyarország történelmét bemutató képes albumot (*Az idő kereke*), gondolkodtató fizikapéldatárát, valamint daloskönyvet. Mindezekhez készültek a feldolgozást támogató pedagógus-ötletárak is, továbbá a vizuális nevelés, természettudomány területén is kínálunk ötletadó, vagy teljes egészében átvehető foglalkozásterveket.

Hogyan történik a kiadványok témájának meghatározása és összeállítása? Ezt is megelőzi egy, az állami fejlesztési újgenerációs tankönyvekhez hasonló kipróbálási folyamat?

F. J.: A témák meghatározásánál elsődleges szempont – a fent említett alapelveknek való megfelelés mellett – a pedagógusok, református intézmények felől érkező igények kielégítése. Szeretnénk segítséget adni a mindennapi munkában, valamint apró lépésekkel haladni a szemléletformálásban, mind a korszerű módszertanok, innovációk elterjesztésével, mind pedig a református jelleg erősítése területén. Neves szakemberekkel, gyakorló pedagógusokkal, szakmailag elismert cégekkel, szervezetekkel dolgozunk együtt, de a legfontosabb, hogy a célközönség megfelelően tudja használni az elkészült fejlesztést, így nagyon fontos szakasz minden munkafolyamatban a kipróbálás. Már ennél a lépésnél is igyekszünk magas színvonalú, szép, igényes kivitelezésű segédanyagokat adni a kipróbáló diákoknak és pedagógusoknak, valamint támogatjuk a munkájukat képzéssel, mentoráljuk őket. Tőlük kérdőívek segítségével, valamint workshopok keretében kérünk visszajelzéseket, javaslatokat, így a véglegesített produktumokat ők is a magukénak érzik.

A tantermen kívüli, digitális munkarend rávilágított arra, hogy elengedhetetlen a digitális tananyagok fejlesztése, ami szerencsére Önöket sem érte váratlanul, hiszen a Református Tananyagtárat már korábban elkezdtek fejleszteni. Milyen elhatározásból hozták létre, és hogyan használható a Tananyagtár, illetve milyen további fejlesztési terveik vannak?

Szalai-Németh Natália: A digitális oktatás egyik tapasztalata, hogy az intézmények sok esetben kénytelenek több keretrendszert és programot is használni

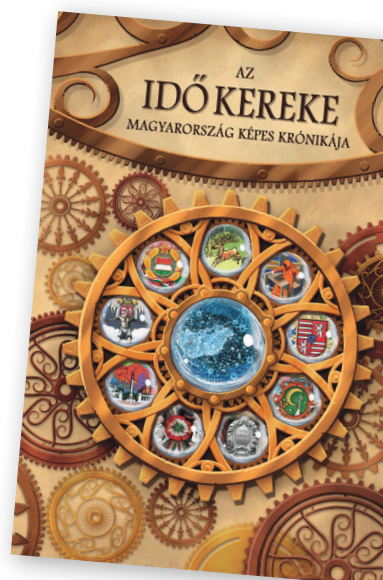
A Református Tananyagfejlesztő Csoport munkatársai

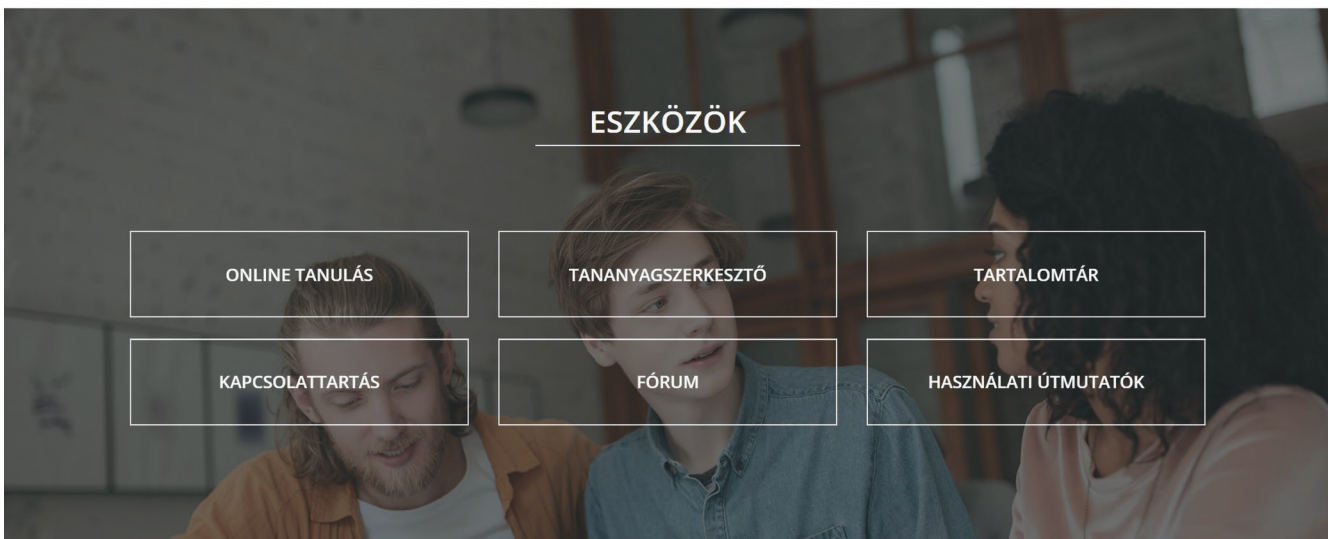
az online oktatás során. A Református Tananyagtár e-learning eszközeinek létrehozásával az volt a célunk, hogy minden funkciót egy helyen találjanak meg a református iskolák pedagógusai és diákjai. Az eszközök segítségével a tananyagfejlesztés és -megosztás, a kommunikáció, az értékelés és az adminisztráció egy helyen megoldható.

A tartalmak bővítése folyamatos, saját erőforrásból is készülnek nyilvános tananyagok a rendszerben, de nem titkolt célunk az is, hogy a pedagógusok saját maguk készítsenek és osszák meg egymással tartalmakat, létrehozva így egy közös „tudásbázist”.

Az idén érettségizőket már külön is támogatták a Református Tananyagtár legújabb fejlesztésével. Mi ez pontosan?

Sz. N. N.: A tartalomkészítő eszközünk segítségével átdolgoztuk az elmúlt évek közép- és emelt szintű érettségi feladatlapjait interaktív kérdéssorrá történelem és földrajz tárgyakból, illetve most készülnek az angol érettségik (<https://reftantar.hu/2021/04/15/felkeszules-az-erettsegire-tortenelembol-es-foldrajzbol/>). A szerkesztőfelület kiválóan alkalmas ilyen jellegű feladatsorok készítésére, mivel számos előre meghatározott zárt végű feladattípust tartalmaz, amelyeknek a javítását

a rendszer automatikusan végzi, így azonnali visszajelzést nyújt a diákoknak.

Mik azok a témacsomagok?

P. Z.: A református iskolák tananyagfejlesztői a fejlesztés első időszakában tantárgyi témacsomagokat készítettek. A legtöbb tantárgyhoz kapcsolódóan mellékletekkel kiegészített óratervek segítségével szeretnénk bemutatni, mitől is református a tananyag. Ezek a csomagok mindenki számára, regisztráció nélkül elérhetőek a *Reftantárban* (<https://reftantar.hu/temacsomagok-bongeszto/>). Azóta sokat finomodott a tananyagfejlesztési koncepció, de például az alsó tagozatos adventi témanapok mind felépítésükben, mind tartalmukban jól mutatják az általunk azóta is fontosnak tartott elveket.

Egy nem egyházi iskolában tanító pedagógus is hozzáférhet tehát a digitális tartalmakhoz?

F. J.: Igen, s a lektorált témacsomagokon túl foglalkozásokat, a kiadványainkból készült interaktív hangoskönyveket, az ötlettárak, munkafüzetek digitális kiegészítőit, filmeket, 3D tárgyrekonstrukciókat, gömbpanorámás felvételeket (<https://reftantar.hu/3d/>) is találhatnak a Református Tananyagtárban az érdeklődők.

Nyomatott kiadványaink nagy része már mindenki számára elérhető kedvezményes áron a Kálvin Kiadó kínálatában, a pedagógus-ötlettárakat pedig közvetlenül tőlünk, a *Reftantár* oldalán lehet megrendelni. (<https://reftantar.hu/megrendeles/>)

A nyomtatott kiadványokhoz is tartoznak kiegészítő digitális tartalmak?

F. J.: Minden esetben komplex tananyagcsaládokban gondolkozunk, ami azt jelenti, hogy a fejlesztés kiindulási alapjául általában szépirodalmi szövegek, érdekes

kérdések vagy képek gyűjteménye szolgál, majd ehhez készülnek az iskolai felhasználásukat támogató pedagógus-ötlettárak, valamint a diákok számára munkafüzetek. Sok esetben születnek animációs filmek is, amelyekben az alapszövegeket vagy képeket mozgatjuk meg, feliratozzuk, továbbá készítünk kivetíthető vagy kinyomtatható segédanyagokat a pedagógusok számára a tanórák megtartásához. Online elérhetőek még mellékletek és további információk is a gyerekek számára a munkafüzetekben található feladatok megoldásához. (https://reftantar.hu/2019/11/13/josag-neni-csokija/#josag_neni-online_segedanyag)

Rendszeresen rendeznek széles körű módszertani képzéseket, valamint felhasználói képzéseket is a Református Tananyagtár használatával kapcsolatban, továbbá gyakorta mutatják be munkájukat különféle konferenciákon. Miért látták szükségesnek a képzések elindítását, illetve mennyiben rajzolta át számításaikat az elmúlt egy év?

Sz. N. N.: Kiemelt célunk a pedagógusok szemléletformálása. Népszerűek a tananyagtartalmakhoz kapcsolódó korszerű módszertani képzéseink, a Református Pedagógiai Intézet kínálatában két akkreditált továbbképzésünk is elérhető. Minden évben megrendezzük jó gyakorlat konferenciánkat, ami lehetőséget ad a pedagógusoknak megismerkedni fejletéseinkkel, és megosztani egymással innovációikat.

Amikor 2020 őszén az első Reftantár-képzéseket terveztük, még az volt az elképzelésünk, hogy személyes jelenléttel fogjuk ezeket tartani. Sajnos a járványhelyzet közbeszólt, így online formában valósultak meg az eddigi képzéseink.

A képzés során igyekszünk bemutatni, hogy milyen sok lehetőség rejlik a rendszerünkben, és használata milyen előnyökkel jár a pedagógusok és diákok számára. Rengeteg információ elhangzik egy ilyen képzésen, ezért is ajánljuk minden alkalommal a résztvevőink-

nek, hogy hagyjanak időt a rendszer megismerésére, és bármilyen kérdés esetén forduljanak hozzánk bizalommal.

Az eddigi visszajelzéseink a képzésről és a rendszerről nagyon pozitívak, így reméljük, jövő tanévtől már több intézményben is lesznek olyan tanárok és osztályok, akik a Református Tananyagtár használatával kezdik meg az oktatást. Ehhez igyekszünk minden szakmai és technikai támogatást megadni.

Az Új Köznevelés 2020/4. számában már bemutattuk az éppen akkor futó Peregrin – Az elveszett adatok nyomában című játékukat. Mi volt a játék célja? Szerveztek azóta más játékot, netán gondolkodnak új verseny indításáról?

Sz. N. N.: A református kollégiumokhoz kapcsolódó történelmi, művelődéstörténeti tudást egy játékosított rendszeren keresztül, tanulmányi verseny keretében juttattuk el a református iskolák diákjaihoz. A Peregrin vetélkedővel a református iskolák harmadából közel 800 diákot és tanáraikat sikerült bevonni. 2021 tavaszán indult a Peregrint fejlesztő céggel közös új projektünk, a *Tudás fái* interaktív tanulási felület (<http://tudasfai.reftantar.hu>). A rendszer a napjaink népszerű számítógépes játékaikhoz hasonló elvek alapján működik. A diákok a játék izgalmanak köszönhetően szinte észrevétlenül sajátítják el a feladatokhoz kapcsolódó új tudástartalmakat.

Az elkövetkezendő hónapokban folyamatosan új tartalmakkal, témákkal bővítjük a rendszert, és pályázatokkal és vetélkedőkkel szeretnénk még izgalmasabbá tenni a használatát. 2021-es vállalásunk a fejlesztő céggel közösen, hogy a rendszerben ültetett virtuális fák után 1000 facsemete elültetését támogatjuk, amelyek közül 50 db református iskolák udvarába kerül majd.

Érkezett visszajelzés a munkájukkal kapcsolatban? Hogyan lehetséges felmérni, hogy a református iskolákban tanítóknak milyen igényeik vannak?

P. Z.: 2020 végén indítottunk egy reprezentatív kutatást, amelyben a református iskolákat, illetve az óvodákat kérdeztük meg arról, mi látszik a Református Tananyagfejlesztő Csoport munkájából, mennyire ismertek a fejlesztéseink, kik és mire használják a felületeinket. A visszajelzések összességében pozitívak voltak – az intézmények véleménye szerint kiadványaink logikusan felépítettek, tartalmasak és szépek, volt, aki a komplexitásukat emelte ki. Emellett fontosnak tartották, hogy módszertani javaslat is készül hozzájuk, amit a kollégák egy az egyben tudnak használni, de tovább is fejleszthetik azokat. Ugyanakkor azt is láttuk, hogy sok olyan igény jelenik meg a válaszokban, amelyekre már van fejlesztésünk – vagy éppen most készül.

Milyen terveik vannak a következő időszakra?

P. Z.: Fontos feladatunk, hogy még több alkalommal és még több fórumon kommunikáljuk kiadványainkat. Az alsó tagozatos irodalmi szöveggyűjtemény-sorozatunk és a kapcsolódó pedagógus-ötlettár hatalmas

Peregrin díjátadó

Képzés az alkotópedagógia kipróbálásához

kincsésbánya, a 3–4. osztályos négy kötet mellé kézsülőben van egy háromkötetes 1–2. osztályos anyag is, valamint egy gyönyörű ábécéskönyv is. Fontosnak gondoljuk, hogy a hit és a tudomány kérdéseiről világosan, a legkisebbek számára is érthető módon beszéljünk, ezért a cambridge-i Faraday Institute-tal közösen egy aloldalt indítunk gyerekeknek, szüleiknek és természetesen a tanároknak. Az 5–6. osztályos komplex természettudomány tantárgyhoz foglalkozástervek, a vizuális neveléshez pedagógus-segédanyagok, a társasjátékhullámot meglovagolva történelmi kártyajátékok, a családi életre neveléshez projektervek, az ajánlott olvasmányokhoz feldolgozást segítő munkafüzetek, a református gyűjteményekkel együttműködve pedig látványos digitális rekonstrukciók készülnek a Református Tananyagfejlesztő Csoport műhelyében. A fejlesztéseinkről folyamatosan beszámolunk Facebook-oldalunkon és honlapunkon (<http://reftantar.hu/>).

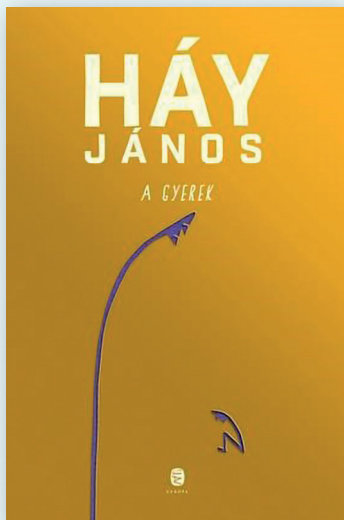

KÖNYVAJÁNLÓ PEDAGÓGUSOKNAK

Összeállította: **Karkó Ádám**

IRODALOM

Háy János

A gyerek

Európa Kiadó, 2019.

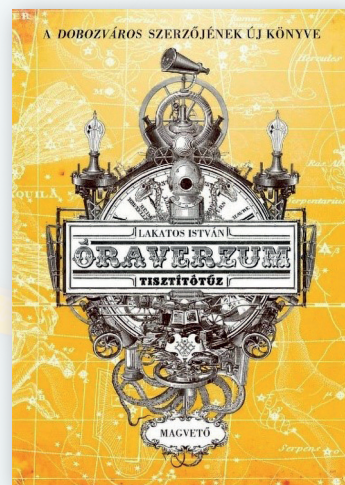
Megannyi kérdéssel és drámával, érdeklődéssel és gyermeki léttel kecsgetet Háy János *A gyerek* című regénye. Spiró György úgy gondolja, a gyerek korunk hőse. *A gyerek* a falusi emberek megismeréséről szól, a hétköznapi emberek mókuskerekéről, az életükről: egy létező milióbe kalauzol.

Lakatos István

Óraverzum

Magvető Kiadó, 2014

Az *Óraverzum* Lakatos István második regénye, amely mérhetetlen fantáziáról árulkodik. Szól gyerekekhez és felnőttekhez egyaránt. Szól a családról és az emberi kapcsolatokról, amelyeket valahol mindig elbaltáznak az emberek. Szól a titkokról és az időről. Humor és kaland egy helyen.

Mészöly Ágnes:

Szabadláb

Tilos az Á könyvek, 2016

A regény főhőse Győri Dani, aki elsőre egy átlagos, 16 éves srácnak tűnik, valójában mégsem az, hiszen mozgássérült, vagy ahogyan ő nevezi magát, nyomi. Dani egy otthoni veszekedésből adódó ötlettől vezérelve bejárja Európát. Az olvasó megismerheti egy mozgáskorlátozott fiú világlképét és személyiségét.

Csapody Kinga (szerk.)

Hazudós – Novellák kegyes hantázásokról és ordas nagy hazugságokról

Menő Könyvek, 2019

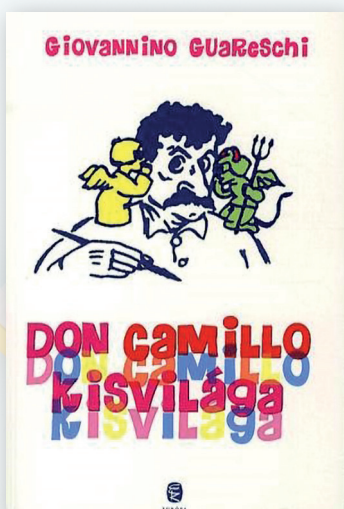
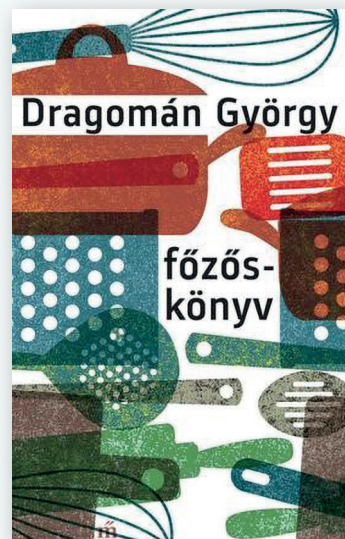
Tizenhárom novella a hazugságról – úgy, ahogy az emberek nem beszélnek róla. Útmutató ahhoz, hogy miért nem fehér vagy fekete, amit kimondunk: mindennek van oka, amiről beszélünk. A kortárs magyar irodalom 13 jelentős szerzője meséli el rövidebb vagy hosszabb novelláiban a hazugság álcája mögött megbúvó problémákat.

Dragomán György:

Főzőkönyv – írások főzésről és evésről

Magvető Kiadó, 2020

Dragomán György nem először ír a főzésről és az evésről – már-már állandósulttá vált ez a téma számára. A reggelitől a vacsoráig praktikus kísérő: egyszerre segít az ételek elkészítésében, valamint szórakoztató, miközben a hagyma felett sírunk. Vicces és komoly hangvétellű novellák az ingyenc olvasók számára.

Giovanni Guareschi:

Don Camillo kisvilága (fordította: Mogyorósi Gizella)

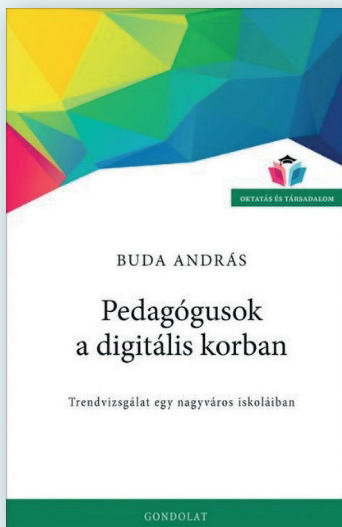
Európa Kiadó, 2010.

Az olasz irodalom egyik legsikeresebb műve *Giovannino Guareschi* don Camillo-sorozata. Az egymáshoz kapcsolódó történetfüzéreket akár külön novellákként is olvashatók. „A nagy műveltség visz a tudatlanságba, mert ha a műveltség nem a hitre támaszkodik, az ember egy ponton csak a dolgok matematikáját látja.” Az újságíró-humorista tökéletes kikapcsoló alkotása az olvasni vágyók számára a nyári időszakban való pihenéshez.

TANULMÁNYOK

Buda András:

Pedagógusok a digitális korban – Trendvizsgálat egy nagyváros iskoláiban

Gondolat Kiadói Kör Kft., 2021

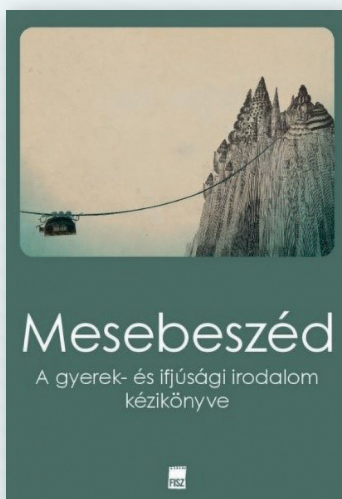
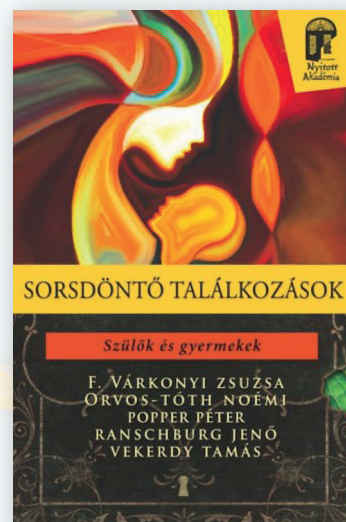
A felgyorsult technológiai fejlődés magával hozta az IKT-eszközök térhódítását. A létrejött információs társadalom számos új kihívást eredményezett. Az oktatásra is hatással van ez a jelentős fejlődéshullám, így a könyv célja, hogy az ehhez kapcsolódó változó társadalmi-tanulási tendenciákat vizsgálja.

F. Várkonyi Zsuzsa – Orvos-Tóth Noémi – Popper Péter –
Ranschburg Jenő – Vekerdy Tamás:

Sorsdöntő találkozások – Szülők és gyermekek

Kulcslyuk Kiadó, 2017

Egy jelentős sorozat összesítése, ahol megtudhatjuk, hogy a szülő karaktere miként vetül ki gyermekére. Érzései, gondolatai, vágyai végigfutnak a gyermekre; a szülő magát látja bele. Milyen hatással lehet ez a gyermekre? Hogyan módosíthatja a szülő saját elvárásai révén a gyereke felnőtté válását? Hol kezdődik a megismerés, mikor lesz nehéz és mi lesz belőle? – erről írnak a neves pszichológusok.

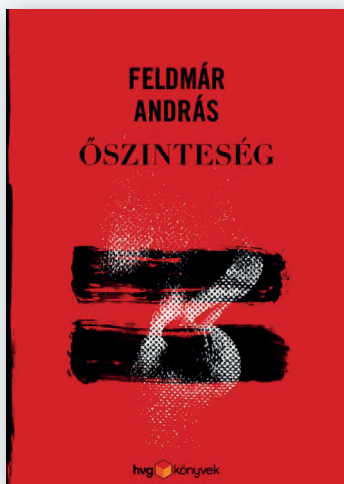
Hansági Ágnes – Hermann Zoltán – Mészáros Márton –
Szekeres Nikoletta

Mesebeszéd – A gyerek- és ifjúsági irodalom kézikönyve

Fiatal Írók Szövetsége, 2017

A *Mesebeszéd* nem csak mesebeszéd, hanem útmutató és tájékoztató pont a kereszteződésben mindazon tanítónak, tanárnak, szakembernek, illetve szülőnek, akik az olvasásra szeretnék buzdítani gyermekeiket.

Feldmár András

Őszinteség

HVG Könyvek, 2019

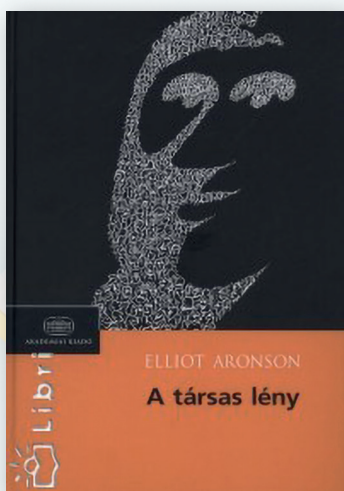
Őszintének lenni kiváltképp fontos. Ha két egymással beszélgető egy kellemes párbeszédet folytat, nem érzik úgy, hogy el kell hallgatniuk egymás elől bármit, hanem beszélhetnek nyíltan és őszintén. *Feldmár András* pszichoterapeuta erre a fontos tényre hívja fel a figyelmet: őszintének lenni nagy élmény.

Popper Péter

Hazugság nélkül

Saxum Kiadó, 2013

Képes-e az ember hazugság nélkül élni és létezni? *Popper Péter* pszichológus megvilágít néhány sötét részt arról, hogy vajon miért vannak olyan helyzetek, ahol az embernek mindenképpen hazudnia kell? A kérdés mindig feltehető: lehet-e élni hazugság nélkül? Adható-e válasz a kérdésre?

Elliot Aronson

A társas lény (fordította: Erős Ferenc)

Akadémiai Kiadó, 2008

A világhírű pszichológus könyve máig meghatározó szociálpszichológiai alpmű. A többször átdolgozott könyv rendszeresen aktualizálja mindazon szakpszichológiai kérdésköröket, mint például az önámítás és az öngizolás, a konfliktusok alapvető kialakulásai és megoldásai, valamint a diszkrimináció vagy az iskolai erőszak. A 21. századi problémák tanulságos könyve *A társas lény*.

Kulturális ajánló

Összeállította:
Németh Gábor

► FESZTIVÁL

Művészetek Völgye

Koncertek, színház, irodalom, tánc, zöld programok, hangversenyek, újcirkusz, beszélgetések és gyerekprogramok a Balaton környékén: **2021. július 23. és augusztus 1. között** valósul meg idén a különleges atmoszférájáról is ismert Művészetek Völgye, ahol a főszerepet 1989 óta a művészet és a természet kapja. „A Művészetek Völgye három csodálatos települése szerencsére lehetőséget ad arra, hogy szabadtéren, minél szellősebben, kis létszámú helyszíneken töltőd-hessenek a látogatóink kulturális és közösségi programokkal. Nyitottunk a tereken, Vigántpetenden és Taliándörögdön is új udvarok indulnak, valamint a vásárrészt is kicsit átalakítjuk, hogy elkerüljük a sokadalmat. A programunk már kész, rendületlenül dolgozunk, hogy amennyiben lehetséges majd, biztonságban találkozhatunk a Völgyközösséggel. Egyre biztosabbnak látjuk, hogy nyárra javul a helyzet, és meg tudjuk valósítani ezt a tíz napot. Sokan nevezik a Völgyet kulturális oázisnak, amire most talán a szokásosnál is nagyobb szüksége van mindannyiunknak, fellépőknek, látogatóknak egyaránt” – mondta *Oszkó-Jakab Natália*, a Művészetek Völgye Fesztivál igazgatója.

További információ: www.muveszetekvolgye.hu

► TÁBOR

Nyári tábor a Szkénében középiskolások számára

Bár a járványhelyzet, csakúgy, mint a klasszikus színházi előadásokat, a Rakpart 3-at is az online térbe kényszerítette, most ismét kezdetét veheti a személyes találkozásokon alapuló alkotómunka – mégpedig nem is akárhogyan: a Szkéné Színház közösségi és ifjúsági műhelye a színház 50 éves történetében először nyári alkotótábort hirdet középiskolások számára **augusztus 13. és 18. között**.

A *Szemerédi Fanni*, *Hodászi Ádám* és *Szivák-Tóth Viktor* vezette Rakpart3 műhely foglalkozásainak alapja a játék, a vita, a beszélgetés és a közös gondolkodás. A sokszínű, komplex foglalkozások több eszközzel is segítik és új sikra terelik a nézőkkel történő tudatos kapcsolatépítést: a középiskolásoknak szóló Mindenki.ért színház- és drámapedagógiai program mellett az egy-egy előadáshoz kapcsolt, témaközpontú DumaPart, a fiatal kritikusokat, szövegalkotókat támogató Íróműhely is pozitív visszajelzéseket kapott. Minden SzkéNéző számára nyitott az éjszakai kulisszajárás, a rendhagyó közönségtalálkozó, vagy az egyetemet és a Szkénét is bemutató Jubileumi séta is. Az elmúlt néhány hónapban az új körülményekre a lehetőségeket és formákat maximálisan kihasználó válaszként megszületett a *Köztünk marad* online színházi sorozat is. A nyitás azonban ismét esélyt teremt a szorosabb együttműködésre, így a Rakpart3 tábor résztvevői egy elfogadó közösségben, a drámapedagógia eszközeivel és a trénerek segítségével kerülhetnek majd közelebb önmagukhoz, illetve lehetőségeik meg- és felismeréséhez.

A tábori műhelymunka célja, hogy a diákok – akár a színházi világon belül, akár azon kívül képzelik el jövőjüket – fejleszteni tudják képességeiket, felmérjék határaikat és megtalálják önkifejezési eszközeiket, ezáltal pedig magabiztos, kommunikatív emberré válhassanak. Az egyes foglalkozások erősítik a csapatban való együttműködés készségét is, ami által a résztvevőknek lehetősége adódik kreatívan megismerni egymást, és ami épp ilyen fontos: önmagukat is.

További információ:

https://szkene.hu/hu/szkene.html?cikk_id=16786
szemeredi.fanni@szkene.hu

► FESZTIVÁL

Műtárgyak éjszakája: száznál több program ötven helyszínen

Ötven budapesti helyszínen több mint száz program – kiállítások, szakmai előadások, műterem- és műhelylátogatások, tematikus séták, workshopok, beszélgetések és filmvetítések – várják az 5. Műtárgyak éjszakája látogatóit **június 17. és 19. között**.

A **műtargy.com** által szervezett Műtárgyak éjszakája célja, hogy közelebb hozza a műtárgyak világát az érdeklődőkhöz – közölték az MTI-vel a szervezők. Mint hangsúlyozták, a fesztivál nem csupán a hagyományos műfajokra koncentrál: a festményeken, szobrokon, régészeti leleteken, fotográfiákon és kerámiákon túl megidézük például a szocializmus tárgykultúráját, a képfestés rejtelmait, az Unicum ipartörténeti és iparművészeti érdekességeit és a népi kézművesség titkait.

A rendezvény új helyszínei között szerepel Gül baba türbéje, míg a BTM Aquincumi Múzeum és Régészeti Park a régészeti ásatások kulisszatitkaiba, Európa egyik legnagyobb kőtárának kincseibe, a rómaiak mindennapjaiba nyújt betekintést. A Magyar Cirkusz-művészeti Múzeum látogatói kortárs alkotók cirkusz-művészetre reflektáló munkáival találkozhatnak, és interaktív tárlatvezetéssel járhatják be a *Nincs mááásik! 130 éves a Fővárosi Nagycirkusz* című kiállítást.

A nemrég átadott Országos Múzeumi Restaurálási és Raktározási Központ a restaurálás és a magyar festészet remekei iránt érdeklődőket várja. Az intézményben jelenleg többek között *Munkácsy Mihály*, *Czóbel Béla* és *Szinyei Merse Pál* művein dolgoznak a szakemberek.

A Yunus Emre Török Kulturális Intézetben a népi kézművesség kerül a középpontba, a kézműves alkotásokkal berendezett nemezsátor mellett a műhelyek működéséből is ízelítőt kapnak az érdeklődők, megtekinthetik például a kilimszöveget.

A Kiskép Galériában a kortárs magyar üvegművészet alkotásaival találkozhatnak a látogatók, a Memento Parkban pedig a politikai propagandáé és a szocializmus tárgykultúrájáé a főszerep.

Mint a szervezők kiemelték, a fesztiválon idén is lehetőség nyílik a művészekkel való találkozásra. Megnyitja kapuit a Budakalászi Múteremház és a Fiatal Képzőművészek Stúdiója, míg a Budapest Galériában *Gálhidy Péter* és *Molnár Judit Lilla*, a Deák Erika Galériában *Szűcs Attila*, a Molnár Ani Galériában *Mayer Éva*, a MET Galériában *Péter Ágnes*, *Haász Ágnes* és *Krnács Ágota* kalauzolja a látogatókat. A Műtárgyak éjszakájához csatlakozott továbbá az Óbudai Múzeum, a Műcsarnok, a Budapesti Történeti Múzeum – Vármúzeum, a Szépművészeti Múzeum, a Magyar Nemzeti Múzeum, a Ráth György-villa, a Magyar Nemzeti Múzeum, a Ludwig Múzeum, a TOBE Gallery, a Várlok Galéria, az Einspach Fine Art & Photography, a Virág Judit Galéria és a Kiesebach Galéria is – áll a közleményben.

További információ: www.mutargyakejszakaja.hu

► FESZTIVÁL

Margó Irodalmi Fesztivál

Az idén 10 éves jubileumát ünneplő Margó Irodalmi Fesztivál **június 10–13. között** a korábbiakhoz hasonlóan színes és izgalmas irodalmi és zenei programokkal, de ezúttal új helyszínen, a Városmajori Szabadtéri Színpadon várja mindazokat, akik kíváncsiak a legfrissebb megjelenésekre, egyedi zenei-irodalmi koprodukciókra vagy a rég nem látott írókra.

A szervezők kiemelték, hogy a járványügyi előírások betartása mellett kiemelkedően fontos szervezési szempont, hogy a látogatók biztonságban érezzék magukat: a tágas és levegős, ültetett szabadtéri programok oltási igazolvánnyal látogathatók. A több száz éves parkban a modern, 800 férőhelyes szabadtéri játszóhely, a Bookline-busz, a Bisztró színpad és a kialakított olvasósarkok különleges hangulatú, igazi nyári Margó fesztivált ígérnek.

További információ: www.margofeszt.hu

100 éve történt – egy mozgalmas és sorsfordító esztendő: 1921

Szöveg: **Dr. Hicz János**, a Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozatának elnökségi tagja

A bethleni konszolidáció kezdete

Az alábbiakban felidézzük az 1921-ben történt főbb politikai eseményeket, amelyek hosszú időre meghatározták az ország jövőjét.

1921-ben, *Teleki Pál* első miniszterelnöksége alatt az új rendszer tudatosan szakítani kívánt az előző forradalmakkal, azok visszatértét meg kívánta akadályozni. Ezt az is kifejezte, hogy a rendszer „ellenforradalminak” nevezte magát.

1921. április 6-án lépett hatályba az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló törvény, amely ki akarta védeni, hogy „valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos létesítésére irányuló mozgalmat vagy szervezkedést kezdeményezzen”. Az új társadalmi rend kidolgozása azonban már másra maradt.

1921. április 14-én a vezércikk kérdése ez volt: „Gróf Teleki megy – Gróf Bethlen jön?”.

Teleki Pál miniszterelnök lemondása után ugyanis *Horthy Miklós* kormányzó *Bethlen Istvánt* kérte fel kormányalakításra. Rá várt a magyar történelem talán egyik legnehezebb feladata: hogy az elődje által elkezdett politikai és gazdasági stabilizációt befejezze, Magyarországot talpra állítsa. A vesztes világháború, a forradalmak után megszállt és kifosztott ország, amely területének kétharmadát elvesztette, az elcsatolt részekről az anyaországba menekülők problémája – mindezek megoldása várt a kormányra.

Bethlen István a kormány fő céljaként a politikai és gazdasági stabilitás megteremtését jelölte meg. „Olyan forrásból, ahol a miniszterelnök szándékait jól ismerik, gróf Bethlen István programjáról a következő felvilágosításokat kaptuk” – írta a *Pesti Hírlap* 1921. április 15-én. A program:

1. A kormányzat tekintélyét helyreállítani és megszilárdítani.
2. A kormányzat iránya keresztény és nemzeti, de erős agrárius és demokrata szellemű.
3. A pénzügyi konszolidáció.
4. A földbirtokreformnak komoly és erélyes végrehajtása.
5. Egészségesebb alapokra fektetni a politikai és parlamenti viszonyokat (Bethlen egységes pártot akar teremteni a pártfrakciók helyett).
6. Új választójogi törvény elkészítése.

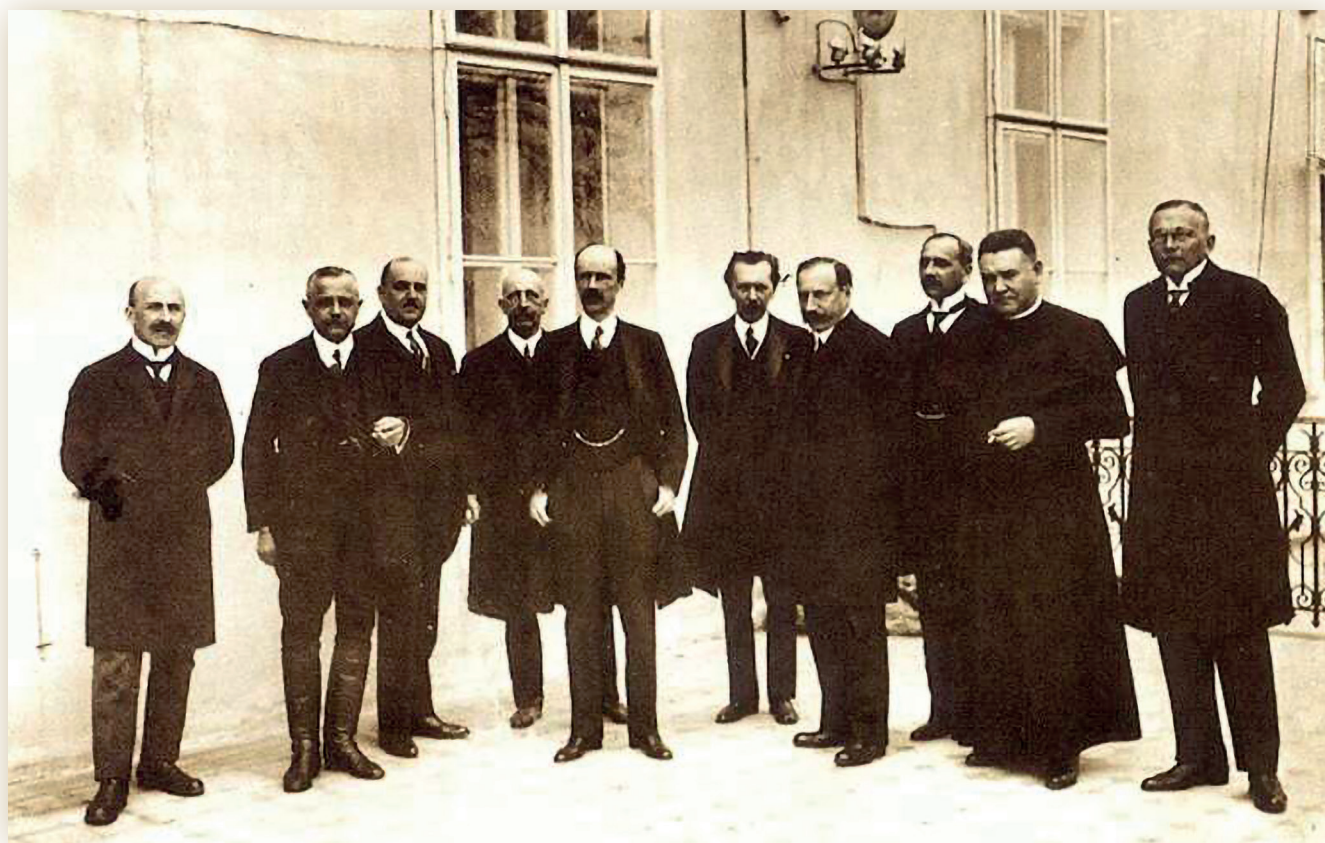
Ezek a programpontok egyenként is komoly kihívást jelentettek, együttesen pedig különösen ambiciózus kormányzati tervet alkottak. Bethlen és kormánya energikusan kezdett bele célkitűzéseinek megvalósításába.

A kormány tevékenységét korlátozta ugyanakkor, hogy fennhatósága ekkor még nem a trianoni döntés alapján megmaradt területek egészére terjedt ki, ugyanis a Magyarországnak ítélt baranyai-bajai területeket a szerb hadsereg tartotta ellenőrzése alatt. A kormány sokadik átiratára a nagykövetek tanácsa április 27-i ülésén utasította a szerbeket, hogy a megszállt magyar területeket a trianoni békeszerződés érvénybe lépésekor adja át Magyarországnak. Érdekes, hogy a helyi szocialisták, a korábbi Károlyi-kormány és a Tanácsköztársaság egyes ott élő vezetői nem akartak Magyarországhoz visszakerülni, inkább szerb védelem alá helyezkedtek volna, ezért kikiáltották a Baranya-bajai Szerb–Magyar Köztársaságot. Nyolc nap után összeomlott ez a senki által el nem ismert állam. Párhuzamként megemlíthetjük az 1921 októberé-

Bethlen István (forrás: <https://erettsegi.com/tetelek/tortenelem/a-bethleni-konszolidacio/>)

A Bethlen-kormány (forrás: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bethlen-korm%C3%A1ny_1921-8.JPG)

ben létrehozott Lajtabánság államot, azzal a lényeges különbséggel, hogy Lajtabánság az Ausztriának ítélt területeket szerette volna Magyarországhoz visszacsatolni.

A Bethlen-kormányra maradt a trianoni békediktátum magyar jogrendbe való beillesztése is. 1921. július 31-én jelent meg a *Budapesti Közlönyben*, gyászkeretben az 1921. évi XXXIII. törvénycikk a trianoni békeszerződés életbe léptetéséről, hivatalos kihirdetéséről.

1921. december 14. és 17. között népszavazást tartottak Sopronban és környékén arról, hogy Magyarországhoz vagy Ausztriához tartozzon-e ez a terület. A többség Magyarországhoz kívánt tartozni, emiatt kapta meg Sopron a közismert „civitas fidelissima” (a leghűségesebb város) címet.

„Sikerült oly egyetértést teremteni, amely a felmerült kérdéseknek kölcsönös megnyugvást előidéző módon való megoldását lehetővé teszi” – jelentette ki Bethlen István az 1921. december 22-ei ún. Bethlen-Peyer paktumról. Ezzel, ha korlátok közt is, de a szociáldemokraták visszatérhettek a politikai életbe, a munkásság képviselői bekerülhettek a parlamentbe is.

Bár Bethlen kormánya 10 év kormányzás után megbukott, a politikai célkitűzéseit maradéktalanul megvalósította. Sőt, az 1921-ben megfogalmazott fenti programpontok alapján létrejött főbb alapok a Horthy-rendszerben is mindvégig működtek – több mint 20 évig.

Forrás:

Arcanum Digitális Tudománytár felhasználásával.

1. *Népszava* Budapest, 1921. április 14. 1. oldal. XLIX. évfolyam 78. szám.
2. *Budapesti Közlöny* 1921. július 31. 168. szám. Rendkívüli kiadás. 1. oldal.
3. *Pesti Hírlap*, Budapest, 1921. június 7. XLIII. évfolyam 122. szám 1. oldal.
4. *Rubicon*: Tarján M. Tamás: 1921. augusztus 14. A Baranya-bajai Szerb–Magyar Köztársaság kikiáltása.
http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1921_augusztus_14_a_baranya_bajai_szerb_magyar_koztarsasag_kikialtasa/
5. *Pesti Napló*, Budapest, 1921. december 23. 72. évfolyam 288. szám 1. oldal.
6. *Rubicon*: Tarján M. Tamás: 1921. december 22. A Bethlen-Peyer-paktum aláírása. http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1921_december_22_a_bethlen_peyer_paktum_alairasa/
7. 1921. évi III. törvénycikk az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről.
<https://bit.ly/2QezdUL>

Harangzúgással kezdődött minden... A milleniumi ünnepek 125. évfordulója alkalmából

Szöveg: **Hrubiák Laura**, történelem–magyar szakos tanárjelölt (PPKE BTK Vitéz János Tanárképző Központ)

A Milleniumi Országos Kiállítás plakátja (forrás: Wikipédia)

A megnyitás napja (forrás: Wikipédia)

Az 1867-es kiegyezést követően a Habsburg Birodalom és a Magyar Királyság összeolvadásával létrejött az Osztrák–Magyar Monarchia. Ez a döntés átformálta az egész magyar gazdaságot, társadalmat és politikai hozzáállást. A gazdasági fejlődésből sajnos sok feszültség alakult ki, így, hogy ezeket oldani tudják, az 1896-os esztendőre a Monarchia vezetése egy olyan rendezvénysorozatot szervezett, ami által meg lehetett ünnepelni az ország ezeréves fennállását, valamint a politikai pártok közötti feszültséget is háttérbe lehetett szorítani.

A milleniumi évet 1895 szilveszter éjszakáján az egy-szerre megszólaló harangok zúgása köszöntötte, illetve 1896 áprilisában a Parlament törvénybe is iktatta az esemény méltó ünneplését. Ennek hatására ebben az évben számos beruházást adtak át, amivel Budapest hírnevét és turisztikai értékét növelni tudták, mint például a földalatti vasutat, az akkori Ferencz József hidat, valamint a Nagykörutot. Erre az évre készült el a Vígyszínház épülete, az Országház kupolacsarnoka, valamint a Kúria épülete és még számos más értékes emlékmű.

Az ünneppsorozat fő eseménye, a Városligetben megrendezett kiállítás 1896. május 2-a és november 3-a között volt megtekinthető, melynek célja nem pusztán a múlt bemutatása volt, hanem az ország jövőjét is reprezentálni kívánta. A kiállítás ügyeinek intézésére Országos Bizottságot kértek fel, valamint a Kiállítási Igazgatóság felelt azért, hogy az impozáns tárlatot ne csak itthon, hanem külföldön is népszerűsítsék.

A kiállítás megnyitására 125 évvel ezelőtt került sor, vagyis 1896. május 2-án. Ferenc József a Városligetben felállított ünnepi sátorban, a kereskedelemügyi miniszter ünnepi beszéde után, a magyar miniszterek, főméltóságok és külföldi diplomaták előtt nyitotta meg a rangos eseményt. A Himnusz elhangzása után az uralkodó saját maga is megsemmélylhetette, hogy milyen színes forgatag található a ligetben. Az azonos témakört érintő tárlatokat egy pavilonban mutatták be. Már fentebb említettem, hogy a kiállítás tematikáját tekintve a múltat és a jövőt kívánta bemutatni, így ez alapján két részre osztották: a Széchenyi-szigeten és a Vajdahunyad várában mutatták be a Történelmi kiállítást, míg a Jelenkori kiállítást az Iparcsarnokban és az ahhoz közel eső szabad területen rendezték be. Ezt a két részt egy híd kötötte össze, ezzel is szimbolikusan jelezve, hogy a résztvevő két idősíkot tekint meg, ezek áthidalásához nyújt segítséget ez a híd. A kiállítás része volt a zenepavilon is, ahonnan a zárás után is muzsikaszót lehetett hallani, illetve a Néprajzi Falu, ami

az első magyar skanzen is volt egyben. Olyan pavilonok is húzódtak még a főbejárat mentén, amelyek Budapest történetével, a gasztronómiával, gyermekneveléssel, egészségüggyel, művészettel, iparral és bányászattal is foglalkoztak többek között. Ezeket a kiállítókat a kiállítás végén díjakban és kitüntetésekben részesítették, ami hatalmas dicsőségnek számított. Nemcsak a kiállítás területén volt alkalom a szórakozásra, hanem a látogatók a mai Vidámpark területén a török kori Buda életébe is betekintést nyerhettek, valamint számos jelmezes felvonulást és mulatságot szerveztek az egész város területén.

Az esemény este az Operaházban folytatódott, ahol előadták Erkel Ferenc: *István király* című művét. Az események másnap, május 3-án folytatódtak Budán, a Nagyboldogasszony-templomban, ahol 11 órakor kezdődött az ünnepi szentmise, melyet *Vaszary Kolos* esztergomi érsek (1891–1912) és bíboros celebrált.

A májusi események után Ferenc József és felesége, Erzsébet koronázásának 29. évfordulójáról is megemlékeztek június 6–8. között, amely során a Szent Koronát és a koronázási jelvényeket mindenki megtekinthette a Nagyboldogasszony-templomban. Az ünnepség kezdőnapján a király letette a Budavári Palota nyugati szárnyának (a mai kor embere Országos Széchényi Könyvtárként ismeri) alapkövét, majd a következő napon Ferenc József a főispánokat és a fővárosi küldöttséget fogadta a Budai Várban. A háromnapos esemény zárásaként, június 8-án díszmenet indult a Vérmezőről egészen a Budai Várig, majd a koronázási ékszereket az Országházba szállították, és az újonnan átadott kupolateremben ünnepi ülést tartottak. Ennek végeztével a koronázási jelvényeket kiállították az Országház lépcsőjén. A díszmenet ekkor kétfelé vált, az egyik csoport visszahaladt a Lánchídon keresztül a Vérmezőig, míg a menet másik része a Budai Várba ment, hogy részt vegyenek a Magyar Országgyűlés hódolatán Ferenc Józsefnek, amit a Királyi Palota nagytermében rendeztek. A hagyományokhoz megfelelően ez a háromnapos esemény is színházi előadással zárult, amit a résztvevők a Nemzeti Színházban tekinthettek meg.

Ez az év a magyarok számára maga volt az álom és a szimbolikus béke jelképe. Egy ünnepélyes harangszó indította el ezt a fenséges ünnepségektől hemzsegő és káprázatos 1896-os esztendőt, ami szilveszter estéjén ért véget. Az a harangszó, ami akkor kondult meg, az új év emberének egy sokkal komorabb, mulatságoktól és csodálatos látványvilágtól mentes világot mutatott.

Felhasznált irodalom:

Az ezredév. Budapest, Neumann Kht., 2003.

Budapest lexikon II. (L–Z). Főszerk. Berza László. 2., bőv. kiad. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1993. 140.

Simon Bernadett (2013): „...egész Budapest illuminálva volt...”. In: *Modern Magyarország II.* 1. sz. 45–69.

A megnyitás napja (forrás: vigszin haz.hu)

Vajdahunyad vára (forrás: Wikipédia)

A díszmenet az igazságügyi palota előtt (forrás: Wikipédia)

Iránytű

Összeállította: **Karkó Ádám, Németh Gábor**

A világ legnagyobb középiskolai tehetségkutató versenyén magyar tizenévesek a legjobbak között

Az idei Regeneron International Science and Engineering Fair-t (fiatal tudósok olimpiája) 2021. május 3. és 6. között rendezték meg virtuálisan, és a napokban tették közzé az eredményeket. *Hargitai Sára* matematikai projektjével 4. helyezést ért el, *Ecsedi Boglárka* pedig IT-projektjével az IEEE Foundation 3. díját nyerte el, valamint az Innopolis University BSc programján vehet részt ösztöndíjjal. Mindketten a Magyar Innovációs Szövetség által rendezett Ifjúsági Tudományos és Innovációs Tehetségkutató Verseny helyezettjei voltak tavaly. A diákok szakmai felkészítését *Ivánka Gábor*, a hazai verseny zsűrijének tagja végezte.

A Regeneron ISEF az egyes országokban rendezett középiskolai tudományos versenyek olimpiája. A döntőbe bejutott diákok abból a körülbelül egymillió mezőnyből kerülnek ki, akik a Regeneron ISEF-hez kapcsolódó helyi és nemzetközi tudományos versenyeken – Magyarországon az Ifjúsági Tudományos és Innovációs Tehetségkutató Versenyen – szereznek győzelmet világszerte. Az idén már több mint 1800, 20 év alatti fiatalt hívtak meg a rendezvényre, 65 országból.

Hargitai Sára

Ecsedi Boglárka

Hargitai Sára, a Gödöllői Református Líceum Gimnázium diákja *Középpontban az elfeledett közép* című munkájával pályázott, amelyért kiemelkedő negyedik díjat kapott, így 500 dolláros pénzjutalomban részesült. Dolgozatának legfőbb célja, hogy népszerűsítse a középiskolai szinten elfeledett, de sok érdekességet magában hordozó és tudománytörténeti szempontból is jelentős kontraharmonikus közepek. Különösen biztatóak azok a vizsgálatok, amelyek a Lehmer-közepek további általánosításával kapható Gini-közepek grafikus megjelenítésére irányulnak.

Ecsedi Boglárka, a Hajdúböszörményi Bocskai István Gimnázium tanulója, *Visszaáramlások detektálása tanulóalgoritmus használatával – mély neurális háló és mesterséges intelligencia a számítástechnikai képelemzésben* című munkájával az IEEE Foundation 400 dolláros 3. díját nyerte el, valamint az Innopolis University BSc programján vehet részt ösztöndíjjal. „Létezik egy gyorsan változó veszélyes természeti jelenség, a visszaáramlás, amely többnyire lapospartok mentén alakul ki. A felismerésük nehézségéből és kialakulásuk kiszámíthatatlanságából adódóan világszerte rengeteg halálesetet okoznak. A kutatás célja egy olyan alkalmazás fejlesztése volt, mely a visszaáramlások felismerését segíti.”

Szakirányú továbbképzések a Pázmány BTK-n

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kara kilenc szakirányú továbbképzést indít a 2021/2022-es tanévben, amelyeknek hangsúlyos eleme a pedagógus szakvizsgát célzó képzéscsomag. A már többéves pedagógiai gyakorlattal rendelkező hallgatóknak ajánlott térítéses, négy féléves képzés első éve az elméleti alapozásról, a második a gyakorlatorientált tapasztalatszerzésről szól. A pedagógus szakvizsga szakirányú továbbképzésen belül hat szak indul ősszel: Közoktatási vezető és pedagógus; Mentor-

pedagógus; Tanügyigazgatási szakértő; Fejlesztő, differenciáló pedagógus; Gyermekek- és ifjúságvédelem; Drámapedagógia.

Az egyetem pedagógiai területen további, speciális továbbképzéseket is ajánl. A konfliktusban álló felek közötti közvetítésre indították az általános mediáció szakot, a segítő, fejlesztő munkák támogatására pedig a biblioterápia szakot. A nemzetiségi oktatás támogatását a PPKÉ BTK kiemelt küldetésének tartja, így idén is indítják (esztergomi képzési helyszínükön megfelelő számú jelentkező esetén) az óvodapedagógus, illetve tanító alapképzési szakot német, illetve szlovák szakiránnyal.

A Pázmány BTK szakirányú továbbképzések nagy előnye és erőssége, hogy azok végeztével is megmaradnak a személyes szakmai kapcsolatok mind az évfolyamtársakkal, mind pedig az oktatókkal, így mindig kéznyújtásnyira van a konzultáció és a segítség. A Pázmány BTK szakirányú továbbképzései Budapesten, illetve megfelelő számú jelentkező esetén esztergomi képzési helyszínükön indulnak.

Jelentkezési határidő: július 20.

Részletek: <https://btk.ppke.hu/oktatas/szakiranyu-tovabbkepzesek>

Erősödik az iskolaorvosok megbecsülése

Több ponton is módosult az egészségügyi jogszabály, melynek egyik legfontosabb eleme, hogy sor kerülhet az iskolaorvosok béremelésére is. A kormány fontos célja, hogy megerősítse az alapellátást, lerövidítse a betegutakat, továbbá csökkentse a betegek várakozási idejét azáltal, hogy bővíti a lakóhelyhez közel elérhető szolgáltatásokat.

A praxisközösségekben történő szakmai együttműködés olyan új szemléletet hordoz magában, ami akár életet is menthet. Az ilyen formában együttműködő orvosközösségek szélesebb körben és magasabb színvonalon képesek ellátni betegeiket. A praxisközösségeket érintő jelenlegi kormányrendelet módosításával lehetővé válik, hogy nemcsak egymással lehetséges, hanem az egy járáson belül egymáshoz közel eső települések szolgáltatói is praxisközösséget alkossanak. Az így létrejött közösségnek legfeljebb 10 szolgáltató lehet a tagja. A kormányrendelet rögzíti, hogy kik lehetnek a praxisközösségi szolgáltató tagjai, ezzel kizárva annak a lehetőségét, hogy pénzügyi befektetők

beléphessenek a háziorvosi szolgáltatást nyújtó vállalkozásba.

Az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló törvény módosításával erősödik az iskolaorvosok megbecsülése, ugyanis megvalósul a vállalkozási formában működő főállású iskola-egészségügyi ellátást végző iskolaorvosok béremelése. Megbecsülésük a praxisközösségen kívül maradó háziorvosoknak, fogorvosoknak járó bértámogatás összegével egyezik meg, amire a kormány több mint 145 millió forintot biztosított. Mindezek mellett azoknak a területi ellátási kötelezettséggel rendelkező háziorvosi szolgáltatóknak, akiknek a bejelentett betegköre 2000 feletti, lehetőségük nyílik, hogy további, legfeljebb heti 20 órában foglalkoztatott háziorvos után is bértámogatást kapjanak. (EMMI)

Átadták a Kerek Világ iskola új épületrészét Pécsen

Átadták a súlyosan-halmozottan sérült, értelmileg akadályozott és pszichés fejlődési zavarokkal küzdő gyermekek oktatását biztosító Kerek Világ Általános Iskola új épületrészét Pécsen. *Vitályos Eszter*, az Emberi Erőforrások Minisztériumának európai uniós fejlesztéspolitikáért felelős államtitkára az eseményen elmondta: a mintegy 158 millió forint uniós támogatásból megvalósult beruházással a gyógypedagógiai intézmény 330 négyzetméterrel, azon belül fejlesztőszobákkal, tárgyalóval, tanárral és kiszolgáló helyiségekkel bővült, a kivitelezés magában foglalta az 1200 négyzetméteres udvar megújítását is. (MTI)

Pályázatok

Összeállította: **Karkó Ádám, Németh Gábor**

„Tehetséggel fel!”

Felsőoktatást Megkezdő Kutatói Ösztöndíj Pályázati Kiírás (UNKP-21-6)

A pályázat célja a középiskolai tanulmányaikat sikeresen befejező, a középiskolai tudományos tanulmányi versenyen eredményesen teljesítő, alapképzésre, osztatlan mesterképzésre jelentkező, elsőéves tehetséges hallgatók kutatási tevékenységének és szakmai fejlődésének támogatása. Célja továbbá a megkezdett felsőoktatási tanulmányok mellett a tanulmányi kötelezettségen túlmutató kutatói tevékenység támogatása, amelynek eredménye szakirodalmi összefoglaló tanulmány készítése, egyéb – az adott tudományágban releváns – tudományos, műszaki vagy művészeti alkotás.

Beadási határidő: 2021. június 28.

Pályázók köre: A középiskolai tanulmányaikat sikeresen befejező, a középiskolai tudományos tanulmányi versenyen eredményesen teljesítő, alapképzésre, osztatlan mesterképzésre jelentkező, elsőéves tehetséges hallgatók.

Az ösztöndíj összege: 100.000 Ft/hó/fő.

Az ösztöndíjas jogviszony időtartama: 5 hónap (2021. szeptember 1. – 2022. január 31., vagy 2022. február 1. – 2022. június 30.), illetve 10 hónap (2021. szeptember 1. – 2022. június 30.)

További információ: <http://www.unkp.gov.hu/palyazatok/tehetseggel-fel-felsooktatasi-megkezdoo-kutato-i-osztondij>

Középiskolai Kutatói Ösztöndíj

A pályázat célja a hazai kutatói és alkotóművészeti utánpótlás támogatása a tudományos pályán való elindulásban, a tudományos pályán maradásban, valamint a nemzetközi szinten is kiváló, tapasztalt kutatók és alkotók kutatómunkájának segítése. Célja még több tudományterület támogatása, úgymint a tudományos, műszaki vagy művészeti alkotás, továbbá a további tanulmányok megkezdésére való felkészülés.

Beadási határidő: 2021. június 30.

Pályázók köre: Olyan középfokú intézményben tanuló diákok, akik 19. életévüket még nem töltötték be, továbbá eredményes kutatási és alkotói tevékenységet folytatnak tudományos, műszaki vagy művészeti tudományterületen.

Az ösztöndíj összege: 25.000 Ft/hó/fő

Az ösztöndíjas jogviszony időtartama: 4 hónap (2021. szeptember 1. – 2021. december 27.)

Jelentkezni a palyazat@kmta.hu címen lehetséges.

További információ: <https://pafi.hu/p/kozepiskolai-kutato-i-osztondij>

I. Salvatore Quasimodo „Az én versem” pályázat

Balatonfüred Város Önkormányzata mint a Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa program partnere és a Balatonfüredi Költőverseny Quasimodo Közalapítvány meghirdeti az I. Salvatore Quasimodo „Az én versem” pályázatot középiskolások részére. A pályázat célja lehetőséget nyújtani azoknak a középiskolai diákoknak, akiknek van egy magyar költő által írt kedvenc verse, és szeretnek filmtechnikai megvalósításokat életre hívni.

Beadási határidő: 2021. június 25.

A pályázatokat MP4 formátumban a következő címre kell eljuttatni: quasimodokoltoverseny@gmail.com

A legjobb pályaműveket a tempevolgy.hu oldalon publikálják. A kiíró a legkiemelkedőbb pályamunkák készítőit 2021. augusztus 14-ig levélben értesíti, illetve meghívja a szeptemberben megrendezendő Salvatore Quasimodo költőverseny és Nemzetközi költőtálalkozó irodalmi táborba, valamint a díjkiosztó ünnepségre.

További információ: <https://balatonfured.hu/wp-content/uploads/2011/02/az-en-versem.pdf>

Régebbi lapszámainkat, cikkeinket megtalálják a

folyoiratok.oh.gov.hu
weboldalon

nkp

Tanulócsoportok
száma

1942

Hány okosfeladatsor
érhető el?

3849

Hány okosfeladat
érhető el?

44 635

Többek között az alábbi,
új NAT szerint
átdolgozott
okostankönyvek
érhetőek el a portálon:

- Etika 5.
- Irodalom 5.
- Magyar nyelv 5.
- Matematika 5.
- Technika és tervezés 5.
- Természettudomány 5.
- Történelem 5.
- Vizuális kultúra 5. tanári kézikönyv
- Irodalom 9.
- Irodalom 9. szöveggyűjtemény
- Magyar nyelv 9.
- Matematika 9. I.
- Matematika 9. II.
- Történelem 9.
- Vizuális kultúra 9. tanári kézikönyv

11 376

okosfeladatot
készítettek
a felhasználók

1412

okosfeladatsort
készítettek
a felhasználók

161 900

a legmagasabb
egyéni látogatói szám
egy nap alatt

10 377

feladatot osztottak ki
a regisztrált pedagógusok
a tanulócsoportokban

53 809

regisztrált felhasználó
a portálon